

ÇEDAR

CHEDAR

ULUSLARARASI ÇOCUK EDEBİYATI
VE EĞİTİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF
CHILDRENS LITERATURE AND
EDUCATION RESEARCHES

ÇEDAR - Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

International Journal of Childrens Literature and Education Researches (CHEDAR)

YAZ SUMMER 2018 • CİLT VOLUME 2 SAYI ISSUE 1

ÇEDAR - Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

International Journal of Childrens Literature and Education Researches (CHEDAR)

ISSN: 2636-767X

“Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi” 2017 yılında yayın hayatına başlayan hakemli ve bilimsel uluslararası bir dergidir. Yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Dergiye kabul edilen çalışmalar açık erişim (online) olarak yayınlanmaktadır. Çocuk edebiyatı alanında yapılan özgün nitelikteki çalışmaları yayınlayarak çocuk edebiyatı ve eğitim araştırmaları alanlarında mevcut durumları ortaya koyma, sorunlara dikkat çekme ve çözüm önerileri getirme vb. katkılar sağlamayı amaçlamaktadır.

Dergide öncelikli olarak çocuk edebiyatı ve eğitim araştırmaları alanlarında yazılan özgün ampirik ve derleme türü makaleleri yayınlanmaktadır. Bunun yanı sıra “Türkçe Eğitimi ve Eğitim Araştırmaları” alanlarında da özgün çalışmalar kabul edilmektedir.

DERGİNİN TARANDIĞI İNDEKSLER /ABSTRACTING AND INDEXING

- Biefeld Academic Search Engine (BASE)
- Director of Research Journals Indexing (DRJI)
- Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)
- General Impact Factor
- International Institute of Organized Research (I2OR)
- Index Copernicus
- InfoBase Index
- International Citation Index of Journal Impact Factor & Indexing
- International Society for Research Activity (ISRA)
- International Scientific Indexing
- OpenAIRE
- ROAD
- ROOTINDEXING
- COSMOS IF

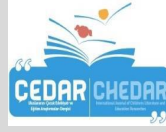
OKUYUCU MEKTUPLARI / LETTERS

Lütfen yayımlanan yazılar hakkındaki görüş, yorum ve önerilerinizi Editöre gönderiniz.

Readers are highly encouraged to Express their views, comments or suggestions on published articles, to the editor.

Doç. Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE

child.edulite@gmail.com

ÇEDAR - Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

International Journal of Childrens Literature and Education Researches (CHEDAR)

YAZ/ SUMMER 2018 • CİLT 2 SAYI 1 – VOLUME 2 ISSUE 1

Sahibi / Owner

Esmâ DUMANLI KADIZADE

Editör / Editor

Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE

Editör Yrd / Vice Editor

Dr. Öğrt. Ü. F. Serkan SAY

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Sedat SEVER

Prof. Dr. Selahattin DİLİDÜZGÜN

Doç. Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE

Doç. Dr. Bülent ÖZKAN

Doç. Dr. Elçin ESMER

İletişim / Communication

Esmâ DUMANLI KADIZADE – Mersin Üniversitesi | Eğitim Fakültesi 33600 MERSİN

E-posta/email: child.edulite@gmail.com

Basım Tarihi /Published Time: Haziran 2018/June 2018

ISSN:

Hakemler ve Danışma Kurulu

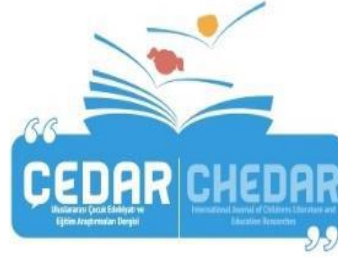
Referees and Advisory Board

Prof. Dr. Sedat SEVER- Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin DİLİDÜZGÜN-İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Fuat ARICI-Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Suat UNGAN-Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Şükran DİLİDÜZGÜN-İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Nurettin ÖZTÜRK-Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Şener DEMİREL-Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Derya YAYLI-Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Faik KANATLI- Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet AKKAYA-Adıyaman Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet BENZER-Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet DOĞAN-Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Dr. Bayram BAŞ-Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Bayram AŞILIOĞLU-Dicle Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent ÖZKAN-Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Dilek FİDAN-Kocaeli Üniversitesi
Doç. Dr. Elçin ESMER-Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Ergün HAMZADAYI-Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA-Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan ÜLPER-Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Kamil İŞERİ-Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mesut GÜN-Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Nihal KUYUMCU-İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Saadet MALTEPE-Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Tülay Kuzu-Başkent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÇEBİ-Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erkan ÇER-Amasya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih KANA-Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hülya YAZICI OKUYAN-Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet HÜKÜM-Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Tuğrul KARA-Çukurova Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Suna CANLI-Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

BU SAYININ HAKEMLERİ

THE REFEREES OF THIS ISSUE

Prof. Dr. Selahattin DİLİDÜZGÜN- İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR- Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Tülay SARAR KUZU- Başkent Üniversitesi
Doç. Dr. Mesut GÜN-Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Kamil İŞERİ- Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA- Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Elçin ESMER- Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Bayram Baş- Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Suna CANLI- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Öğr. Ömer Tuğrul KARA- Çukurova Üniversitesi
Dr. Öğr. Ceyhan ERSAN- Alaeddin Keykubat Üniversitesi

YAZ SUMMER 2018 • CİLT VOLUME 2 SAYI ISSUE 1

EDİTÖRDEN...

Değerli Okuyucular,

ÇEDAR- Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi'nin ikinci sayısını sizlere sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz

ÇEDAR- Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısında editör kontrolü ve hakem sürecini tamamlamış 5 çalışma bulunmaktadır.

Dergimize değerli çalışmalarını gönderen yazarlarımıza ve makaleleri dikkatli bir şekilde inceleyen hakemlerimize emeklerinden dolayı teşekkür ederim.

Dergimizin bir sonraki sayısı **Kasım 2018** ayında yayımlanacaktır. Her zaman olduğu gibi bu sayımıza da bütün araştırmacıların katkısını bekliyoruz.

Doç. Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE

Haziran-2018

YAZ 2018 • SAYI NUMBER 1

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

	<u>Sayfa/</u>	
	<u>Page</u>	
Editörden... /Editor's	i	
Note		
İçindekiler	ii	
Contents		
Abdurrahim Tunç- Roald Dahl'ın Matilda İsimli Romanının Sigmund Freud'un Psikanalitik Yorumlama Yöntemiyle İncelenmesi	1-7	<u>ii</u>
Melike Erdil- Türkiye Cumhuriyetinin Latin Harfleriyle Çıkan İlk Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme	8-23	
Can Sakar & Esmâ Dumanlı Kadızade- Oğuz Tansel'in Al'lı ile Fırfırı Adlı Masal Kitabında Konuyu Yapılandıran Öğeler	24-51	
Tuğçe Güzelyurt- 48-66 Aylık Çocukların Gelişim Düzeylerine Uygun Çocuk Kitapları Nasıl Olmalıdır? Bir Delphi Çalışması	52-75	
Zeynep Dilek Alptekin- 3-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Yayımlanan Resimli Hikâye Kitaplarının Temel Fen Kavramları Açısından İncelenmesi	76-86	

Roald Dahl'ın Matilda İsimli Romanının Sigmund Freud'un Psikanalitik Yorumlama Yöntemiyle İncelenmesi

*Abdurrahim TUNÇ¹
Siirt Üniversitesi, Türkiye

Geliş Tarihi: 1 Haziran 2018 Kabul Tarihi: 30 Haziran 2018

Özet:

Bu çalışmada çocuk edebiyatı yazarlarından Roald Dahl'ın "Matilda" adlı çeviri çocuk kitabı, Sigmund Freud'un Psikanalitik kuramı esas alınarak incelenmiştir. Psikanalitik kurama göre, insanların birtakım istekleri, arzuları vardır, ama toplumsal kurallara uyma zorunluluğu bu istekleri gerçekleştirmeye engeldir. Bu noktada bastırma, örtme ortaya çıkar. Gerçek hayatta ulaşılamayan bu arzulara hayal kurma yolu ile ulaşılmaya çalışılır. Freud'un kuramına göre hayal kurma ile yazarın yakın ilişkisi, yazarı ruh hastasına yakınlaştırır. Freud'a göre yazarın yaratma eylemi, içerisinde nevroitikliği barındırır. Yaratma eyleminin sonucunda oluşan eser, yazarın bilinçaltında yer edinen arzuların, isteklerin, korkuların sembollerini taşıyan bir somut belge niteliğindedir. Bu çalışmada, Freud'un Psikanalitik yorumlama yöntemi kullanılarak eserdeki aile ve çocuk arasındaki ilişki, kahramanların psikolojisi ve davranışları incelenmiş; Roald Dahl'ın bilinçaltının yaratmadaki rolü değerlendirilmiştir. Matilda, üç yaşından itibaren okumayı öğrenen, vaktinin çoğunu kitap okumakla geçiren bir çocuktur. Ancak anne ve babası kızlarına hiç ilgi göstermezler, onu aşağılamaktan da geri kalmazlar. Kendileri, yalnızca televizyon seyredip insanları aldatarak para kazanan insanlardır. Matilda'nın anne ve babasını kabullenememesi ve birtakım oyunlarla onlara cezalandırma yoluna gitmesi kitabın temel kurgusunu oluşturur. Okula başladığında da başöğretmen Bayan Trunchbull'un korkutucu tavırlarıyla karşılaşır. Matilda'nın ailesiyle ve çevresiyle olan ilişkisini konu alan bu eserde, psikanalitik bulgular betimlenmiştir. Çalışma kapsamında, Freud'un bakış açısıyla kitaptaki psikanalitik öğeler saptanmış; çocuk edebiyatı açısından okurla paylaşılmak istenen iletinin niteliği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Roald Dahl, Matilda, Sigmund Freud, psikanalitik, çocuk edebiyatı.

Abstract:

Education is a universal concept that society places emphasis on, and it is defined as the process of bringing In this study, Roald Dahl's "Matilda," a children's book by the authors of children's literature, was examined based on Sigmund Freud's Psychoanalytic theory. According to psychoanalytic theory, people have some desires and wishes, but the obligation to obey social rules prevents them from realizing these desires. At this point, suppression occurs. These desires that can not be reached in real life are tried to be reached by dreaming. According to Freud's theory, the author's close relationship with imagination brings the writer closer to the soul. According to Freud, the act of creation by the author contains neuroticism. The resulting work of creation is a concrete document bearing the symbols of desires, desires, fears that take place under the subconscious of the author. In this study, Freud's psychoanalytic interpretation method was used to investigate the relationship between the family and child at work, the psychology and behavior of the heroes; Roald Dahl's role in creating the subconscious was assessed. Matilda is a child who learns to read from the age of three, most of the time reading books. However, their parents do not show any interest in their daughters, and they do not fall back on it. They are people who only make money by watching television and deceiving people. The fact that Matilda can not accept her parents and goes to punish them with some games constitutes the basic fiction of the book. When it begins, the head teacher meets Mr Trunchbull's frightening attitude. In this work, which deals with Matilda's relationship with his family and his surroundings, psychoanalytic findings are described. Within the scope of the

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, E-Mail: tuncc.tt@gmail.com

study, psychoanalytic items were found in the book from Freud's point of view; the nature of the message to be given in terms of children's literature has been evaluated.

Key Words: Roald Dahl, Matilda, Sigmund Freud, psychoanalytic, children's literature.

1. Giriş

İnsanın iç yapısını ve sorunlarını derinlemesine çözümlenme amacı taşıyan psikanaliz, edebi eserlerin özünü anlamada önemli bir yere sahiptir. Psikanaliz yaklaşımının yapıtı anlamlandırma sürecinde önemli katkıları bulunmaktadır: yazarı yaratıcılıkla yazma eylemine iten etmenlerin ne olduğunu anlamlandırmada, yapıttaki karakterlerin ruhsal açıdan çözümlenmesinde ve yaratılan karakterlerin bilinçdışı etkisinin incelenmesinde okura çokça olanak sunmaktadır.

Yirminci yüzyılda Freud'un etkisiyle psikanaliz bir bilim haline gelmiş, sanat eleştirisinde büyük yer tutmuştur. Freud sanatçının yaratma eylemi ile nevroz arasında sıkı bir ilişki bulur ve bilinçaltının 'yaratma'daki rolünü belirlemeye çalışır. Sanatçıların insanları şaşırtan bu yaratma gücü, çok eski zamanlardan beri ilgi çeken ve merak uyandıran bir konu olmuş ve genellikle ilham kavramı, olayı açıklamak için öne sürülmüştür (Moran, 2013:150). Bu bağlamda psikanaliz, yazarın yaratma eyleminde kullandığı bilinçaltı kaynaklarını açıklama gayesindedir.

Moran'a göre bir sanatçıyı yazmaya iten durum, tatmin edilmemiş isteklerini dolaylı bir yoldan yine gerçekte tatmin edebilir; çünkü eseri sayesinde başkaları da bir hayal dünyasında yaşayabildikleri için onların hayranlığını kazanır ki bu da ona istediği kudreti, şerefi, şöhreti ve kadınların sevgisini ona gerçekte sağlamış olur. Yazarın bunu yapabilmesinin nedeni, kurduğu hayalin kişisel yönünü törpüleyerek başkalarının zevkle katılabileceği bir hale sokabilmesinden ve yasak kaynaklardan geldiğini fark edilmeyecek kadar değiştirmesini bilmesindedir. Denebilir ki sanatçı, başkalarına hayal kurmanın zevkini utanmaksızın tatmin olanağı sağlar (Moran, 2013:152). Yazara gerçekte tatmin olanağı sağlayan 'hayal kurma', duygusal dengeyi sağlayan önemli bir güçtür.

Klasik Freud eleştirisine göre, edebi eser, psikopatografinin sonucudur. Psikopatografi yazarın eseri yazması, yani bir şeyler üretmesi sırasında onda ruhsal açıdan rahatlama yaratması anlamında kullanılan bir terimdir. Bu terimi biraz daha açmak gerekirse, terim yazarın yaratma ihtiyacının aslında onda tedavi gerektiren bir durum olduğunu, bu nedenle yazma eyleminin yazarı adeta bir tür kurtuluşa götüren bir yol veya bir araç olduğunu anlatır. Dolayısıyla, yazarın yazma süreci hastalığın tedavi edilmesi şeklinde değerlendirilebilir (Can, 2014: 80). Freud'a göre, insanların bir takım istekleri, arzuları toplum içinde doyurulmazsa bastırma ve örtme ortaya çıkar. İnsan, gerçek hayatta ulaşamadığı isteklere hayal kurma yoluyla erişmeye çalışır. Mademki yazarı yazmaya iten, açığa vuramayıp bastırmak zorunda kaldığı isteklerdir, o halde bunlar bir yolunu bulup kılık değiştirerek kendilerini eserde belli edeceklerdir; tıpkı hepimizin rüyalarında kendilerini gösterdikleri gibi. Bundan ötürü bir sanat eserine, yazarın bilinçaltında kalmış isteklerinin, korkularının vb. sembollerini taşıyan bir belge gibi bakabiliriz (Moran, 2013: 152). Psikanalitik eleştiriye göre, yazarın eserinde gizli olan her imgenin bilinçaltına yönelen bir pencere olduğu savı doğrultusunda eserin incelenmesi gerekir.

Bu çalışma amacı, çocuk edebiyatına önemli katkılar sağlayan Roald Dahl'ın çocuklar için yazmış olduğu Matilda adlı eserini, Sigmund Freud'un Psikanalitik bakış açısıyla incelemek ve alan yazınına bu yönde farkındalık kazandırmaktır.

Bu araştırmada, "Freud'un Psikanalitik kuramı bağlamında, Roald Dahl'ın Matilda isimli eserinde var olan psikanalitik öğeler nelerdir?" ve "Yazarın bilinçaltı ile kitaptaki kurgusal öğeler arasında bir bağ var mıdır?" şeklindeki sorulara yanıt aranmış, elde edilen bulgular çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmiştir.

2. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması desenlerinden iç içe geçmiş tek durum desenli çalışma ile Roald Dahl'ın Matilda isimli eseri irdelenmiştir. İç içe geçmiş tek durum deseninde, tek bir durum içinde birden fazla analiz birimi söz konusudur. Çalışma verileri doküman analizi yapılarak elde edilmiştir.

Çalışma kapsamında, Sigmund Freud'un psikanalitik yorumlama yöntemi esas alınarak, Roald Dahl'ın Matilda adlı eseri incelenmiştir. Psikanalitik yorumlama yöntemi, yirminci yüzyılda Freud'un etkisiyle daha teknik bir biçim almıştır. Freud'un bilinçaltıyla ilgili buluşlarına dayanan bu yöntemi, bazıları sanatçının psikolojisini, bilinçaltı dünyasını, cinsel komplekslerini vb. ortaya çıkarmak için; bazıları aynı zamanda bu buluşları eserlerini yorumlamak için kullanmış, yine bazıları da eserlerdeki kişilerin psikolojisini, davranışlarını açıklamak amacıyla bu kişilere uygulamışlardır (Moran, 2013:149).

Psikanalitik yorumlama yöntemiyle yazarın yaratma içgüdüleriyle ortaya koyduğu eserinde, bilinçli veya bilinçdışı olarak kullanılan tüm ifadeler değerlendirilmiştir. Roald Dahl'ın eseriyle hayatı arasında yorumsal bir bağ kurulmuş, eserindeki olaylara ve kişilere dayanarak Freud'un psikanalitik kuramıyla örtüştüğü noktalar betimlenmiştir.

3. Bulgular

Roald Dahl, Matilda adlı eserinin ilk paragrafında anne ve baba tutumlarını tartışmaya açar. *"Anneler ve babalar ilginçtir. Kendi çocukları akla gelebilecek en berbat kişi olsa bile, onun harika biri olduğuna inanırlar. Aslında bunda pek yanlış bir şey de yoktur. Dünya böyledir. Ancak ana-babalar mide bulandıran yavrularının ne kadar parlak olduklarını bize anlatmaya başlayınca biz de, 'bize bir tas verin; kusacağız!' diye bağırmaya başlarız."*(Dahl, 2018:9). Bu durumun tam tersi olarak, çocuklarına hiç ilgi göstermeyen ana-babalar da vardır. Yazara göre bunlar, çocuklarına tapanlardan daha kötüdür. Bay ve Bayan Wormwood, böyle bir ana-babadır. Michael adında bir oğulları ve Matilda adında bir kızları vardır. Michael'e karşı ilgili olan Bay ve Bayan Wormwood, kızları Matilda'ya hiç ilgi göstermedikleri gibi her fırsatta onu aşağılamaktan geri kalmazlar. *"...Matilda'ya bir kabuk gibi görüyorlardı. Kabuk, bir süre tutmanız gereken ve günü gelince koparıp attığınız bir şeydir."* (Dahl, 2018:12).

Freud'a göre duygularını çocuğa aşırı değer verme şeklinde gösteren aileler, narsisizmin odağındadırlar. Anne ve babalar mükemmeliyetçi bir tutumla, gerçekleştiremedikleri hayallerini çocuk üzerinden telafi etmeye çalışırlar. Bay ve Bayan Wormwood, tüm hayallerini Michael'a atfederek, Matilda'yı görmezden gelirler.

3.1. Bilinçaltı Labirenti

Bilinçaltı ve bilinçdışı kavramlarını ayırt etmek gerek. Bilinçaltı dikkatimizi yoğunlaştıramadığımız algılarımızı, bazı otomatik hareketlerimizi, fikir çağrışımlarını, hatta üzerinde bilinçli olarak düşünmediğimiz halde bir anda olgunlaşmış olarak bilinç alanında bulduğumuz düşüncelerimizi vs. ilgilendirir. Buna karşılık bilinçdışı, toplum tarafından kabul edilmeyen arzuların bastırılması ve tamamen bilincin alanının dışında tutulması ile oluşur. Aynı şekilde çocukluk çağının tüm travmatik anıları da (ki bu anılar doğrudan toplum tarafından kabul edilmeyen arzular ile ilişkilidir) bilinçdışının materyalleri arasındadır. Bu durumda bilinçdışına bastırma, toplumsal 'ben'in ilkel dürtülere karşı kendini koruduğu bir 'savunma düzeneği' olarak karşımıza çıkar (Tura, 2010: 40). Bu bağlamda, Dahl'ın eserindeki bilinçdışı materyaller incelendiğinde, Dahl'ın savunma mekanizması kendisini göstermektedir.

Yazar Roald Dahl, Galler'de Norveçli bir aile tarafından dünyaya getiriliyor. Annesini erken yaşta kaybetmesi ve babasının sarhoş bir doktor yüzünden kolunu kestirmek zorunda kalması Dahl'ı derinden etkilemiştir. Dahl'ın çok sayıda yatılı okulda kalması ve şahit olduğu katı öğretmenler edebi hayatına da etki etmiştir. Bu bilgiler ışığında Dahl'ın Matilda adlı eseri incelendiğinde, Matilda'ya okulun ilk gününden itibaren ilgi gösteren öğretmeni Bayan Honey iyi kalpli yardımsever biridir. Başöğretmen Bayan Trunchbull ise eğitimle ilgisi olmayan despot bir kişiliktir.

"O her şeyden önce korkulacak bir dişiydi. Bir zamanlar ünlü bir sporcuymuş, adaleleri şimdi bile açıkça seçilebiliyordu. Boğa gibi kalın boynu, iri omuzları, kalın kolları, güçlü bilekleri ve kaslı bacakları da bunu kanıtlıyordu." (Dahl, 2018:86). *"...Ayaklarına topuksuz, kahverengi, kaba pabuçlar giyerdi. Kısacası, hoş bir çocuk okulunun başöğretmeninden çok, av köpeklerinin peşinden giden, gözünü kan bürümüş garip bir avcıya benziyordu"* (Dahl, 2018:87).

Dahl'ın çocukluk çağının travmatik bir ögesi olan katı öğretmen tipi, Bayan Trunchbull üzerinden kendisini göstermektedir. Bu açıdan Bayan Trunchbull, yazarın bilinçdışına ittiği korkularının bir sembolüdür.

3.2. Bastırma Mekanizması

Freud dinamik görüş çerçevesinde 'bastırma' mekanizmasını açıklamak için giderek çelişik psişik güçler arasında bir çatışkının bulunması gerekliliğini düşünmeye başlamıştı. Bu çatışkı, bastırılmış dürtü, bilinçdışındaki varlığını sürdürdüğü sürece yeni öğelerin ilave olması ile güçleniyordu. Bastırılmış dürtüler, sonunda bastırma mekanizmasını, kökenindekinden farklı birtakım simgelerle aşılıyor, kendini görünüşte hiçbir anlamı olmayan rüyalarda, dil sürçmelerinde, hatalı davranışlarında, nevrotik semptomlarda ifade ediyor ve doyum yolları arıyordu. Bu durumda da psikanaliz bir 'anlam' arayışı halini almıştı. (Tura, 2010:42) Psikanalitik 'anlam' arayışı bağlamında, Dahl'ın eserinin temel kurgusu içerisinde var olan 'korkunç teyze', 'sahtekârlıkla para kazanan baba', televizyon izlemekten başka bir şey yapmayan aile bireyleri', 'babasıyla özdeşleşen erkek çocuk', 'türlü oyunlarla babasını cezalandıran çocuk' tanımlamaları bastırma mekanizmasının simgesel öğeleri arasında değerlendirilebilir.

Bay Wormwood, otomobil komisyoncusu olarak çalışmakta, elden düşme otomobilleri satın alıp çeşitli işlemlerden geçirdikten sonra satmaktadır. Kilometre saati ile nasıl oynadığını anlattığında erkek çocuk Michael, babasına hayranlık duyar. "*Peki, ama nasıl? diye sordu Michael. Babasının sahtekârlık aşkı kalıtım yoluyla ona da geçmişe benziyordu.*" (Dahl, 2018: 26). "*Kirli para bu, dedi Matilda. Bundan nefret ediyorum.*" (Dahl, 2018: 28).

Matilda anne ve babasından nefret etmekte, onları kabullenememektedir. "*Biraz Dickens ya da Kipling okusalar, hayatta insanları aldatmaktan ve televizyon seyretmekten başka şeyler olduğunu kısa sürede keşfedebilirlerdi .*" (Dahl, 2018: 31). Matilda, kara listenin başına koyduğu babasından intikam almaya karar verir. Babasının şapkasına süper yapışkan yapıştırma, şampuanına saç boyası karıştırma gibi türlü oyunlarla cezalandırma yoluna gider. Böylelikle bir tür terapi yapmakta kendisini rahatlatmaktadır. "...kendisine her kötü davranışlarında onlardan birini ya da ikisini cezalandırma oyunu, hayatını biraz daha çekilir hale getirmişti." (Dahl, 2018: 50).

3.3. 'Ben' ve Gelişimi

Tura (2010)'ya göre, 'ben' gerçekliği değerlendiren ve 'id'den kaynaklanan dürtüler ile gerçeklik arasında uyumu sağlayan, bu amaçla hazzı erteleyen, hatta esas yatağından saptıran psişizma bölümüdür. 'Ben' işlevleri, çocuk hazzı elde etmek için dış dünyada bir şeyleri değiştirmeye yöneldiğinde kendini gösterir. 'Ben'in dünyadan ayrışarak kendilik halini alması, anne çocuk ilişkilerindeki 'tatmin frustrasyon'(düş kırıklığı) diyalektiğine dayanır. Yaşamın başında yer alan tek benci dönem frustrasyonlar sayesinde yıkılır. Klasik yaklaşıma göre eğer her ihtiyaç anında karşılanmış olsa, arkaik 'ben'in gelişmesine imkân olmazdı. Anne çocuk ilişkisinin kaçınılmaz bir boyutunu oluşturan frustrasyonlar sayesinde çocukta bir gerçeklik duygusu gelişmeye başlar. 'İd'in bir bölümü dönüşerek dış dünyanın koşullarını değerlendirmeye başlar: Arkaik 'Ben' (Tura, 2010: 57).

Matilda, anne ve babasıyla olan ilişkisinde sorunlar yaşamaktadır. Bu noktada 'ben'in işlevleri ortaya çıkmaktadır. Matilda yaşadığı küçük dünyasında bir şeyleri değiştirmeye karar verir.

"*Öyle olmadığını bildiği halde sürekli olarak cahil ve aptal olduğunun söylenmesi ağrına gidiyordu. Öfkesi içten içe kabardı ve o gece yatağına yatınca bir karar aldı. Babasının ve annesinin kendisine her kötü davranışında, şu ya da bu şekilde, buna bir karşılık verecekti. Kazanacağı bir-iki küçük başarı, onların aptallıklarına hoşgörü ile bakmasına yardımcı olacak ve aklını kaçırmasını önleyecekti.*" (Dahl, 2018: 31).

Bu bağlamda Matilda'nın anne ve babasıyla olan ilişkisi bir düş kırıklığına dayanır. Anne ve babasının iyi bir hayat görüşüne sahip olmaması, Matilda için bir frustrasyondur. Freud'un Psikanalitik kuramına göre, frustrasyonlar sayesinde çocukta bir gerçeklik duygusu gelişmeye başlar. Gerçeklik duygusunun kazanılması için düş kırıklığının yaşanması şarttır.

3. Tartışma Ve Yorum

Çalışma kapsamında Roald Dahl'ın Matilda isimli çeviri çocuk romanında psikanalitik bulgulara rastlanmıştır. Dahl'ın bilinçdışına ittiği isteklerin, arzuların, korkuların, bunaltıların eserindeki olaylar ve kahramanların ruhsal durumu ile yakından ilişkili olduğu görülmüştür.

Çocuk edebiyatı çalışmaları kapsamında aynı yöntemle incelenen, Susanna Tamaro'nun Tobia ve Melek kitabındaki kahramanlar Carl Gustav Jung'ın Psikanalitik bakış açısıyla yorumlanmış benzer sonuçlara varılmıştır. Tobia ve Melek isimli eserin kahramanlarından Martina'nın yaşam serüveni Jung'ın Psikanalitik bakış açısıyla irdelenmiş ve psikanalitik öğeler değerlendirilmiştir (Nergiz, 2018).

Roald Dahl'ın Matilda isimli eseri ile Susanna Tamaro'nun Tobia ve Melek isimli eseri çocuk edebiyatı açısından değerlendirildiğinde, temel kurgu içerisinde yer alan aile içi geçimsizlikler dikkat çekmektedir. Ebeveynler ile olan geçimsizlikler sonucu ortaya çıkan tabak kırma, bağırma, türlü oyunlarla aileyi cezalandırma gibi kitaplarda olan öğeler çocuklar için olumsuz örnek oluşturmaktadır.

4. Sonuç

Bu araştırmada Roald Dahl'ın Matilda isimli çeviri çocuk romanı, Sigmund Freud'un Psikanalitik yorumlama yöntemi esas alınarak incelenmiştir. Bu incelemede Freud'un psikanalitik kuramı çerçevesinde, Roald Dahl'ın bilinçaltının öğelerini taşıyan eserindeki olaylar, kahramanların psikolojik durumları ve verilmek istenen iletiler değerlendirilmiştir.

Romanda üç yaşına geldiğinde evdeki gazete ve dergileri inceleyerek okumayı öğrenen parlak zekâlı bir kız olan Matilda, anne ve babası ile sürekli çatışma halindedir. Ailenin erkek çocuğu Michael ise daha çok ilgi görmekte ve şımartılmaktadır. Bay ve Bayan Wormwood, kızlarının olağanüstü özelliklerini fark edemeyecek kadar anlayışsız ve ilgisiz ebeveynlerdir. Matilda babasına göre ilginç bir isteği ona iletir: “*Baba, bana bir kitap alabilir misin?*” Babası, yalan dolu kitapları neden istediğine şaşırarak kızının iyice şımartıldığını söyler. İstedikinin reddedildiği günün öğleden sonrasında köyün kitaplığına giden Matilda, burada Bayan Phelps ile tanışır. Alt raflardaki çocuk kitaplarını okumakla başlayan Matilda, Charles Dickens'in Nicholas Nickleby'sini ve Oliver Twist'ini, Jane Austen'in Aşk ve Gurur'unu, Ernest Hemingway'in İhtiyar Adam ve Deniz'ini, William Faulkner'in Ses ve Öfke'sini, George Orwell'in Hayvan Çiftliği'ni keşfetmiş, yeni dünyalara yelken açmıştır.

Okula başladığında yaşlılarına göre aritmetiği iyi olan ve okumayı bilen Matilda, öğretmeni Bayan Honey'in dikkatini çeker. Bayan Honey, başöğretmen Bayan Trunchbull ile görüşerek Matilda'nın özel niteliklere sahip olduğunu, derhal sınıfından alınarak on bir yaş grubunun sınıfına yerleştirilmesi gerektiğini söyler. Ancak Bayan Trunchbull, tehditkâr ve umursamaz bir tavır takınır. Öte yandan Bayan Honey, Matilda'nın anne- babasıyla görüşmeye karar verir. Wormwood ailesi vaktini televizyon seyretmekle geçiren, kitap okumakla hayatın kazanılamayacağına inanan bir ailedir. Bayan Honey bir kez daha hayal kırıklığına uğrar. Matilda ile arasında duygusal bir bağ kuran Bayan Honey, hayat hikâyesini Matilda'ya anlatır. Küçük yaşta anne ve babasını kaybettiğini, teyzesi ile hayatını sürdürdüğünü ve teyzesinin kendisine çok kötü davrandığından söz eder. Küçük yaştan itibaren şiddet gördüğü teyzesinin başöğretmen Bayan Trunchbull olduğunu ve kendisinin öğretmen olmasından sonra maaşına el koyup sadece yaşamını sürdürebileceği miktarda para verdiğini söyler. Bunu öğrenen Matilda, Bayan Trunchbull'a olağanüstü yetenekleriyle bir oyun oynar ve Bayan Honey'i teyzesinin zulmünden kurtarır. Romanın sonunda okul sonrası eve dönen Matilda, tam bir kargaşa ile karşılaşır. Tüm eşyalarını ve giysilerini toparlayıp İspanya'ya taşınacaklarını söyleyen Bay Wormwood, yaptığı sahtekârlık yüzünden kaçmak üzeredir. Matilda koşarak Bayan Honey'in evine gider ve burada kendisiyle yaşamak istediğini söyler. Bayan Honey, şaşkınlıkla karşılarsa da bundan çok mutlu olacağını belirtir. Kızları Matilda'yı hiçbir zaman umursamayan Bay ve Bayan Wormwood, bir boğaz eksik olsun diye bu isteği onaylarlar.

Romanın temel kurgusu içerisinde var olan, 'kitap okumayı seven kız', 'ilgisiz ve anlayışsız ebeveyn', 'korkunç teyze', 'katı öğretmen tipi', 'televizyon izlemekten başka bir şey yapmayan aile bireyleri', insanları aldatmakla para kazanan baba', 'türlü oyunlarla babasını cezalandıran çocuk' gibi tanımlamalar Dahl'ın bilinçaltının esere yansımalarıdır.

Freud'un Psikanalitik kuramına göre, yazarın hayal gücünün bir ürünü olan eserde, tatmin edilmemiş, bastırılmış istekler, arzular, korkular semboller yoluyla gün yüzüne çıkmaktadır. Roald Dahl'ın çocuk yaşta annesini kaybetmesi ve babasının sarhoş bir doktor yüzünden kolunu kaybetmesi gibi travmatik olaylar yaşamış; yatılı okullarda okuyarak katı öğretmenlere maruz kalmıştır. Başöğretmen Bayan Trunchbull, Dahl'ın çocukluk çağının travmatik bir ögesidir. Bayan Trunchbull aynı zamanda korkunç bir teyzedir. Dahl'ı da teyzesinin yetiştirdiği düşünüldüğünde, yazarın bilinçdışına ittiği korkuların kitabın kurgusu içerisinde var olduğunu kanıtlamaktadır.

Matilda'nın anne ve babasıyla yaşadığı geçimsizlik kitabın temel kurgusudur. Matilda'nın türlü oyunlarla ebeveynlerine ders vermeye kalkışması, babasının şapkasına yapışkan sürmesi, şampuanına saç boyası karıştırması gibi cezalandırmalar çocuklar için olumsuz örnek oluşturmaktadır. Katı öğretmen, korkutucu teyze gibi kişilikler de çocuk psikolojisi açısından uygun değildir. Başkahraman Matilda'nın kitap okuma aşkı, yardımsever tavrı ve çeşitli sorunlara karşı pes etmeden zorluklarla baş etmesi romanın asıl vermek istediği iletilerdir.

5. Kaynakça

Dahl, R. (2018). *Matilda*. İstanbul: Can Çocuk.

Moran, B. (2013). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tura, S.M. (2010). *Freud'dan Lacan'a Psikanaliz*. İstanbul: Kanat Kitap.

Can, D.T. (2014). *Çocuk Edebiyatı Kuramsal Yaklaşım*. İstanbul: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Nergis, G. (2018). Susanna Tamaro'nun *Tobia* ve *Melek* kitabındaki kahramanların Carl Gustav Jung'ın Psikanalitik Bakış Açısıyla İncelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 1(1), 51-63.

EXTENDED ABSTRACT

INVESTIGATION OF ROALD DAHL'S SIMULATED ROMAN INSIGMUND FREUD'S PSYCHANALITIC INTERPRETATION METHOD

Introduction

In this study, Roald Dahl's "Matilda," a children's book by the authors of children's literature, was examined based on Sigmund Freud's Psychoanalytic theory. According to psychoanalytic theory, people have some desires and wishes, but the obligation to obey social rules hinders them from realizing these desires. Using Freud's psychoanalytic interpretation method, the relationship between the family and child at work, the psychology and behavior of the heroes were examined; Roald Dahl's role in creating the subconscious was assessed.

Method

The aim of this study is to examine the work of Matilda, which Roald Dahl wrote for children, which provided important contributions to children's literature, from the point of view of Sigmund Freud's Psychoanalytic viewpoint and to give awareness to the field literature. In this study, the answers to the questions "What are the psychoanalytic items in Roald Dahl's Matilda's work in the context of Freud's psychoanalytic theory" and "Is there a link between the subliminal and the fictional items of the author?"

Results and Discussion

In this research Roald Dahl's translation novel "Matilda" was studied and the relations, attitudes and behaviors of the characters in the novel were evaluated on the basis of Freud's psychoanalytic theory. According to Freud's psychoanalytic theory, the book appears to be in conflict with Matilda's parents. Mr and Mrs Wormwood can not notice the extraordinary qualities of their daughter because they are an insensitive and disinterested parent. Matilda learns to read newspapers and magazines at home when he is three years old. At a young age he reads books by many authors such as Charles Dickens, Jane Austen, and Ernest Hemingway. Matilda, who has won a new perspective on life, goes on to punish his parents who have deflected their lives. Roald Dahl's novel The psychoanalytic items of the novel 'Disinterested and disinterested parent', 'terrible aunt', 'solid teacher profile', 'family members who do nothing but watching television', 'father who earns money by deceiving people' bears.

Türkiye Cumhuriyetinin Latin Harfleriyle Çıkan İlk Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme

*Melike ERDİL¹

Gazi Üniversitesi, Türkiye

Geliş Tarihi: 1 Haziran 2018

Kabul Tarihi: 30 Haziran 2018

Özet:

Bu araştırmada, Türkiye Cumhuriyetinin Latin harfleri ile çıkan ilk çocuk dergisinin ilk 50 sayısında yer alan yazıların, 'yazım kurallarına uygunluğu' ve derginin 'okuyucularına karşı yaklaşımını' tespit etmek amaçlanmaktadır. Türk çocuk edebiyatı süreli yayın taramasında, Cumhuriyet döneminin Latin harfleri ile basılan 'ilk' çocuk dergisinin, 'Çocuk Sesi' olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, 'nitel araştırma yönteminden' biri olan 'doküman incelemesi tekniği' kullanılmıştır. 1938 Yılında basılmaya devam eden derginin erişilen 464. sayısının geniş bir evreni temsil etmesinden dolayı 'Çocuk Sesi' dergisinin yalnızca ilk 50 sayısı örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma verileri, 'tümevarım yaklaşımı' doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma kapsamında, 'Yazım' ve 'Tutum' kategorileri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler; 'Ses Bilgisi', 'Yazım Yanlışı' ve 'Güncelliğini Yitiren veya Yazımı Değişen Kelimeler' olmak üzere üç farklı 'sözcük' analiz birimine ayrılarak incelenmiştir. 'Derginin Okuyucuya Karşı Yaklaşımı' açısından ise 'cümle' analiz birimine ayrılarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, ilk 50 sayının tamamında da bazı kelime eklerinin yazımında 'Ses Bilgisi' açısından 'geniş ünlü (-a ve ya -e) yerine dar ünlü (-ı veya -i)' kullanımının tercih edildiği görülmüştür. Yine ilk 50 sayının tamamı incelendiğinde, derginin baskı sonrası bazı kelimelerinde 'Yazım Yanlışı' yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca günümüzde kullanılmayan 'Güncelliğini Yitiren veya Yazımı Değişen Kelimelerin' hangi kelimeler olduğu da saptanmıştır. 'Çocuk Sesi' dergisinin, 'okuyucuya yaklaşımı' ise 'samimi bir üslup kullanarak okuyucu ile konuşuyormuş' gibi 'okur merkezli' bir yaklaşım benimsediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Çocuk Süreli Dergileri, İlk Çocuk Dergisi.

Abstract:

In regards to the first 50 editions of the first children's periodical of the Republic of Turkey published in Latin alphabet, this study aims to establish the 'articles' conformity to spelling rules' and 'the periodical's approach towards its readers.' It is confirmed that the 'first' children's periodical published in Latin alphabet in the Republican period is 'Çocuk Sesi' (The Voice of Children) according to an investigation in periodicals of Turkish children's literature. This study uses 'document analysis technique' which is one of the 'qualitative research methods'. Since the latest reached issue number is 464 published in 1938 indicating a huge universe, this study examines only 'the first 50 editions' of the periodical as a sample. Research data is analyzed by adopting 'inductive approach. As a result, 'Writing' and 'Attitude' categories are discovered. The obtained data is examined by separating into 3 different 'word' analysis unit, including 'Phonics,' 'Spelling Mistakes,' 'Words that Lost its Currency' and 'Periodical's Approach Towards its Readers.' According to the result of this study, in all 50 editions, close vowels (-ı or -i) were used preferentially instead of open vowels (-a or -e) in the spelling of some words in regards to 'Phonics.' When all 50 editions are investigated completely, we found some 'Spelling Mistakes' in some words after the periodicals were published. Moreover, we detected the words that are in the category of 'Words that Lost its Currency or Words Whose Spelling Has Changed.' It is revealed that 'Çocuk Sesi' periodical adopted a 'reader-oriented' approach 'as if talking to the reader sincerely' as its 'approach towards the reader.'

¹ Doktora Öğrencisi, E-Mail: melikeerdil@gmail.com

Key Words: *Children's Literature, Children's Periodicals, First Children's Periodical.*

1. Giriş

Çocuk edebiyatı terimi 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmış ve o yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır. Çocuk edebiyatının tanımını yapabilmek için öncelikle bu kelime grubunu meydana getiren çocuk ve edebiyat kavramlarının ne anlama geldiğini bilmemiz gerekmektedir. Türkçe Sözlük'te çocuk, bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan; edebiyat ise, olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı olarak tanımlanmaktadır. Tamlamayı oluşturan sözcüklerden de anlaşılacağı üzere, çocuk edebiyatı deyimiyle, 2-14 yaşları arasındaki kimselerin ihtiyacını karşılayan bir edebiyat alanı anlatılmak istenmektedir (Akbaş, 2009, s.2 akt. Ungan ve Demir, 2016, s.41).

Çocuk edebiyatının önemli parçalarından biri çocuk dergiciliğidir. Dergilerde yayımlanan yazıların genel olarak iki amacı göze çarpmaktadır; birincisi öncelikle çocukların sosyal, kültürel ve duygusal yönden gelişimlerini sağlamak, ikicisi ise anne ve babalara; çocukların gelişimleri, sağlıkları ve beslenmeleri hakkında bilgi vermektir (Sarı, 2005, s. 8).

Çocuk yazını kapsamında olan çocuk süreli yayınlarına özen gösterilmeli ve çocuk eğitimi bağlamında bu dergilerinin sayısının ve niteliğinin artırılması yönünde çaba gösterilmelidir (Çelik, 2017, s. 7).

Çocuk edebiyatı alanında süreli dergiler bünyesinde yapılan alanyazın taramasında Tanzimat Döneminden itibaren süreli çocuk dergilerinin çıkarıldığı tespit edilmiştir.

Tanzimat Döneminin ilk çocuk dergisi olan 'MümeYYiz' 1869-1870 yılları arasında toplam 49 sayı olarak yayımlanmıştır. Hazine-i Etfâl (1873), Sadâkat (1875), Etfâl (1875), Ayîne (1875), Tercümân-ı Hakikat (1880), Aile (1880), Bahçe (1880) gibi dergiler de Tanzimat Dönemi sonrası çıkan dergiler arasında yer almaktadır (Çıkla, 2005, s.97).

İlgili literatür taramasında çocuk edebiyatı süreli dergileri üzerine tarama çalışmalarının da yapıldığı saptanmıştır. Cüneyd Okay, 'Eski Harfli Çocuk Dergilerinde' 49 çocuk dergi-gazetesini tespit ederken İsmet Kür de 'Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları' isimli kitabında 28 süreli dergi tespit etmiştir (Oğuzkan, 1983, ss. 217-218).

Bu araştırmada ise Türkiye Cumhuriyetinin Latin harfleri ile yazılan ve ilk çocuk dergisi olan "Çocuk Sesi" üzerine bir değerlendirme yapılacaktır.

1.1. Çocuk Sesi Dergisi

Yeni harflerin kabulü ve çocukların okullaşma oranlarındaki yükselmeye beraber, Cumhuriyet döneminde çocuk gazete ve dergilerinin sayısı artış gösterse de önceki dönemlerde olduğu gibi yayın hayatını uzun ve kesintisiz bir şekilde devam ettirenler az sayıda olmuştur. Bunlara örnek olarak, *Çocuk Sesi*, *Afacan*, *Arkadaş*, *Mektepli*, *Çocuk ve Yuva* ile *Doğan Kardeş* gösterilebilir (Oğuzkan, 2006 akt. Yiğitbaşı, 2014, s.42).

1928'den sonra çıkan çocuk dergileri arasında; *Çocuk Sesi* (1928-1948), *Mektepli*, *Arkadaş* ve *Çocuk* (Ankara, 1936-1948) dergilerinin ayrı bir önemi vardır. Bu dergiler, Türkiye'de çocuk kitaplarının pek yeterli olmadığı yıllarda çocuklara bir yandan yeni bilgiler kazandırırken, bir yandan da onları okumaya, düşünmeye ve yaratmaya teşvik etmiştir (Gelişli, 2013, s.86).

'Çocuk Sesi' dergisinin ilk sayısı 27 Kânunevel (Aralık) 1928 tarihinde Mehmet Faruk Gürtunca'nın sahipliğinde İlhami Fevzi Matbaasında öncelikle haftalık daha sonra on beş günlük ara ile yaz tatili dönemlerinde ise aylık olarak çıkarılmaya başlanmıştır. İlerleyen sayılarda ise bir ayda üç sayı olarak çıktığı görülmektedir: "Artık 10 Teşrinevvelen (Ekim) itibaren Çocuk Sesi her ayın 1 inci, 10 uncu ve 20 nci günleri çıkacaktır (sayı, 44, s.3)."

'Çocuk Sesi' dergisinin ilerleyen sayılarında nicelik olarak sayfa sayısında artış nitelik olarak ise konu çeşitliliği göze çarpar.

1928-1932 Yılları arasında ilk tefrikası yayımlanan "Çocuk Sesi" dergisinin ikinci tefrikası 1932-1947 yılları arasında yayımlanmıştır.

1938 Yılında derginin 464. sayısının tespiti üzerine Cumhuriyet tarihinin en uzun soluklu dergilerinden birisi olduğunu söylememiz mümkündür.

“Boyutları 20,3 x 28,6 cm olan dergi, ilk yıllarında 8, 10, sayfa olarak basılmış iken ilerleyen yıllarda 12 ve 16 sayfa olarak basılmış, nihayetinde yıllarda ise kapak dâhil 20 ila 24 sayfa arasında farklı sayfa adetlerinde basılmıştır. İlk yıllardan itibaren satış fiyatı uzun bir süre 5 kuruş olarak kalmış, daha sonra 25 kuruşa kadar yükselen fiyat artışları görülmüştür (Cezayirlioğlu, 2012).”

‘Çocuk Sesi’ dergisinin yalnızca bir çocuk dergisi olmasından ziyade çok özel bir misyonun da olduğu söylenilebilir.

1928 yılında çıkarılan bu dergide, Türk milletinin içinde bulunduğu ahval değerlendirildiğinde savaş döneminin yorgunluğu ve yönetim şeklinin değişikliği dikkate alınarak Türk insanına vatanseverlik ve millet olma bilincinin aşılandığı ayrıca bazı hikâye metinlerinin analizi yapıldığında Orta Asya’ya dayanan Türk tarihinin köklü bir geçmişi olduğu mesajının verilmek istendiği oldukça açıktır.

Bu kapsamda, ‘Çocuk Sesi’ dergisinin çocuklara hizmet ettiği gibi her yaştan insana da gerek ideolojik gerek sosyolojik olarak hizmet ettiği görülmektedir.

“İlk sayısı İstanbul’da sadece 650 adet satılan Çocuk Sesi, ikinci senesinde 5.000 adetlik tiraja yükselmiş, dördüncü yılında ise 25.000’lik bir satış grafiği yakalamıştır. Elbette bu artış da Dergi’nin yayın politikasının günün sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap veren tarzı olduğu kadar, yayın hayatımızda çizgi romanların ilgi görmeye başlamasının da büyük katkısı bulunmaktadır. Pek çoğu fotoğraf veya yabancı çizimli olan Çocuk Sesi kapaklarını başlangıçtan itibaren Sezai Solelli, Abdullah Ziya Kozanoğlu, Kenan, Cemal, Münif Fehim Özatman, Avni Nuri, Görkey, Orhan Tolon gibi ressamlar hazırlamıştır (Cezayirlioğlu, 2012).”

‘Çocuk Sesi’ dergisinde yer alan metinler üzerine yapılan bir incelemede ise derginin 44. sayısında kaleme alınan şu ifade dikkat çekmektedir: “Çocuk Sesinin bütün yazıları güzeldir. Çünkü siz resimli tarihi hikâyeler seversiniz. Çocuk Sesinde bu hikâyeler eksik değildir. Çocuk Sesi en meşhur muharrirleri yazıdır ve en büyük ressamların resimleri ile süslüdür. Siz meraklı şeyleri, seyahat ve spor havadislerini seversiniz. Çocuk Sesinde her nüshamızın iki sayfası Hayat, Yurtla ve Dünya bilgilerine aittir. Daha neler... neler? (sayı, 44, s.9).” Bu yazının, dergide yer alan metinlerin hangi konu başlıklarından oluştuğu üzerine bilgi verdiğini söyleyebiliriz mümkündür.

Resim 1: Çocuk Sesi Dergisinin İlk Sayısında Yer Alan Açıklama

Resim-1’de, yer alan ‘Çocuk Sesi’ dergisinin ilk sayısında sayfa 2’de “Çocuklarla Baş Başa” isimli Önsöz niteliğindeki bu yazıda, “Her hafta Perşembe sabahları elinize geçecek olan gazeteniz sizindir.” ifadesi ile derginin haftalık olarak yayınlanmasının planlandığı görülmektedir.

“Yeni harflerimizde okumaya başlayanlara haber veriniz. Onlar da şimdi çocuk demektir (sayı:1, s.2).” cümlesinde ise Latin harfleri ile basılan ilk çocuk dergisi olması hasebiyle her yaştaki insanın okuyabileceği belirtilmektedir.

“Gazetenizin neleri eksiktir? Gazetenizde neler görmek istiyorsunuz? Gazetenizin şeklini beğendiniz mi? Söyleyiniz (sayı, 1, s.3).”; “Mecmuamızda eksik bir şey görürseniz hemen bildiriniz (sayı, 27, s.2).” ifadeleri ile de yeni çıkan bir dergi olduğu için eksiklerinin öngörülemediği bundan sonraki yayımlarda çıkabilecek bu açığın da dergi okuyucuları tarafından kapatılmasına ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Çocuk Sesi Dergisi İlk Sayısının Konu Dağılımı

Sayı	Tarih	Konu	Sayfa Sayısı
1	27 Kânunelvel 1928-Perşembe	Çocuklarla Baş başa	2-3
		Bulmaca	3
		Ayının Hediyeleleri	4-5-6-7
		Kara Kedinin Maceraları	8-9-10
		Çok Güzel Bir Ders	11
		Yolcu İle Köylü	11
		Ne Zaman Hasta	11
		Minimini Hikâyeler	11
		Bebek Nasıl Kurtuldu?	12-13
		İşin İçinden Çıkın Bakalım	14
		En Kısa Yol	14
		Bilmece	15-16
		Yıldızın Dikişi	16
		Yok Mu Şu Muzipler	17

Tablo 1’de, yer alan ‘Çocuk Sesi’ dergisinin ilk sayısındaki konu dağılımı incelendiğinde “bulmaca, öykü, hikâye, bilmece” gibi metin türlerine yer verildiği görülmektedir. Derginin ilerleyen sayılarında ise bu metinlerin haricinde ‘şir’ metinleri de eklenmektedir.

1. 1. 1. Çocuk Sesi Dergisinin İlk 50 Sayısı

1928 Yılında ilk kez çıkarılan ‘Çocuk Sesi’ dergisinde resim kalitesinin düşük olmasının sebebi ise dönemin şartları ele alındığında I. Dünya Savaşının (1914-1918) sona erdiği ve II. Dünya Savaşının (1939-1945) henüz başlamadığı ‘ara bir dönemde’ yalnızca Türkiye için değil dünya genelinde de baskı ve matbaa kalitesinin günümüzdeki gibi iyi olmadığı aşikârdır... Bu sebepten dolayı ‘Çocuk Sesi’ dergisindeki resim kalitesini de dönemin şartlarına göre değerlendirilmek gerekmektedir.

Resim 2: Çocuk Sesi Dergisinin (İlk 50 Sayının) Kapakları

Resim 2, incelendiğinde, 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk yıllarda siyah-beyaz sonraki yıllarda ise renkli olarak basıldığı görülmektedir. Dergideki tüm sayfalar ilerleyen yıllarda renkli olarak basılmıştır.

Tablo 2: Çocuk Sesi Dergisinin İlk 50 Sayısı

Sayı	Tarih	Gün	Dergi Adı	Sayfa Sayısı
1	27 Kânunel (Aralık) 1928	Perşembe	Çocuk Sesi	1-17
2	3 Kânunsani (Ocak) 1928	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
3	10 Kânunsani (Ocak) 1929	Perşembe	Çocuk Sesi	1-8
4	17 Kânunsani (Ocak) 1929	Perşembe	Çocuk Sesi	1-8
5	24 Kânunsani (Ocak) 1929	Perşembe	Çocuk Sesi	1-8
6	31 Kânunsani (Ocak) 1929	Perşembe	Çocuk Sesi	1-8
7	11 Şubat 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
8	18 Şubat 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
9	25 Şubat 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
10	4 Mart 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
11-12	15 Mart 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16
13	18 Mart 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
14	25 Mart 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
15	1 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
16	8 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
17	15 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
18	22 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
19	29 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
20	6 Mayıs 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-12
21	13 Mayıs 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-12
22	20 Mayıs 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-12
23	3 Haziran 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-12
24-25	1 Temmuz 1929-"Tatil Günleri Ayda Bir Çıkar."	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-20

26	11 Teşrinisani (Kasım) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16
27	25 Teşrinisani (Kasım) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
28	9 Kânunevvel (Aralık) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
29	29 Kânunevvel (Aralık) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
30	6 Kânunsani (Ocak) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
31	20 Kânunsani (Ocak) 1930	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
31	6 Şubat 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
33	20 Şubat 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-15
34	6 Mart 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
35	20 Mart 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-15
36	3 Nisan 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
37	17 Nisan 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-15
38	23 Nisan 1930	Çarşamba	Çocuk Sesi	1-16
39	8 Mayıs 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
40	22 Mayıs 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-15
41	29 Mayıs 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
42	19 Haziran 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
43	26 Temmuz 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
44	18 Eylül 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
45	11 Teşrinevvel (Ekim) 1930	Cumartesi	Çocuk Sesi	1-16
46	20 Teşrinevvel (Ekim) 1930	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16
47	1 Teşrinsani (Kasım) 1930	Cumartesi	Çocuk Sesi	1-16
48	10 Teşrinsani (Kasım) 1930	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16
49	20 Teşrinsani (Kasım) 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
50	1 Kânunevel (Aralık) 1930	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16

'Çocuk Sesi' dergisinin kronolojik olarak düzenlenmiş ilk 50 sayısı Tablo 2'de yer almaktadır. Kronolojik sıralama incelendiğinde 'Ekim' ayı yerine 'Teşrinevvel', 'Kasım' ayı yerine 'Teşrinsani', 'Aralık' ayı yerine 'Kânunevel', 'Ocak' ayı yerine ise 'Kânunsani' kullanımının tercih edildiği görülmektedir. Bu tabloya bakıldığında Cumhuriyet tarihinin ilk yıllarında, Osmanlı döneminde kullanılan, Hicret (622) yılının baz alınarak hazırlandığı ve güneş yılı takviminin esas alındığı Rumî takvimin etkisinin olduğu görülmektedir.

1. 2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyetinin Latin harfleri ile çıkan ilk çocuk dergisinde (ilk 50 sayısı) yer alan yazıların, dil bilgisi ve yazım kurallarına uygunluğu açısından değerlendirmek ve derginin okurlarına karşı yaklaşımını tespit etmek amaçlanmaktadır.

1. 3. Araştırmanın Problemi

'Çocuk Sesi' dergisindeki metinlerde geçen kelimeleri, yazım kurallarına uygunluğu ve güncel kullanımı açısından incelenmek ve derginin, okurlarına karşı tutumunu belirlemektir.

1. 4. Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısında, yazarken 'ses değişikliğine' uğrayan ekler, hangi eklerdir?
2. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısında, 'yanlış yazılan' kelimeler, hangi kelimelerdir?
3. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısında, 'güncelliğini yitiren' veya 'yazımı değişen' kelimeler, hangi kelimelerdir?
4. 'Çocuk Sesi' dergisinin 'okurlarına karşı yaklaşımı' nasıldır?

2.Yöntem

Bu çalışmada, 'nitel araştırma yöntemlerinden' biri olan 'doküman incelemesi' tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.217).

Doküman İncelemesinin Aşamaları

Doküman incelemesi belli başlı beş aşamada yapılabilir: (1) dokümanlara ulaşma, (2) özgünlüğü (orijinallik) kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme, (5) veriyi kullanma (Forster, 1995 akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.223).

2. 1. Dokümanlara Ulaşma

Eğer istenilen dokümanlar gizlilik taşııyorsa, doğrudan araştırmacının kişi ve kurumlara başvurması düşünülebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.224). Bu çalışmada da doğrudan araştırmacı tarafından 'Milli Kütüphaneye' başvurulmuş ve veriler, kütüphane bünyesinde verilen CD ile online olarak temin edilmiştir.

2. 2. Özgünlüğü (Orijinallik) Kontrol Etme

"Elde edilen dokümanlar asıllarının aynı mıdır? (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.225)" sorusu dikkate alınarak belgelerin orijinal olarak 'taratılmış' hallerine ulaşılmıştır.

2. 3. Dokümanları Anlama

"Dokümanlar arasında belirli olay ve olgulara ilişkin olarak, farklı bakış açıları ve yorumlar mevcut mu? (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.226)" sorusu dikkate alınarak 'Çocuk Sesi' dergisinin incelenen ilk 50 sayısında belirli olay ve olgulara karşı farklı bakış açılarının olduğu saptanmıştır.

2. 4. Veriyi Analiz Etme

Araştırmacının bir doküman setini nasıl kullanacağı ve doküman veya dokümanlarda kapsanan veriyi nasıl analiz edeceği, önceden belirlediği problem ve alt problemler yoluyla zaten belirlenmiştir. Yani doküman analizine temel olacak kategori ve temalar zaten bellidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.227). Bu çalışmada da veriler, kategori ve tema boyutunda analiz edilmiştir.

Araştırmada, 'tümevarımcı yaklaşım' tercih edilmiştir. Nitel çalışmada tümevarım ilkesi hâkimdir. Araştırmacı topladığı tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden yola çıkarak incelediği probleme ilişkin ana temaları ortaya çıkarma, topladığı verileri anlamlı bir yapıya kavuşturma yani bu verilerden yola çıkarak bir kuram oluşturma (grounded theory) çabası içindedir (Glasser ve Strauss, 1967, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.53).

2. 4. 1. Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçme

Doküman incelemesine dayalı çalışmalarda, tüm doküman verisinin bir bütün olarak analize konu olması mümkün olmayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.227). 1938 Yılında basılmaya devam eden derginin erişilen 464. sayısının geniş bir evreni temsil etmesinden dolayı 'Çocuk Sesi' dergisinin yalnızca ilk 50 sayısı örneklem olarak seçilmiştir. 1938 Yılında basılmaya devam eden derginin erişilen '464. Sayısının' geniş bir evreni temsil etmesinden dolayı 'Çocuk Sesi' dergisinin yalnızca 'ilk 50 sayısı' örneklem olarak seçilmiştir.

Bu çalışmada 'sistemik örnekleme' tercih edilmiştir. Evrene dâhil olan birim veya bireylerin sayısal, kronolojik veya alfabetik olarak sıraya dizilmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.132).

Sistemantik örneklem seçiminde ‘*kronolojik sıralama*’ baz alındığı için ‘*Çocuk Sesi*’ dergisinin kronolojik sıralama kapsamında ilk 50 sayısı incelenmiştir.

2. 4. 2. Kategorileri Geliştirme

Her kategori altında yapılacak analize konu olan veri, sadece ilgili o kategori altında yer alır ve böylece aynı veri birden fazla kategori altında verilmez (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.228). Bu araştırmada da veriler ‘*kategorilere*’ ayrılarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında, ‘*Yazım*’ ve ‘*Tutum*’ kategorileri tespit edilmiştir.

2. 5. Analiz Birimini Saptama

Araştırmanın amacına bağlı olarak değişik analiz birimleri söz konusudur: *sözcük, tema, karakter, cümle veya paragraf, madde ve içerik* (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.229). Bu araştırmada analiz birimi ‘*sözcük ve cümle*’ üzerinden saptanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler; ‘*Ses Bilgisi*’, ‘*Yazım Yanlışı*’ ve ‘*Güncelliğini Yitiren veya Yazımı Değişen Kelimeler*’ olmak üzere üç farklı ‘*sözcük*’ analiz birimine ayrılarak incelenmiştir. ‘*Derginin Okuyucuya Karşı Yaklaşımı*’ açısından ise ‘*cümle*’ analiz birimine ayrılarak incelenmiştir.

3. Bulgular

‘Çocuk Sesi Dergisinin’ Yazım Kurallarına Uygunluğu

3. 1. ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Yer Alan Bazı Kelimelerin Eklerinde Geniş Ünlü Yerine Dar Ünlü Kullanımı

‘*Çocuk Sesi*’ dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelime eklerinin yazılışının günümüzde yazıldığı gibi yazılmadığı tespit edilmiştir. Tespit edilen ekler Tablo 3’te, yer almaktadır.

Tablo 3: ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Bazı Kelimelerin Eklerinde Geniş Ünlü Yerine Dar Ünlü Kullanımı

Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı	Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı
1	Yapmıya	3	26	Kaynıyan	13
2	Çekmiye	6	27	Geçemiyeceğini	8
3	Etmıye	6	28	İnanılmıyacak	6
4	Olmıyan	5	29	Dinliyen	7
5	Düşünmiyordu	3	30	Toplıyarak	10
6	Tutamıyacağız	4	31	Bükülmiyen	12
7	Söyliyen	2	32	Gülmiyerek	15
8	Giyinicek	4	33	Gürlıyen	11
9	Almıyarak	4	34	Yakalıyacıklarını	5
10	Sönmiyen	2	35	Geçirmiyecek	9
11	Ağlıyan	2	36	Görmiyerek	3
12	Bilmıyen	2	37	İstemiyen	11
13	Söyliyerek	7	38	Ezberliyebilir	12
14	Atlıyanlar	2	39	Edemiyerek	3
15	Başlıyalı	4	40	Bahsetmiyeceksin	4
16	Söylenmiye	5	41	Dinlemiyerek	11
17	İnliyerek	3	42	Sürmiyecekti	3
18	İlerlemiye	6	43	Edemiyeceğini	4

19	Görünmiyen	7	44	Girmiyecek	2
20	Dinlenmiyecek	7	45	Olmıyacaktır	2
21	Gelmiyeceğini	4	46	İlerliyen	8
22	Dönmiyeceğini	4	47	Selâmlıyacaktı	8
23	Vermiyecek	5	48	Ölmiyeceğim	6
24	İstemiyerek	11	49	Beğenmiyip	3
25	Beklemiyerek	11	50	Söyliyorum	12

Tablo 3, incelendiğinde bazı kelime eklerinin yazımında ‘-a’ veya ‘-e’ geniş ünlüleri yerine ‘-ı’ veya ‘-i’ dar ünlülerin kullanımının tercih edildiği tespit edilmiştir.

3. 2. ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Tespit Edilen Yazım Yanlışları

‘Çocuk Sesi’ dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelimelerin yazımında baskı hatası veya basıma verilmeden önce gözden geçirilmediği tespit edilmiştir. Yazımı yanlış olan kelimelerin tespiti ise Tablo 4’te, yer almaktadır.

Tablo 4: ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Tespit Edilen Yazım Yanlışları

Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı	Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı
1	Eertesi	5	26	Düa (Dua)	3
2	Arkaanı	12	27	Çünkü	1
3	Ormna	3	28	Yüklanmış	5
4	Havesinden	4	29	Pişmandı	6
5	Taşmıyormış	5	30	Kursanı (Korsanı)	7
6	Bytar	8	31	Talfını (Tarafını)	12
7	Heder (Hedef)	5	32	Pateka	3
8	Çiçcik	4	33	Mutbağını	12
9	Kndisi	6	34	Hittiniz	16
10	Harba	5	35	Ayaletinde	7
11	ğğlum	8	36	Tikkatla (Dikkatle)	11
12	Büyšk	8	37	Kıralıça	6
13	Bnnu (Bunu)	2	38	Caketler	4
14	Harbı	4	39	Kuaulmuş (Kurulmuş)	8
15	Sıgamıyordu	6	40	Elhirligiyle	6
16	Yörüdükten	3	41	Pidiyorsun	3
17	Koşmaktansa	3	42	Döğüp	6
18	Kalpliri (Kalplileri)	4	43	Gazetzsi	7
19	Razi	2	44	Kuulağı	4
20	Vereeğini	4	45	Hakreetler	3
21	Dügebilirler	9	46	Seyretittikçe	5
22	Tutmağı (Tutmayı)	5	47	Cümhuriyet	2
23	Dafa	10	48	Oğramada	10

24	Kşuu	14	49	Dehliyden (Dehlizden)	5
25	Eakat	14	50	Dönpü (Dönüp)	4

3. 3. ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Güncelliğini Yitiren veya Yazımı Değişen Kelimelerin Tespiti

‘Çocuk Sesi’ dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelimelerin günümüzde kullanılmadığı ya da güncelliğini yitirdiği bazı kelimelerin ise yazımının değiştiği tespit edilmiştir. Güncelliğini yitiren veya yazımı değişen kelimeler Tablo 5’te, yer almaktadır.

Tablo 5: ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Güncelliğini Yitiren Veya Yazımı Değişen Kelimelerin Tespiti

Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı	Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı
1	Gömeç	5	26	İntihap	14
2	Cihet	12	27	Bittabi	5
3	Epice	2	28	Cidal	13
4	Kastamoni	7	29	Kordalâlar	13
5	Bağçivan	6	30	Filhakika	6
6	Ay Han	2	31	Cenubi	13
7	Kâhtane	7	32	Mükabelede	3
8	Murakıp	7	33	Mütehammil	7
9	Remezhan	7	34	Teehhürü	6
10	Narıbeyza	6	35	Empermeabli	9
11	Dercedeceğiz	7	36	Mefkûreciler	8
12	Müteessisim	11	37	Muharrirlerimizden	4
13	Mütehassis	13	38	Kombinezon	5
14	İnhisar	7	39	Avdet Etmek	6
15	Kariimize	7	40	Müşkül vaziyet	5
16	Nezdinde	16	41	Terennüm	12
17	Tahavvül	6	42	Papyekûşe	13
18	Halâs	2	43	Maateesüf	7
19	Âlicenaplığından	2	44	Neşvüneması	4
20	Mahtum	20	45	Bilâhara	4
21	Müşkülât	11	46	Hülâsa	8
22	Acuze	9	47	Nevyork	11
23	İsticvap	5	48	Tebehhur	11
24	Meyus	12	49	Muttasıl	11
25	Domlupınar	20	50	Lâallettayin	13

4. ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin Okurlarına Karşı Yaklaşımı

Bu bölümde, ‘Çocuk sesi’ dergisinin okurlarına olan yaklaşımı derginin farklı sayılarında tespit edilen ifadeler doğrultusunda sunulacaktır.

'Çocuk Sesi' dergisi, 'okurları arasında yapmadıklarını' şu sözlerle belirtmektedir: "Kastamonide Behçet Beye: "Aziz ve samimî bir kariiniz olduğum halde yalnız iki kartpostaldan bütün istihramlarıma rağmen birinci mükâfatı kazanamadım." diyorsunuz. Oğlum, bu bir tali meselesidir. Biz her hafta yüzlerce mektup alırız. Herkes bunu ister. Biz kimseyi kimseden ayırmayız. Hiç zannetmiyoruz ki siz Çocuk Sesini mükâfatı için alıyorsunuz. Taliiniz varsa, kurada birinci çıkarsanız mükâfat hakkınızdır. Hücumlarınıza gelince: İnsan sevdiklerine hücum edermiş. Biz bunu böyle telâkki ettik. Göndereceklerinizi bekleriz. Tahrir müdürümüz bir defa görmeli değil mi? (sayı, 10, s.7); "Her mektepten fotoğraf bekleriz (sayı, 13, s.7)."

'Çocuk Sesi' dergisinin, mektup gönderiminde ya da birinci olan okurların hediyelerine ulaşmalarında, mektubun İstanbul'a yetişme süresini dikkate alarak 'İstanbul ve taşra ayrımına' gittiği görülmektedir: "Müddet İstanbul için bir hafta, taşra için on beş gündür (sayı, 1, s.16)."; "Eğer İstanbul'dan kazanılırsa mini mini bir kuzu taşradan olursa zarif bir hediye (verilecektir) (sayı 11, s.15)."; "Birinciye: Bir deniz mayosu. (Birinci) Taşra kariimize (ise) bir pergel takımı (sayı, 15, s.7)."

'Çocuk Sesi' dergisinin, İstanbul dışında olan okurları tarafından gönderilen mektupların İstanbul'a yetişme süresini dikkate alarak bir 'düzeltmeye' gittiği görülmektedir: "Müşabakamızın müddeti evvela on beş gündü. Fakat taşradaki sevgili okuyucularımızdan birçok şikâyet mektupları aldık. Uzak yerlerdeki dostlarımız, hal kâğıtlarını yetiştiremeyeceklerini düşünerek göndermiyorlardı. Veya bize birkaç gün sonra geldiğinden haklarını kaybediyorlardı. Bunun için müddeti üç hafta yaptık. Çocuk Sesi bütün okuyucularından cevaplarını üç hafta nihayetinde bizim elimizde bulunmak üzere göndermelerini rica eder (sayı,7,s.8)."

'Çocuk Sesi' dergisi, taşradaki okurlarının gönderdiği mektubun yetişme süresini dikkate alarak 'mükâfatımız' başlığı adı altında şu şekilde belirtmektedir: "Taşra karilerimiz mükâfat kuponlarını yetiştiremediklerinden kuramızın çekilmesi gelecek haftaya kaldı (sayı, 13, s.8)."

Çocuk Sesi' dergisi, metinler üzerinde yapılan bir hata fark edilerek 'düzeltmeye' gittikleri ve bunu okuyucu ile de paylaştıkları görülmektedir: "Geçen sayımızda, romanımızın birinci satırında (Ali mahpusta ne yapıyordu?) ibaresi başlık olmak üzere yukarıya yazılar yazılacak iken satırlar arasına karışmıştır. Yine sekizinci sayfanın ikinci sütununun birinci satırında (Altıdan)sonra (Yürümeğe başladı) ibaresi sehven unutulmuştur. Tashih ederiz (sayı, 23, s.9)."

'Çocuk Sesi' dergisinin, ilk sayılarında 'tarihlerin yazımında öncelikle ayın ardından günün' yazılmış olması dikkat çekilen bir diğer husustur; "Beş kişiye beşer sayımızı takdim edeceğiz. Müddet Şubat bire kadardır (sayı 4, s.4)." Tarihlerin yazımında bu kullanım, günümüzde mevcut değildir. Derginin ilerleyen sayılarında ise tarihlerin, günümüzdeki gibi yazıldığı görülmektedir: "Mühletimiz 17 mayıs (Mayıs) günü akşamına kadardır (sayı, 39, s.11)."

'Çocuk Sesi' dergisinde, tefrika halinde yayımlanan ve 'Enver Arif' tarafından kaleme alınan "İstiklâl Harbi Romanı: Akdenize Doğru" isimli romanı, 14. sayıda yayımlayamama nedeni olarak 'makinenin bozuk olduğu' gerekçesini okurlarına şu sözlerle belirtmektedir: "Romanımızın adı (AKDENİZE DOĞRU) geçen hafta makinanın bozukluğundan çıkamamıştır. Arzı itizar ederiz (sayı,14, s.5)." Bu gerekçelendirme ile 'Çocuk Sesi' dergisinin, okurlarına verdiği önemi ve dergi disiplinini yansıttığı söylenebilir.

'Çocuk Sesi' dergisi, birinci cildini bitirirken okurlarına 'teşekkür' niteliğinde kısa bir yazı da kaleme aldıkları görünmektedir: "Çocuk Sesi kıymetli okuyucularından gördüğü büyük alâka ile bugün birinci cildini bitirmiş oldu. Bugüne kadar yalnız küçük dostlarımızdan aldığımız teşvik ve teşekkür mektupları ile kendimizden ziyade sevdiğimiz çocukların sevgisi ile hiçbir maddi menfaat beklemeden belki birkaç yüz lira zararla Çocuk Sesini yaşattık ve yaşatacağız. Bizim için en büyük zevk küçük bir Türk çocuğunun her hafta büyük bir sabırsızlıkla mecmuasını beklemesidir... Karilerimize müjdeleyelim ki Çocuk Sesi, Maarif Vekâletinin himayesini kazanmıştır. Harf inkılabında çıkan ilk Çocuk gazetesi Çocuk Sesi idi. Bu güne kadar yaşadı. Şimdi daha büyük bir kuvvetle, daha sağlam adımlarla "Türk Çocuklarına" daha nefis bir güzellikte görünecektir (sayı, 24-25, s.2)."

'Çocuk Sesi' dergisinin okurlarına sunduğu 'teşekkür' niteliğinde olan bir diğer yazı da ise şu sözler beyan edilmektedir; "Yeni senemizin yeni sayısını geçen hafta alan sevgili Çocuk Sesi karilerinden

birkaç gündür o kadar çok tebrik ve teşvik mektupları alıyoruz ki hepsine ayrı ayrı cevap veremediğimizden hepsine burada teşekkürlerimi sunarım. İstanbul'dan, Ankara'dan, Edirne'den tutun da şarkta ta... Kars'a, cenupta Antalya'ya, şimal de Samsun'a kadar giden ve bütün Türkiye'nin her tarafında sesini duyuran Çocuk Sesi çocuk ordusunun bir bayrağı olarak ellerde dolaşiyor (sayı, 27, s.2).”

‘Çocuk Sesi’ dergisi, ‘birinci cildini’ almak isteyen okurları için “Birinci cildimiz hazırlanıyor. Güzel bir cilt içinde Çocuk Sesini kütüphanelerinde buldurmak isteyen dostlarımıza 25 kuruş mukabilinde altı aylık Çocuk Sesini mücellit (mücellit) olarak veriyoruz. Hemen bize müracaat ediniz (sayı 24-25, s.2).”; ‘Afacan neler diyor?’ başlığı altında birinci cildi almak isteyenler için Afacan’ın ağzından kaleme alınan bir diğer yazı ise şu şekildedir: “Bedava aboneyi ben icat ettim. 125 kuruşunuz varsa hemen bana gönderin. Size geçen sene çıkan sayıları güzel, nefis bir cilt içinde gönderelim ve tam yine 125 kuruşluk 25 sayılık abone kaydedelim. Bu da büyük fırsat (sayı, 27, s.2).”

‘Çocuk Sesi’ dergisi, ‘en çok satış yapan gazete’ olduğunu ise şu şekilde belirtmektedir: “Türkiye’de her eve giren, en çok satış yapan gazetedir (sayı, 35, s.11).”

‘Çocuk Sesi’ dergisi, ‘sayfa sayımın arttığını’ okurlarına şu şekilde belirtmektedir: “Çocuk Sesi sizin için her şeyi yapacaktır. Geçen sene 8 sayfa idi. Sizden rağbet gördü. 12 Sayfa oldu. Bu sene 16 sayfaya çıkıyor. Şimdi 20 sayfa yapmayı düşünüyoruz (sayı,27, s.2).”

‘Çocuk Sesi’ dergisi, ‘bayram nedeniyle yayımlanamayacağını’ ise şu sözlerle ifade etmektedir: “Bayram münasebeti ile gazetemiz gelecek hafta çıkmayacaktır. 3 Haziranda Nefis bir kap içinde 12 sayfa olarak çıkacak nüshamızı bekleyiniz (sayı,22, s.2).” Bu ifadede dikkat çeken iki önemli unsur bulunmaktadır: Birinci unsur, ‘Çocuk Sesi’ bir ‘dergi’ olmasına rağmen ‘gazete’ olarak yazılmıştır. İkinci unsur ise okurlarının neden yayımlanmadığı hususunda merak etme ihtimaline karşı bayramı gerekçe göstererek bayramdan sonra yeniden yayımlanacağı sayfa sayısına kadar belirtilmektedir.

‘Çocuk Sesi’ dergisinin, ‘tatilde çıkarılmayacağı’ konusunda okurlarını bilgilendirdiği görülmektedir; “Sevgili Okuyucularımıza, mekteplerin tatil olması dolayısı ile biz de Çocuk Sesini tatilde çıkarmamayı düşündük. Bu üç ay içerisinde gelecek sene için yeni yeni tefrikalar, hikâyeler, karikatürler hazırlayacağız... Sevgili dostlarımıza şunu müjdeleyelim ki Çocuk Sesini yalnız tatil aylarında büyüterek ayda bir defa çıkarmayı düşünüyoruz (sayı, 23, s.9).”

‘Çocuk Sesi’ dergisinin, ‘tatilde bir kere çıkarılacağı’ konusunda da okurlarını bilgilendirdiği görülmektedir; “Sevgili Karilerimize, bu nüshamız geç kaldığından dolayı bir çoklarınızdan mektuplar aldık. Siz tatilinizi yaparken bütün sene içinde yorulan muharrir ağabeyleriniz de biraz dinlenmek istediklerinden, Çocuk Sesini yalnız tatil aylarına mahsus olmak üzere ayda bir çıkaracağız (sayı, 43, s.2).”; “Mecmuamız yaz günleri bittikten sonra yine her zamanki gibi muntazaman çıkacaktır (sayı, 24-25, s.29).”

‘Çocuk Sesi’ dergisinin, okurlarına derginin gelecek sayısında ‘yayımlanacak olan konular’ hakkında da bilgi verdiği görülmektedir; “Yerde, Gökte, Suda, sergüzeşt, spor, seyahat hikâyeleri, Beyazlar, Siyahlar, Kırmızılar ve Sarılar memleketinde geçen en heyecanlı maceraları gelecek sene Çocuk Sesi sahifelerinde bulacaksınız. Çocuk sesi sizden çok büyük rağbet gördü. Bütün rakipleri yendi (sayı,23, s.9).

‘Çocuk Sesi’ dergisi, dönemin içinde bulunduğu ahval değerlendirildiğinde baskı kalitesinin ve renklendirmenin değerli bulunduğu süreçte, okurlarına dergi sayfalarının ‘her türlü renkte çıkarıldığını’ da belirtmektedir; “Size altı aydan beri Çocuk Sesi yalnız kendi tanıtılmakla kalmadı. Her hafta türlü türlü renklerle çıkararak en hoşunuza giden hikâyeleri, romanları, eğlenceli yazıları sizi alakadar edecek şeyleri yazdı (sayı, 40, s.8).”

Yukarıdaki ifadelerin tümü dikkate alındığında ‘Çocuk Sesi’ dergisinin ‘okuyucularının sorunlarını ve beklentilerini dikkate alan okur merkezli bir yaklaşımının’ olduğu tespit edilmiştir.

4. Sonuçlar

Türkiye Cumhuriyetinin Latin harfleri ile çıkan ilk çocuk dergisinde (ilk 50 sayısı) yer alan yazıların, 'yazım kuralları' ve derginin 'okurlarına karşı yaklaşımını' belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, elde edilen veriler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelime eklerinin yazılışının günümüzde yazıldığı gibi yazılmadığı, eklerinin yazımında '-a' veya '-e' geniş ünlüleri yerine, '-ı' veya '-i' dar ünlülerin kullanımının tercih edildiği tespit edilmiştir.

Bu sonuç doğrultusunda, Türkçe bazı eklerin 1928-1930 yılları arasında farklı yazıldığını söylememiz mümkündür. Nitekim 1 Kasım 1928 tarihinde 'Harf Devrimi' olarak nitelendirilen 1353 sayılı "Yeni Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkında kanunun", kabulü üzerine Latin alfabesinin kullanıldığı ilk yıllarda bazı eklerin yazımında, günümüzde yani 90 yıl sonra değişiklikler olduğu saptanmıştır.

2. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelimelerin yazımında 'baskı hatası veya baskıya verildikten sonra gözden geçirilmediği' saptanmıştır. Bu sonuç kapsamında, derginin bir ara ayda üç sayı olarak da çıkarıldığı dikkate alındığında ve yoğun bir süreçten geçtikleri göz önünde bulundurulduğu takdirde baskı hatalarının kaçınılmaz olacağı muhakkaktır ancak Türkçe yazım kurallarına, imlâ ve noktalama işaretlerine önem verilerek baskı öncesinde yazıların mutlaka gözden geçirilmesi gerekmektedir.

3. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelimelerin 'günümüzde kullanılmadığı ya da güncelliğini yitirdiği' bazı kelimelerin ise 'yazımının değiştiği' tespit edilmiştir. Bu sonuç doğrultusunda, 1928 yılında yaklaşık 14 milyon olan Türk nüfusunun, 2018 yılında ise 80 milyonu aştığı göz önünde tutulduğunda ve aradaki kuşak geçişleri de dikkate alındığında güncelliğini yitiren kelimelerin olması doğal bir sonuçtur. Araştırma kapsamında elde edilen veriler incelendiğinde günümüzde kullanılmayan kelimelerin çoğunun Türkçe olmadığı da görülmektedir.

4. 'Çocuk Sesi' dergisinin okuyucularına karşı 'samimi bir üslup kullandığı, okura önem verip, görüşlerini dikkate aldığı ve okuyucu ile konuşuyormuş' gibi bir izlenim verdiği ve dergiyi yayımlarken de 'okur merkezli' yaklaşımı benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kapsamında derginin okurlarını kendisine bağlayan bir tutum içinde oldukları ve (dergiye gönderilen mektuplardan) geniş bir çocuk kitlesinin derginin gelecek sayılarını beklerken heyecanını dinç, beklentisini yüksek tutmasına vesile olduğu görülmektedir. Bu durum, derginin satış periyodunun yükselişe geçmesine de yardımcı olmuştur.

Bir doküman taraması ile elde edilen verilerin analizinden oluşan bu çalışma, 1928-1930 yılları kapsamında süreli çocuk dergisi üzerine yapılan bir incelemeden oluşmaktadır.

5. Kaynaklar

Akbaş, O. (2009). Dünyada ve Türkiye'de Çocuk Edebiyatının Gelişimi.

Çelik, T. (2017). Çağdaş Çocuk Yazınındaki Süreli Yayınlar Üzerine Karşılaştırmalı İncelemeler. *TÜBİTAK BİDEB Çocuk Yazını Yaz Okulu Raporu*, 1-87, Mersin: Mersin Üniversitesi (18-22 Nisan 2017).

Çıkla, S. (2005). Tanzimat'tan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler. *Hece Aylık Edebiyat Dergisi: Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 9, 104-105.

Forster, N. (1995). The analysis of company documentation. In C. Casell & G.Symon (Eds.) *Qualitative method in organizational research: A practical guide*. London: Sage.

Gelişli, Y. (2013). Çocuk Dergilerinde Millî Kimlik İle İlgili Değerlerin Sunuluşu. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 82-96.

Glaser, B. & Strauss, A. L. (1967). *Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine.

- Gürtunca, F. M. (1928). *Çocuk Sesi. 1* (25), 1-237. İstanbul: Ankara Caddesi, İlhami Fevzi Matbaası.
- Gürtunca, F. M. (1929). *Çocuk Sesi. 1* (25), 1-237. İstanbul: Ankara Caddesi, İlhami Fevzi Matbaası.
- Gürtunca, F. M. (1930). *Çocuk Sesi. 2* (50) 238-628. İstanbul: Ankara Caddesi, İlhami Fevzi Matbaası.
- Oğuzkan A. F. (1983). *Çocuk Edebiyatı. 3. Baskı*, Ankara: Emel Matbaacılık Sanayii.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk Edebiyatı: Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örnekleriyle*, Ankara: Anı Yayınları.
- Sarı, H. M. (2005). *Çocuk Eğitimine Bakış Açısı Yönünden Tercüman Çocuk ve Milliyet Çocuk Dergilerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ungan, S. ve Demir, E. (2016). Günümüz Çocuk Edebiyatı Yazarları ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme. *Türk Eğitim Dergisi, 1* (1), 40-65.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.9*.Genişletilmiş Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğitbaşı, Güran, K. (2014). Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5*, 37-56.

İnternet Kaynakları

- Cezayirlioğlu, H. (2012). *Çocuk Sesi Dergisi*. 28 Mart 2018,
<http://www.halduncezayirlioglu.com/2012/10/cocuk-sesi-dergisi/>

EXTENDED ABSTRACT**AN EVALUATION ON THE FIRST CHILDREN'S PERIODICALS OF THE REPUBLIC OF TURKEY PUBLISHED IN LATIN ALPHABET*****Introduction***

This study will make an evaluation on 'Çocuk Sesi' the first children's periodical of the Republic of Turkey written in Latin alphabet. 27 Kânunevel (December) 1928, the first edition of 'Çocuk Sesi' periodical was published weekly in the beginning, then in every two weeks, and monthly in summer season in İlhami Fevzi Printing Press under the leadership of Mehmet Faruk Gürtunca. In regards to the first children's periodical of the Republic of Turkey published in Latin alphabet (first 50 editions), this study aims to establish the articles' conformity to spelling rules and the approach of this periodical to its readers. The challenge of the study is to evaluate the words were used in the articles of 'Çocuk Sesi' periodical in regards to grammar and current utilization, and to define this periodical's approach towards its readers.

The sub-challenges of this study are given below:

1. What are the paragoges that are exposed to 'sound change' when writing in the first 50 editions of 'Çocuk Sesi' periodical?
2. What are the words that are 'spelt mistakenly' in 'Çocuk Sesi' periodical?
3. What are the words 'that lost its currency' or words 'whose spelling has changed' in the first 50 editions of 'Çocuk Sesi' periodical?
4. How is the 'Çocuk Sesi' periodical's 'approach towards its readers?'

Method

This study uses 'document analysis' technique which is one of the 'qualitative research methods.' Document analysis can be done in the following five steps: (1) accessing the documents, (2) checking their originality, (3) comprehending the documents, (4) analyzing the data, (5) using the data (Forster, 1995 akt. Yıldırım and Şimşek, 2013, p.223). The data of this study is examined based on these steps. In this study, analysis unit is determined upon 'word and sentence'. The obtained data is examined by separating into 3 different 'word' analysis unit, including 'Phonics,' 'Spelling Mistakes,' 'Words that Lost its Currency' while 'Periodical's Approach Towards its Reader' is analyzed by separating into 'sentence' analysis unit.

Results and Discussion

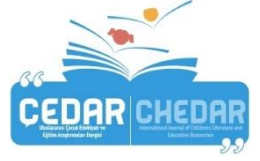
The following results are obtained based on the data gathered in this study carried out to define 'the spelling rules' and 'the periodical's approach towards its reader' in regards to the articles published in the first children's periodical of the Republic of Turkey published in Latin alphabet (its first 50 editions).

1. It is revealed when the first 50 editions of 'Çocuk Sesi' periodical are analyzed that the paragoges of some words were not spelt as today, and close vowels such as '-ı' and '-i' were used preferentially instead of open vowels such as '-a' and '-e.' According to this result, we may argue that some paragoges were spelt differently in 1928-1930. Moreover, we observed that today, namely 90 years later, there has been some amendments in the spelling of some paragoges compared to the first years of Latin alphabet utilization following "The Law on the Approval and Application of New Turkish Letters' no. 1353 which was regarded as 'Alphabet Revolution' on 1st November 1928.
2. When the first 50 editions of 'Çocuk Sesi' periodical are analyzed, we confirmed that there were some 'printing mistakes' in the spelling of some words or some words were not 'reviewed after printing.' According to this result, printing mistakes are inevitable considering the fact that this

periodical was published as three editions a month for some time and they were going through an intense process; however, the articles must be reviewed before printing by attaching more importance to Turkish grammar, dictation and punctuation.

3. When the first 50 editions of ‘Çocuk Sesi’ periodical are analyzed, we established that some words ‘are not used today any more or lost its currency’ and some words are ‘changed’ in regards to spelling. Based on this result, considering that the population of Turkey exceeded 80 million in 2018 which was almost 14 million in 1928 and considering the transitions between generations, it is a natural outcome that some words have lost their currency. When the data obtained throughout this study is analyzed, most of the words that are no longer used do not have a Turkish origin.

4. It is concluded that ‘Çocuk Sesi’ periodical used ‘a sincere genre’ to reach its readers, gave importance to them, paid attention to their views and wrote articles as if talking to its readers, and this periodical adopted a ‘reader-oriented’ approach ‘as if the same approach while publishing. Based on this conclusion, one may assume that the periodical adopted an approach that created a bond between the readers and the periodical resulting in a large group of children feeling very excited with high level of expectations while waiting for the next editions to be published (drawn from letters sent to the periodical). This also helped increase the sales of the periodical.

Oğuz Tansel'in Al'lı ile Fırfırı Adlı Masal Kitabında Konuyu Yapılandıran Öğeler¹

Esmâ DUMANLI KADIZADE²
Mersin Üniversitesi, Türkiye

* Can SAKAR³
İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye

Geliş Tarihi: 1 Haziran 2018

Kabul Tarihi: 30 Haziran 2018

Özet:

Çocuk edebiyatı eserleri, çocukların bilişsel gelişimlerini destekleyerek bakış açılarını zenginleştiren önemli unsurlardır. Bünyesinde çeşitli türler barındıran çocuk edebiyatı eserlerinden masallar ise çocukların hayal dünyalarını geliştirerek düşsel zenginliklerini açığa çıkarmalarını sağlamalarıyla dikkat çekmektedir. Bu çalışmada, Oğuz Tansel'in Al'lı ile Fırfırı adlı masal kitapları (I-II cilt) konuyu yapılandıran öğeler bağlamında incelenmiştir. Al'lı ile Fırfırı adlı masal kitaplarında konu ve olay örgüsünün nasıl oluşturulduğu incelenerek kurgulanan olaylardaki merak ögesini canlı tutan çatışmaların türlerine yönelik çıkarımlarda bulunulmuştur. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan doküman incelemesi metodu kullanılmış ve araştırma Oğuz Tansel'in söz konusu kitaplarının temininin yapılması, okuma parçalarının taranması, elde edilen verilerin araştırmanın problemleri kapsamında değerlendirilmesi çerçevesinde yapılandırılmıştır. Sonuç olarak Al'lı ile Fırfırı adlı masal kitaplarında (I-II cilt) yer alan toplam 25 masalın çatışma türlerindeki frekans değerleri; kişi-kişi çatışması (f:55), kişi-toplum çatışması (f:2), kişi-doğa çatışması (f:2) ve kişinin kendisiyle çatışması (f:17) olmak üzere tespit edilmiştir. Dolayısıyla söz konusu masal kitaplarında en çok kişi-kişi çatışmasına yer verildiği; bunu sırasıyla kişinin kendisiyle olan çatışması, kişi-toplum ve kişi-doğa çatışmasının izlediği gözlemlenmiştir. Bu verilere dayanarak yazar en çok kullandığı çatışma türlerinden olan kişi-kişi çatışması ve kişinin kendisiyle çatışması aracılığıyla masal kahramanları arasındaki iletişimi ve etkileşimi arttırmış böylece bu çatışmalar aracılığıyla çocuklarda merak duygusunun sürekli üst düzeyde tutulmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Al'lı ile Fırfırı, çocuk edebiyatı, olay, çatışma.

Abstract:

The works of the children's literature are important factors enriching the perspectives of children by supporting their cognitive development. And tales which encapsulate many literary genres draw attention with their capability of improving imagination of children and exposing their imaginative richness. In this study, we examined the tale books of Oğuz Tansel titled Al'lı ile Fırfırı (Volumes I-II) with respect to the elements structuring the theme. We examined how the theme and plot were created in the storybooks titled Al'lı ile Fırfırı, and developed inferences about the types of conflicts keeping the element of curiosity constantly vivid. We used the document review method which is one of the qualitative research methods in our study, and built the research within the framework of acquiring the abovementioned books of Oğuz Tansel, reviewing the reading texts and evaluation of the tales within the context of the problems of the research. As a result, the frequency values of the types of conflict in 25 tales in the books titled Al'lı ile Fırfırı (Volumes I-II) were found to be; person vs. person conflict (f: 55), person vs. society conflict (f: 2), person vs. nature conflict (f: 2) and person vs. self conflict (f: 17). Therefore, we found that the most common conflict in these tale-books were person vs.

¹ Bu çalışma 13-15 Ekim 2016 tarihinde, VI. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr. E-Mail: esmakadizade@mersin.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-6882-6234

³ Arş. Gör. E-Mail: cansakar@aydin.edu.tr

Orcid ID: 0000-0003-2829-7718

person followed by person vs. self conflict, person vs. society and person vs. nature conflicts. Based on this, finding it can be said that the author increased the communication and interaction among the characters of the tales by means of person vs. person conflict and person vs. self conflict which are most frequently used in the tales, and thus, created a dynamic curiosity constantly at higher levels in children.

Key Words: *All'lı ile Fırfırı, children's literature, plot, conflict.*

1. Giriş

"Edebiyat, insanları duygu, düşünce ve hayal bakımından yüksek bir kültüre erdirmeyi amaçlayan eğitici öğretici bir bilim ve sanattır"(Artun, 2012:1). Türk edebiyat tarihi incelendiğinde, çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatı çevresinde şekillenen her türlü yapıtın, Tanzimat dönemi ve sonrasında oluşturulmaya başlandığı görülmektedir. "Türkiye'de çocuk edebiyatı batıdaki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkar. Yazılı çocuk edebiyatının gelişmesine kadar bu ihtiyacı masallar, bilmeceler, ninniler, efsaneler vs. gibi sözlü halk ürünleri giderir"(Canatak, 2011:288). Çocukların zihinsel, bilişsel, toplumsal ve sosyal yönlerini açığa çıkaran çocuk edebiyatı ve ürünlerinin tek ve herkesçe kabul edilen bir tanımının yapılması mümkün değildir. "Edebiyatımızın pek çok alanında ortaya çıkan terminolojide görüş ayrılığı sorunu çocuk edebiyatı kavramı üzerinde de karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde "çocuk edebiyatı" kavramı çeşitli şekillerde ifade edilse de konuya ilgi duyan araştırmacıların görüşleri bazı temel noktalarda birleşmektedir"(Temizyürek, 2003:161). Sınır'a göre (2013:575) "çocuk edebiyatı; çocuğu hayata ve geleceğe hazırlamak amacıyla içinde bulunduğu yaş, ilgi, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurularak yazılan, derlenen, düzenlenen eserlerin oluşturduğu edebi yönelimi ifade eder". Kapsamlı bir tanımla çocuk edebiyatı, "erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır"(Sever, 2012:17).

"Çocukluk çağının ruhsal özelliklerini iyi bilen yazar ve ressamların yetişmesi ile dünya yayın piyasasında çocuk edebiyatı alanına giren eserlerin, gerek nitelik ve gerekse nicelik bakımından, büyük bir gelişme gösterdiği açıktır"(Oğuzkan, 1987:13). Çocuk edebiyatının Türkiye'de gelişmesinde ve gerçek anlamda bir edebiyat dalı olarak belirginleşmesinde Oğuz Tansel'in katkıları büyüktür. 1915 yılında dünyaya gözlerini açan Tansel'in edebi yaşantısı bazı dergilerde yayımladığı yazılar ve şiirlerle başlamıştır. İlk şiirlerini 1937'de 'Servet-i Fünun, ve 'Varlık' dergilerinde, ilk yazılarını 'Halk Bilgisi Haberleri'nde yayımladı(Tansel, 2009:7). İlerleyen yaşantısında halk edebiyatı ve masal derlemeleri üzerine yoğunlaşan Tansel'in, bu alanlarda çeşitli araştırmalar yaptığı görülmektedir. Topladığı halk kültürü ögelerini Boratav'a gösteren Tansel, neler yapması gerektiğini ve nasıl bir yolda ilerlemesi gerektiğini de Boratav'dan öğrenmiştir(Gündüz, 2008:14 akt. Sever ve Karagül, 2014:174). 1942-1948 yılları arasında Amasya'da derlediği masallarda Pertev Naili Boratav ile Wolfram Eberhard'ın hazırladığı Typen Türkischer Volksmärchen (Türk Masal Tipleri Kataloğu)'na en çok katkı yapan araştırmacı olan Tansel, 1977 yılında da "Al'lı ile Fırfırı" adlı masal kitabıyla Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını ödülünü alarak masal alanındaki başarısını kanıtlamıştır (Sever ve Karagül, 2014:174). "Savrulmayı Bekleyen Harman", "Gözünü Sevdiğim", "Sarıköz Yolu", "Bektaş Dedikleri", "Dağı Öpmeler", "Mutluluk Peşinde", "Altı Kardeşler", "Yedi Devler", "Üç Kızlar", "Mavi Gelin", "Bir De Varmış İki De Varmış", "Çobanla Bey Kızı", "Konuşan Balıkla Yalnız Kız" Oğuz Tansel'in yayımlanmış diğer eserleridir(Tansel: 2009:8). 30 Ekim 1994'te hayata gözlerini yuman Oğuz Tansel'e dair, Oğuz Tansel'i anlatan, onun eserlerini betimleyen yapıtlar, çağdaşları ve onunla ilgilenen araştırmacılar tarafından kaleme alınmıştır.

Oğuz Tansel'in 1977 yılında Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'ne layık görülen yapıtı olan "Al'lı ile Fırfırı", 2 cilt ve bu iki ciltte yer alan toplam 25 masaldan oluşmaktadır. İlk olarak 1976 yılında yayımlanan söz konusu yapıtın 1. cildinde 12 masal yer almaktadır. Bu 12 masalın sırasıyla "Üç Peri Kızı", "Al'lı ile Fırfırı", "Oduncunun Karısı", "Mavi Benekli Firik", "Çobanla Bey Kızı", "Naz Kız", "Becerikli Kız", "Alaca Bulaca", "Dünya Güzeli", "Balıkçı", "Kabak Donunda Kız" ve "Topal Dev" adlı masallar olduğu; 2. cildinde yer alan 13 masalın ise sırasıyla "Korkak Adam", "Kırk Kardeşler", "Al'lı Tilki", "Hotlu Kız", "Avcı Oğlu", "Konuşan Balıkla Yalnız Kız", "Üç Kardeşler", "Dalyanoğlu", "Mavi

Gelin", "At, Tilki, Kurt", "Karanlık Dünya", "Yedi Dullar", "Perioğlu" adlı masallar olduğu görülmektedir.

"Her metin türünde olduğu gibi Oğuz Tansel tarafından derlenen masalların da eğitim, çocuk edebiyatı, halk bilimi ve dil sosyolojisi açısından taşıdığı önem göz önünde bulundurularak çok boyutlu bir biçimde ele alınması masal incelemeleri açısından oldukça yararlı olacaktır"(Bahar, 2016:77). Çocukların edebiyat zevki kazanmaları hususunda, masalların ve çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilebilecek her türlü ürünün iyi bir tahlilden geçirilmesi ve daha nitelikli hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır. "Çocuk, kendisi için yaratılmış edebiyat eserinde, yaşadığı ortamın bir benzerini bulur. Yazılan veya anlatılanla yaşadıkları arasında bağlantı kurma ve karşılaştırmalar yapma fırsatını yakalar"(Karataş, 2007:465). Bu bağlamda söz konusu araştırma dahilinde Oğuz Tansel'in *Al'lı ile Fırfırı* adlı 2 ciltten oluşan masal kitabı, çocuk edebiyatı öğeleri açısından incelenerek çocuk edebiyatı alanında bir farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma bağlamında Oğuz Tansel'e ait *Al'lı ile Fırfırı* adlı masal kitabının iki cildi, çocuk edebiyatında konuyu yapılandıran öğeler ve konunun yapılandırılmasını zayıflatıcı öğeler açısından incelenmiştir.

"Geleneksel olarak görüşme, gözlem, doküman inceleme ve odak grup çalışmasını içeren nitel araştırma yöntemleri araştırdıkları merkezi temaya göre farklılık gösterebilmektedir"(Karataş, 2015:66). Söz konusu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan doküman inceleme metodu kullanılmıştır. Doküman inceleme, araştırma kapsamında elde edilmesi hedeflenen sonucu elde etmek için var olan yazılı materyallerin incelenerek analiz edilmesi esasına dayanır. "Doküman incelemesinde genellikle şu işlemler yapılır: Dokümana ulaşma, dokümanların orijinalliğinin kontrol edilmesi, dokümanların incelenmesi ve anlaşılması, dokümanlardaki verilerin analiz edilmesi, verilerin kullanılması"(Şimşek, 2009:43).

Araştırma kapsamında *Al'lı ile Fırfırı* adlı masal kitabını oluşturan iki ciltte yer alan toplam 25 masal, tek tek ele alınmış, söz konusu veriler, çocuk edebiyatını yapılandıran karakter, konu, ileti, dil, anlatım ve resim gibi temel öğeler açısından irdelenmiş ve çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

2.2 Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini Oğuz Tansel'e ait olan *Al'lı ile Fırfırı* adlı iki ciltten oluşan masal kitabı, söz konusu masal kitabı içerisinde yer alan 25 adet masal oluşturmaktadır.

2.3 Araştırmanın Problemi

Araştırma kapsamında; *Al'lı ile Fırfırı* adlı masal kitabı, çocuk edebiyatında konuyu yapılandıran öğeler açısından incelenmiştir. Bu bağlamda söz konusu masal kitaplarında yer alan her bir masalda:

- Konular ve olay örgüsü nasıl yapılandırılmıştır?
- Söz konusu masallar içerik olarak incelendiğinde konunun yapılandırılmasını sağlayan öğeler açısından ne gibi özellikler barındırmaktadır? gibi soruların cevaplanması hedeflenmektedir.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular aracılığıyla araştırmanın problemi bölümünde belirtilen iki ana soru, çocuk edebiyatında konuyu yapılandıran öğeler başlığı altında her bir masal için ayrı ayrı değerlendirilecektir.

Al'lı ile Fırfırı adlı Masal Kitaplarında Konuyu Yapılandıran Öğeler

Konu kavramı üzerinde farklı tanımlamaların yapılması mümkündür. Yazın Terimleri Sözlüğü (Göğüş vd., 1998:75)'nde, "konu (es.t. mevzu, Alm. Gegenstand, Fr. Sujet, Ing. Subject) 1. Konuşmada, yazıda, yazın yapıtlarında ele alınan durum, düşünce, olay, olgu, sorun, yaşamın içinde var olan ya da düşünülen her şey. 2. Üzerinde konuşulan, yazılan şey." olarak da tanımlanmaktadır(akt. Sever, 2012:

119). Çocuk kitaplarında insanı ve doğayı anlatan aşk, kıskançlık, mutluluk, üzüntü, sevinç, heyecan, ölüm, ayrılık, pişmanlık vb. her türlü kavram konu olarak ele alınabilir.

Çocuk edebiyatında konuyu yapılandıran ögeler denilince akla genel bir kavram olarak konu, olay ve çatışma gelmektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinde, olay dizisi boyunca bir gerilim oluşturan, okurun merak duygusunu canlı tutan çatışmalar, anlatım düzeyinde çeşitli biçimlerde görülebilir. Bu çatışmalar şu şekilde sınıflandırılabilir:

"a) Kişi-kişi çatışması

b) Kişinin kendisiyle olan çatışması

c) Kişi-doğa çatışması

d) Kişi-toplum çatışması"(Sever, 2012:128).

Al'lı ile Fırfırı adlı masal kitabının I. ve II. cildi ele alındığında, ciltte yer alan masalların sırasıyla konuyu yapılandıran ve zayıflatan ögeler açısından taşıdığı özelliklere aşağıda değinilmiştir:

Masal 1: Üç Peri Kızı adlı masalda konusu itibariyle üç peri kızının ekmekeçi, eyerci ve çamaşırcı olarak hayatlarını sürdüren üç delikanlıya aşık olması ve bunun sonucunda gelişen olaylar ele alınmaktadır.

Masal 1'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 1**'de yer verilmiştir:

Tablo 1. Üç Peri Kızı Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-Kişi Çatışması	<i>Ekmekeçiye, giyiti vermesi için çok yalvardı peri kızı. "Boşuna umutlanıp bekleme," dedi delikanlı, "vermem..." diye kestirip attı. Kız baktı ki kurtuluşu yok. Delikanlıya vurgun olduğunu söyledi.</i>	cilt I, s.20
2	Kişi-Doğa Çatışması	<i>Bir süre aktı mavi zaman. Günün birinde gök gürledi, şimşekler çaktı, yıldırımlar attı. Öyle bir yağmur yağdı ki, dünyayı seller götürecektir sanılır. Ekmekeçi evine, kendini dar attı.</i>	cilt I, s.20

Üç Peri Kızı adlı masaldan alıntılanan ve **Tablo 1**'de gösterilen diyalogların ilkinde kişi-kişi çatışması; ikincisinde ise kişi-doğa çatışmasının olduğu saptanmıştır. Verilen ilk örnekte Ekmekeçi ile Peri Kızı arasında geçen diyalog, söz konusu karakterlerin gerçekleşmekte olan olay üzerinde herhangi bir uzlaşma içerisinde olmadıklarını, dolayısıyla yaşanan bu karakterler arası çatışmanın olay örgüsü içerisinde gerilimi tırmandığını bizlere göstermektedir. Buna karşılık ikinci örnekte ise Ekmekeçi'nin içerisinde bulunduğu doğal çevre ile mücadele içerisinde olmasının, olay örgüsü üzerinde doğal çevre ile yaşadığı anlaşmazlık ortamından kaynaklandığı söylenebilir. Ekmekeçi'nin kendisini evine zor atması, doğal çevrenin ona olay örgüsü içerisinde yarattığı zorluklardan kaynaklanmaktadır. Bu durum, olay örgüsü içerisinde kişi kavramının temsilcisi konumundaki Ekmekeçi ile doğa arasındaki çatışmanın bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Masal 2: Al'lı ile Fırfırı adlı masal, konusu itibariyle yoldan geçen ilk kişi olan Alkuşaklı adama(Al'lı) evlenme niyetiyle gönül veren Fırfırı , Al'lı, Padişah ve oğlunun başından geçen olağanüstü olayları ele almaktadır.

Masal 2'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 2**'de yer verilmiştir:

Tablo 2. Al'lı ile Fırfırı Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-Kişi çatışması	<i>Dünür düşenlerden birine kızının "evet" demesini ister padişah. Kız, bu üstelemelere dayanamaz. Günlerden bir gün: "Padişah babam," diyor, "yarın sabah, günün burnuyla, pencereden, karşı yolu gözetleyeceğim. Kim olursa olsun, ilk geçen ergen erkekle evleneceğim!"</i>	cilt I, s.33
2	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Günler sonra, kızın içine bir kurt düşüyor. 'Bakayım şurada ne varmış' diye kırkncı odayı açıyor.</i>	cilt I, s.34

Al'lı ile Fırfırı adlı masaldan alıntılanan ve **Tablo 2**'de gösterilen diyalogların ikisinde de kişi-kişi çatışmasının olduğu görülmektedir. Söz konusu ilk alıntidan hareketle, diyalog içerisinde masalın ana karakterlerinden padişah ve padişahın kızı arasındaki gizli çatışma yaşandığının söylenmesi mümkündür. Kız'ın, Padişah olan babasının teklifine zorla olumlu yanıtta bulunması, babası ile yaşadığı anlaşmazlığın bir göstergesidir. Bu durum, olay örgüsü içerisinde karakterler arasında dolaylı bir çatışma yaşandığı şeklinde aktarılabilir. Buna karşılık iki numaralı alıntıda ise Kız'ın açmaması gereken bir odayı açmak için kendi içerisinde yaşadığı tek taraflı tartışma, kendisiyle çatıştığının açık bir göstergesidir. Kız, odanın açılıp açılmaması noktasında kararsızlık yaşamaktadır. Söz konusu kararsızlık, masal karakterlerinden Kız'ın kendisiyle yaşamakta olduğu çatışmanın bir göstergesi şeklinde dile getirilmesi mümkündür.

Masal 3: Oduncunun Karısı adlı masalda olay örgüsü; oduncu ve karısının başından geçen olaylar, oduncunun karısının kendi yaşantısıyla yetinmeyip zengin yaşantısına imrenmesi ve kocasına sürekli diklenip onu küçük düşürmesi üzerine kurgulanmıştır.

Masal 3'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 3**'te yer verilmiştir:

Tablo 3. Oduncunun Karısı Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kişi çatışması	<i>Çıkıp gideceğinde, karısına: "Hatun, der, arasına ocağa bakıver, tavuk yanmasın." Merdivenden inen oduncunun arkasından bağırır kadın: "Ben, bugün hiçbir işe bakmam. Gerçek bir zengin karısı gibi yatacağım..."</i>	cilt I, s.48
2	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Eğer başkaları gibi sen de zengin olaydın ben de türlü giyitler giyerdim. Bezekler takardım. her öğün tarhana çorbası ya da bulgur pilavı yerine türlü yemekler, tatlılar olurdu soframızda...</i>	cilt I, s.47
3	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Karısı tavuğu görünce çok seviniyor ya, pişirme işini çıkarıyor ortaya: "Tavuğu zenginler yer, ama onların kadınları yemek pişirmezler. Şimdi bu tavuğu kim pişirecek? diye tutturuyor kadın.</i>	cilt I, s.48

Tablo 3'ten hareketle *Oduncunun Karısı* adlı masalda, bir adet kişi-kişi çatışma türüne; iki adet kişinin kendisiyle olan çatışma türüne yer verildiği saptanmıştır. 1 numaralı örnekte masalın ana karakterlerinden Oduncu ve Oduncunun Karısı arasında geçen diyalog görülmektedir. Oduncu,

hazırlamakta olduğu tavuğa dışarı çıkacağından dolayı karısının bakmasını rica eder. Buna karşılık Oduncunun Karısı ise kendisinin bugün hiçbir iş yapmakla meşgul olamayacağını yapmış olduğu zengin karısı benzetmesi ile dile getirir. Bu diyalog, Oduncu ve Oduncunun Karısı arasındaki anlaşmazlığı, yani çatışmanın temel problem durumudur. 2 numaralı örnekte ise Oduncunun Karısı'nın Oduncu ile konuşur gibi bir görünüm içerisinde olduğu, buna karşılık olay örgüsü takip edildiğinde söz konusu konuşmanın Oduncunun Karısı tarafından tek taraflı olarak gerçekleştirildiği, yani Oduncunun Karısı'nın kendi kendisine konuşarak bir çatışma yaşadığı gözlenmektedir. Bu olay, Oduncunun Karısı'nın var olan durumdan hoşnut kalmayarak kendisiyle bu olayı münakaşa ettiğinin, kendisiyle çatıştığı bir kanıtıdır. 3 numaralı örnekte ise benzer bir şekilde Oduncunun Karısı'nın kendi kendisiyle tartıştığı, var olan tavuğu kimin pişireceği konusu üzerinde kendi benliği ile bir çatışma içerisinde girdiği gözlemlenmektedir. Bu durum, söz konusu karakterin kendisiyle çatıştığı şekilde dile getirilebilir.

Masal 4: Mavi Benekli Firik adlı masalda konu, güvercine benzeyen bir tavuğun insan suretine bürünerek çocukları olmayan bir karı ve kocaya yardım etmesi, meyve toplamak üzere gittiği bahçede padişahın oğlu tarafından görülmesi ve nihayetinde insan suretinde temelli kalarak padişahın oğluyula evlenmesi üzerine kurgulanmıştır.

Masal 4'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 4**'te yer verilmiştir:

Tablo 4. Mavi Benekli Firik Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Biraz hoşbeşten sonra oğlanın anası: "Kardeşlik, sizin bir Mavi Benekli Firik'iniz varmış. Oğlum görmüş onu, çok beğenmiş. Ne isterseniz verelim. Onu almaya geldim..." diyor. Kadın vermek istemiyor. 'Şimdi kocam da yok.'</i>	cilt I, s.60
2	Kişi-kşi çatışması	<i>Oğlan evde bekliyormuş. Firik'i getirdiklerini görünce gökler dolusu seviniyor. Bu güvercinimsi görünüşlüyü alıp yatak odasına götürüyor.'Etme, eyleme, donundan çık...' diye yalvarıp yakarıyor ya, Mavi Benekli Firik hiç oralı olmuyor.</i>	cilt I, s.60
3	Kişi-kşi çatışması	<i>O arada oğlan da gelir, güvercinimsi Firik'i kucığına alır, okşar, sever. Don değiştirmesi için yalvarır, Firik hiç aldırılmaz.</i>	cilt I, s.62-63
4	Kişi-kşi çatışması	<i>Oğlan içeri giriyor. Kız giyitini vermesi için yalvarıyor. 'Hiç olmazsa bir tüyünü ver' diye yakarıyor. Oğlan: 'yaktım' diyor.</i>	cilt I, s.63
5	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Günün birinde kadın sevdiği bir yemek pişiriyor. Kendisi yerken kocasını da düşünüyor: 'Bir çocuğumuz olsaydı, yemekten adamcağıza gönderirdim: o da sıcacık yerdı.' diye söyleniyor.</i>	cilt I, s.58

Tablo 4'te de görüldüğü üzere *Mavi Benekli Firik* adlı masalda, dört adet kişi-kşi çatışmasına; bir adet kişinin kendisiyle olan çatışmasına yer verildiği saptanmıştır. 1 numaralı alıntıda masalın yan karakterlerinden Oğlan'ın Annesi ve Mavi Benekli Firik'in Annesi arasında geçen diyalogdan hareketle, her iki karakterinde de dile getirilen konu hakkında ortak bir duruş içerisinde olmadıkları, yani olay örgüsü içerisinde bir çatışma içerisinde buldukları görülmektedir. 2 ve 3 numaralı alıntılarda ise masalın ana karakterlerini oluşturan Mavi Benekli Kız ile Oğlan arasında meydana gelen anlaşmazlık durumu gözlenmektedir. Oğlan'ın Mavi Benekli Firik'i donundan çıkmasına ikna etmeye

çalışması fakat Mavi Benekli Firik'in umursamaz bir tavır sergileyerek söz konusu eylemi gerçekleştirmemesi, olay örgüsü içerisinde gerçekleşene kişi-kişi çatışmasının temel noktasını oluşturmaktadır. 4 numaralı alıntıda geçen diyalogda, Kız'ın kendi giyitinden bir tüy dahi olsa vermesi için Oğlan'a yalvardığı fakat Oğlan'ın bu duruma razı olmayarak Kız'ın isteğine olumsuz bir dönütte bulunduğu gözlenmektedir. Bu durum, Oğlan ile Kız arasında ortak noktada buluşamadığını, dolayısıyla kişiler arası bir çatışmanın meydana geldiğinin bir yansımasıdır. Diğer alıntılardan farklı olarak 5 numaralı alıntıda geçen diyalogda ise Kadın'ın bir diğer karakter olan Koca'sına karşı pişirmekte olduğu yemeği gönderemediği ve bu durumdan rahatsızlık duyduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun temel sebebi ise Kadın ve Koca karakterlerinin herhangi bir çocuğa sahip olmamaları olarak görülmektedir. Kadın'ın eğer bir çocukları olsaydı hazırlanan yemekten Koca'sına da gönderebileceğinin iç hesaplaşmasını yapması, söz konusu karakterin kendisiyle çatıştığı şekilde aktarılabilir.

Masal 5: Çobanla Bey Kızı adlı masalda olay örgüsü, Gökçeciklerin dokuduğu kilimi bulmak üzere yollara düşen iki sevgilinin yaşadığı olağanüstü maceralar üzerine yapılandırılmıştır.

Masal 5'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 5**'te yer verilmiştir:

Tablo 5. Çobanla Bey Kızı Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kişi çatışması	<i>Ortalık ağarırken kalktılar. 'İyilik Anası' konuklarını sevmiştir. 'Gideceğiniz yollar tekin değildir.' dediyse de caydıramadı yolcuları. Ne söyleyeceklerini... anlattı.</i>	cilt I, s.72

Tablo 5'ten hareketle *Çobanla Bey Kızı* adlı masalda, bir adet kişi-kişi çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. Söz konusu alıntıda, masalın ana karakterlerinde İyilik Anası ve Yolcular arasında bir anlaşmazlık durumunun yaşandığı görülmektedir. İyilik Anası'nın Yolcular'ı şu an yapmakta oldukları eylemden vazgeçirme çabalarına karşılık Yolcular'ın olumsuz dönütte bulunmaları, söz konusu karakterler arasında kişi-kişi çatışması yaşandığının bir göstergesidir.

Masal 6: Naz Kız adlı masalda olay örgüsü; Arap Vezir ve karısının evlenme çağına erişmiş oğullarına gelin araması, Naz Kız'ı bularak oğullarıyla evlendirmeleri, düğün gecesi oğlanın Naz Kız'ı terk ederek ortalıktan kaybolması, daha sonra Arap Vezir'in oğluna benzeyen başka birisinin kente gelerek Arap Vezir'in kaybolan oğlu sanılması ve Naz Kız ile evlenerek mutlu mesut bir yaşam sürmeleri üzerine kurgulanmıştır.

Masal 6'da geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 6**'da yer verilmiştir:

Tablo 6. Naz Kız Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kişi çatışması	<i>Oğlan, 'ben vezir oğlu filân değilim' dediyse de hamamcı üsteledi: 'ille de başvezirimizin oğlusun' dedi. Oğlan yalvardı, yakardı ya, hamamcı dediğinden şaşmadı.</i>	cilt I, s.92
2	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Naz Kız bir süre bekledi. Ne gelen var, ne giden... İçerden kapıyı sürgülerken 'benim de surum böyleymiş' diye yakınıyordu.</i>	cilt I, s.91

Tablo 6'dan hareketle *Naz Kız* adlı masalda, bir adet kişi-kişi ve bir adet kişinin kendisiyle olan çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı alıntıda Oğlan ile Hamamcı arasında geçen sözlü münakaşa, konuşulan durum hakkında bir uzlaşma içerisinde olmadıklarını, dolayısıyla karakter arasında kişi-kişi çatışmasının meydana geldiğini göstermektedir. 2 numaralı alıntıda ise olay örgüsünün ana karakterlerinden birisi olan Naz Kız'ın kendi kendisiyle olay hakkında tartışma

içerisine girmesi, olay örgüsünü yapılandıran ögelerden birisi olan kişinin kendisiyle çatışmasına örnek olarak gösterilebilir.

Masal 7: *Becerikli Kız* adlı masalda olay örgüsü; kaybolan tavuklarını aramaya çıkan büyük-ortanca-küçük kızların sırası ile ormanda yaşayan Dev'in inine düşmeleri, küçük kızın Dev'in yanında yaşamaya ikna olması, küçük kızın inin bir bölümünde ablalarının hapsedildiğini fark etmesi, küçük kızın plan yaparak önce ablalarını daha sonra ise kendisini Dev'in ininden çıkararak annelerinin yanına geri gelmeleri şeklinde kurgulanmıştır.

Masal 7'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 7**'de yer verilmiştir:

Tablo 7. *Becerikli Kız* Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kişi çatışması	<i>Küçük kız hem zeyrek hem de çok kurnazmış: "Ana, diyor, ben gidip üçünü de bulup geleyim!"</i> <i>"Yooo kızım, diyor anası, seni de yitirsem ne yaparım ben? Kapı dışarı göndermem seni..." derse de kız diller döküyor. Anasının usunu çelip gönlünü yapıyor ya. 'peki, olur' dedirtinceye dek de ortalık ağartıyor.</i>	cilt I, s.104
2	Kişi-kişi çatışması	<i>Esenegi, patirtisi kendinden önce gelen dev; ininde küçük, güzel kıızı görünce:</i> <i>"Eğer ağlamazsan, anamı isterim diye tutturmazsan, seni kendi kızım yaparım(...)"</i> <i>Kız: "Dev baba, senin kızın olurum ama sen de benim istediklerimi yapacağına söz ver..." diye nazlanır.</i> <i>Dev, süpürge üstüne ant içerek söz verir(...)</i>	cilt I, s.105-106
3	Kişi-kişi çatışması	<i>Kız: "Şu tahta kapağın altındaki odayı gösterirsen yerim, değilse yemem." diyor. Dev, o tahta kapağı kaldırıyor. Kız baksa ki taş odadakiler kendi kardeşleri. Hiç belli etmeden, yemeğini yiyor.</i>	cilt I, s.106

Tablo 7'de de görüldüğü üzere *Becerikli Kız* adlı masalda, üç adet kişi-kişi çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı alıntıda Kız ile Ana arasında geçen diyalogdan hareketle, karakterler arasında ortak yol bulunmadığından olay örgüsündeki gerilimin arttığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu karakter arasında kişi-kişi çatışması yaşandığının bir göstergesidir. 2 numaralı örnekte ise Dev ve Kız karakterleri arasında meydana gelen tartışma ortamı, her iki karakterin de olay örgüsü dâhilinde istediklerini karşı tarafa kabul ettirme çabasından kaynaklanmaktadır. Karakterlerin birbirlerini etkileri altına almak için tartışma içerisinde bulunmaları, olay örgüsü içerisinde kişi-kişi çatışmasının getirilimi tırmandırdığı şeklinde açıklanabilir. 3 numaralı alıntıda ise Kız ve Dev arasında bir durumun çözümlenememesi sonucu olay örgüsünde gerilimin arttığı, buna karşılık diyalogun devamında ise Kız'ın istenilenleri yapmasından ötürü Dev tarafından olayın sonuçlandırılarak gerilimin en alt düzeye indirildiği görülmektedir. Bu durum, olay örgüsünün karakter arasında meydana gelen kişi-kişi çatışması ile yapılandırdığı şeklinde dile getirilebilir.

Masal 8: *Alaca-Bulaca* adlı masalda olay örgüsü; Keloğlan'ın padişahın kızına aşık olması ve annesine istemesi, padişahın kızını tek bir şartı yerine getirmesi üzerine vereceğini söylemesi, Keloğlan'ın padişahın istediği Alaca-Bulaca'yı bulmak üzere yollara düşmesi, Alaca-Bulaca'yı bulup ondan yeteneklerini öğrenmesi, Alaca-Bulaca'nın yeteneklerini öğrenmesi üzerine Keloğlan'ı öldürmeye

çalışması ve en sonunda Keloğlan'ın Alaca-Bulaca'yı padişahın sarayında alt ederek kız ile evlenmesi üzerine kurgulanmıştır.

Masal 8'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 8**'de yer verilmiştir:

Tablo 8. Alaca-Bulaca Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<p>"Keloğlum, keleş oğlum, bu olacak nen değil. Padişah, kızını, bize, verir mi? Gel yavrum, sen, bu sevdadan vazgeç..." diye hem ağlar, hem söylenir.</p> <p>Keloğlan'ın bir değneği varmış. Bulduğu tüm çivileri değneğinin başına çakarmış. Değneğin başı dört okka gelirmiş. Anasının dünürlüğe gitmek istemeyişine çok kızmış:</p> <p>"Ana ana bu değneği görüyor musun? Eğer kız istemeye gitmezsen, bunu başına indiririm. Sabah çorbasını sinde içersin..." diye küplere biniyor.</p>	cilt I, s.114
2	Kişi-kşi çatışması	<p>"Hey oğlan!" dedi kız, "Sen kimsin, necisin, ne aryorsun buralarda?"</p> <p>Keloğlanın canı burnundan çıkacak, çok dertliydi, kıza karşılık vermedi. Kız, oğlana içerledi:</p> <p>"Sorularıma karşılık vermiyorsun öyle mi? Bu kargıyı soktum mu böğrüne, kaburgalarından çıkartırım. Bana derdini anlat adam gibi."</p>	cilt I, s.116-118
3	Kişinin kendisiyle çatışması	<p>Mutsuz ana yoksulluklarını düşünüyor. Küplerde; gümeçlerde; bulgur, yarma, yoğurt gibi kışlıkları varmış ya, böyle bir eve Padişah kızı nasıl gelirmiş?</p>	cilt I, s.97

Tablo 8 incelendiğinde *Alaca-Bulaca* adlı masalda, iki adet kişi-kşi, bir adet kişinin kendisiyle olan çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı örnekte Keloğlan ile Annesi arasında geçen konuşmada, Keloğlan'ın padişahın kızını kendisine eş olarak gördüğü ve annesinden bu kız kendisi için padişahın istemesini istediği görülmektedir. Bu duruma karşılık Anne karakteri tarafından verilen yanıtın Keloğlan'ın istekleri ile örtüşmemesinin ise gerilimi tırmandığı ve olay örgüsü içerisindeki kişi-kşi çatışmasının temelini oluşturduğu söylenebilir. Benzer biçimde 2 numaralı örnekte ise bu seferki temel anlaşmazlığın Keloğlan ile Kız karakterleri arasında geçtiği görülmektedir. Kız'ın sormuş olduğu sorulara yanıt alamaması ve bu durum sonucunda Keloğlan'ı şiddet unsurları ile tehdit etmesi, olay örgüsünde gerilimin en üst seviyeye ulaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum ise olay örgüsü içerisinde kişi-kşi çatışmasının doğrudan yaşandığının bir göstergesidir. 3 numaralı örnekte ise Ana karakterinin padişah kızının kendi evlerine gelip gelemeyeceği ya da gelirse nasıl yaşam sürdürebileceği gibi konularda kendi içerisinde hesaplaşma içerisinde olması, söz konusu karakterin kendisiyle çatıştığı şeklinde açıklanabilir.

Masal 9: *Dünya Güzeli* adlı masalda olay örgüsü; bir gece, padişahın ışıkların kapatılması emrini verdiği ülkesinde sokaklarda teftişe çıkması, bir evin önünde "eğer padişah ile evlensem..." şeklinde konuşan üç kız kardeşi duyması ve saraya çağırarak küçük kız kardeşe evlenmesi, küçük kız kardeşin padişaha bir kız bir oğlan doğurması, kıskanç ortanca ve büyük kız kardeşlerin yeni doğmuş bebekleri bir cadıya vererek yerlerine yeni doğmuş bir kedi ve bir köpek yavrusu koyması, padişahın kedi ve köpek doğurduğuna inandığı küçük kız kardeşi odaya kapatması, cadıya verilen bebeklerin değirmenci tarafından bulunarak büyütülmesi, günün birinde çocukların ölmediğini öğrenen kız kardeşlerin

cadıdan çocukları yok etmesini istemesi, cadının padişahın kızını bularak ona çeşitli vaatlerde bulunması ve bu vaatleri erkek kardeşine yaptırmasını istemesi, erkek kardeşin tüm görevleri yerine getirmesi, padişahın günün birinde okul teftiş etmesi ve Dünyagüzeli'nin önerisi üzerine tanımadığı oğlu tarafından eve yemeğe davet edilmesi, bu davet sırasında Dünyagüzeli tarafından oğlu ve kızına kavuşması şeklinde kurgulanmıştır.

Masal 9'da geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 9**'da yer verilmiştir:

Tablo 9. Dünya Güzeli Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	"Haydi bakalım, dedi padişah, okuluma dokuyacağın halıya başla da görelim." "Aman padişahım, dedi Büyük Kız, ben halı dokumasını bilmem, hele öylesini hiç dokuyamam." "Dün gece söylediklerini ne çabuk unuttun?" diye, kızı, dama attırdı.	cilt I, s.128
2	Kişi-kşi çatışması	Be kez Ortanca Kızı getirdiler padişahın önüne: "Divanhaneme bir halı dokuyacağını söylüyordun, doku da görelim." "Aman padişahım, dedi kız, ben kimim ki, öyle bir halı dokuyabileyim." Padişah kızdı, bunu da yolladı kaz damına.	cilt I, s.128
3	Kişi-kşi çatışması	"Kardeşinizin yaptığını doğru söylerseniz, sizi, azat ederim..." "Padişahım," dedi kızlar, "biz; kardeşimizin düşmanı değiliz, ne ettiğini bilmiyoruz, doğurduğu bunlardı..." Padişah, bunları çok sıkıştırdıysa da doğruyu söyletmedi, kaz damına gönderdi.	cilt I, s.130
4	Kişi-kşi çatışması	Sarayına varınca kızları karşısına getirtti: "etmeyin, doğruyu söyleyin, kardeşinize yaptımız yapacağınızı..." "Aman Padişahım, biz kardeşimizin düşmanı değiliz..." diye ayak dirediler. Gerçeği söylemeyince kaz damına gönderildi kızlar.	cilt I, s.131
5	Kişi-kşi çatışması	"Oğlum, dedi yaşlı adam, sen cadı kötülüğüne uğramışsın. O ulu ağaç büyüklüdür, gel gitme, bu sevdadan vazgeç..." "Kız kardeşime söz verdim, dedi oğlan, sözümünden, yolumdan dönemem, senin yardımınla üstesinden gelirim bu işin..." Adam baktı ki, oğlan geri dönmüyor. Uyup uyması gerekenleri anlatıyor oğlana:	cilt I, s.132
6	Kişi-kşi çatışması	"Oğlum, dedi dede, "sen cadı kötülüğüne uğramışsın. Gel bu işten vazgeç, o Yelkısrağı'dır, ne kimse tutabilir ne de götürülebilir..." Dedeciğim, "dedi oğlan, "şimdiye dek hiç	cilt I, s.135

		<i>sözümnden, uğrumdan dönmedim. Senin yardımınla yakalarım onu da..."</i>	
7	Kişi-kşi çatışması	<i>Kısrak: "Yiğit, o Dünyagüzeli çok usta bir büyüçüdür. Hiç kimse onu elde edip getiremedi. Gel, sen bu sevdadan vazgeç..." diye öğütledi. Dile gelip konuşan Yelkısrığı'nın sırtına atladığı gibi düşer yola oğlan.</i>	cilt I, s.136
8	Kişi-kşi çatışması	<i>Ak sakallı adam: "Oğlum, bu kına, öteki kınalara benzemez. Ona Dünyagüzeli diyorlar ya, çok usta bir büyüçüdür de. Ona gidenlerin tümü de taş kesildi. Gel, sen, bundan vazgeç..." diye, oğlana, başına gelecekleri anlattı. Oğlan yalvar yakar oldu: "Dedeciğim," dedi "yolumdan dönmem.</i>	cilt I, s.136
9	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Usu başından gide yazdı, yüreğine bir ateş düştü. Padişah kendi kendine: "bu çocuk benim oğlum olabilir diye düşündü ya, çocuğun başından fesini alıp saçlarına bakmadı.</i>	cilt I, s.130

Tablo 9 incelendiğinde *Dünya Güzeli* adlı masalda, sekiz adet kişi-kşi, bir adet kişinin kendisiyle olan çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı örnekte Padişah'ın Büyük Kız'a istediği eylemi yaptırmak üzere söylemde bulunması fakat bu isteğin Büyük Kız tarafından reddedilmesi, söz konusu karakterler arasındaki çatışmanın bir göstergesidir. Benzer biçimde 2 numaralı örnekte ise Padişah'ın bu sefer aynı durumu bir diğer karakter olan Ortanca Kız ile yaşaması, her iki karakter arasında bir çatışma durumu yaşandığını bizlere göstermektedir. 3 ve 4 numaralı örnekler incelendiğinde olay örgüsünde gerilimi tırmandıran eylemlerin Padişah ile birden fazla karakteri temsil eden Kızlar arasında geçtiği görülmektedir. Padişah'ın dama attığı Kız karakterini öne sürerek diğer kız kardeşlerden bilgi almak istemesi fakat isteğinin gerçekleşmemesi, Padişah'ın diğer kızları da dama göndermesi ile sonuçlanmıştır. Bu durum, Padişah ve diğer karakterler arasında kişi-kşi çatışması yaşandığının açık bir yansımasıdır. 5 ve 6 numaralı örneklerde de görüldüğü üzere olay örgüsünde yer alan karakterlerden Yaşlı Adam ile Oğlan arasında meydana gelen anlaşmazlık, kişi-kşi çatışmasının konuyu yapılandırdığı şeklide dile getirilebilir. Yaşlı Adam'ın Oğlan'ı yapacağı eylemden vazgeçirmeye çalışması ve Oğlan'ın Yaşlı Adam'ın bu çabasına hiçbir şekilde olumlu dönüşte bulunmaması, karakterler arasında gerilimi yükseltmektedir. Söz konusu gerilimin, kişi-kşi çatışmasının Yaşlı Adam'ın Oğlan'ı vazgeçirme çabasının sonuçsuz kalacağını öngörmesi üzerine karakterler tarafından olay örgüsünün doğal bir parçası olarak sonlandırdığı gözlenmektedir. 7 numaralı örnekte ise konu, Kısrak ile Oğlan arasındaki anlaşmazlık ortamından doğan kişi-kşi çatışması ile yapılandırılmıştır. Kısrak'ın Oğlan'ı olay örgüsü içerisinde sınırlandırarak bazı eylemleri yapmamaya ikna etmesi, buna karşılık Oğlan'ın ise bu durumu umursamayarak eylemlerini yapmaya devam etmesi olay örgüsünde gerilimi tırmandırmaktadır. 8 numaralı örnekte olay örgüsünü yapılandıran kişi-kşi çatışmasının Dede ile Oğlan karakterleri arasında geçtiği gözlenmektedir. Oğlan'ın Dede karakterinin isteğini geri çevirmesi ve yapacağı eylemden vazgeçmeyeceğini bildirmesi, olay örgüsünde gerilimi ve heyecanı artırmaktadır. 8 numaralı örnek, kişinin kendisiyle olan çatışmasını temsil eden tipik bir alıntı olarak değerlendirilebilir. Padişah'ın kendi oğlu olup olmadığı konusunda şüpheye düştüğü Oğlan'ın saçına bakıp bakmama noktasında iç muhasebe yaşaması, olay örgüsünde kendisiyle olan çatışmasını göstermektedir.

Masal 10: *Balıkçı* adlı masalda olay örgüsü; babası balıkçı olan bir oğlanın yakaladığı balığın yalvarmasına dayanamaması sonucu onu serbest bırakması, babasının bu durumdan ötürü oğlanı azarlaması ve oğlanın babasını terk etmesi, oğlanın yolda bir arkadaş edinmesi, arkadaşı ile "her ne kazanırsak kazanalım onu bölüşeceğiz" kuralıyla bir sözleşme yapması, edindiği arkadaşının bir gün ortadan kaybolarak bir padişahın kızının dilini çözmesi, dilini çözdüğü kızı da yanına alarak oğlanın yanına dönmesi, oğlan ile yaptıkları sözleşme sonucu oğlanın "bu kız da benim de payım var" demesi,

bunun üzerine kızın ağzından bir parça düşerek o parçadan başka bir kızın oluşması, oğlan ve arkadaşının bu iki kızla birlikte olarak mutlu mesut yaşamaları üzerine kurgulanmıştır.

Masal 10'da geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 10**'da yer verilmiştir:

Tablo 10. Balıkçı Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Marangoz: "Bu kız benimdir, onu telli kavaktan yonttum." diyordu. Terzi: "Nasıl senin olur? Ben, onu çıplak buldum. Al ipekten, mor ipekten kumaş dokudum, giydirip kuşattım. Bu kız benimdir." diyordu. Bezirgân: "Bu kız ikinizin de olamaz. Ona can veren yıldız yapraklı telli kavaktır. Ben yalvardım, o da verdi, bu kız benimdir."</i>	cilt I, s.151
2	Kişi-kşi çatışması	<i>"Kardaşım, işte kazandığım hazine ikimizindir." dedi. Hazineyi bölüştüler, sıra kıza gelince: "Bu kız, " dedi oğlan, "bölüşülmez, benimdir." Balıkçı oğlu: "Arkadaş, biz seninle sözleşmiştik; iğne bulsak bölüşecektik, andımız böyleydi. Şimdi bu kızın da yarısı senin, yarısı benimdir." dedi.</i>	cilt I, s.152

Tablo 10 ele alındığında *Balıkçı* adlı masalda, iki adet kişi-kşi çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir.1 numaralı alıntıda olay örgüsü içerisinde yer alan karakterler arası bir çatışmadan söz edilmesi mümkündür. Marangoz, Terzi ve Bezirgân karakterlerinin söz konusu Kız karakterinin kendilerine ait olduklarını dile getirmeleri ve bu konuda kendi aralarında bir tartışma içerisinde bulunmaları, kişi-kşi çatışmasının çok temsilcili bir örneği olarak kabul edilebilir. 2 numaralı örnekte de benzer biçimde Balıkçı oğlu karakteri ile Oğlan karakteri arasında Kız karakterinin kime ait olacağı hususunun belirsizlik taşıdığı gözlenmektedir. Söz konusu durumun belirsizlik taşıması, her iki karakterin de durumu kendi lehlerine çevirme isteklerinden dolayı karşılıklı çatışma boyutu kazanmıştır. Bu durum, olay örgüsünü yapılandıran ögelerden kişi-kşi çatışmasının somut bir yansımasıdır.

Masal 11: *Kabak Donunda Kız* adlı masalda olay örgüsü; hiç çocukları olmayan bir çiftin kendilerine çocuk vermesi için Toprak Ana'ya yalvarması, Toprak Ana'nın onlara elleri, kolları olmayan kabak donunda bir kız vermesi, Kabak Donunda Kız'ın annesini dinlemeyerek çamaşır yıkamak üzere pınara gitmesi ve dönerken yüzüğünü orada unutması, Beyoğlu'nun kızını göl kenarında görüp âşık olması ve kızın yüzüğünü alması, Beyoğlu'nun annesinin Kabak Donunda Kız'ı istemeye gitmesi, Beyoğlu ile Kabak Donunda Kız'ın evlenerek beraber mutlu olmaları kurgusunda dayanmaktadır.

Masal 11'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 11**'de yer verilmiştir:

Tablo 11. Kabak Donunda Kız Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Anası: "A kızım," der, "senin ellerin, kolların yok; çamaşırını nasıl yıkayacaksın?" "Olmasın! İlle de gideceğim." diye diretir Kız. Anası, ister istemez kabul eder.</i>	cilt I, s.158
2	Kişi-kşi çatışması	<i>Oğluna durumu anlatır. Bu sevdadan vazgeçmesini öğütler ya: "Ondan başkasını almam, ille de o kızını isterim..." diye direnir Beyoğlu.</i>	cilt I, s.158-160

3	Kişi-kşi çatışması	<i>Düğün sonunda gelini, Beyoğlu'nun evine getirip gerdek odasına korlar. Yatsı olunca güveyi, gelinin yanına varır: "Güzelim, kabak donundan çık..."der. Kız nazlanır...</i>	cilt I, s.160
4	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Bu kez de kızın anası şaşar: "Kızımın elleri, kolları yok, Beyoğlu'nun nasıl karısı olur!" diye us erdiremez.</i>	cilt I, s.160

Tablo 11 incelendiğinde *Kabak Donunda Kız* adlı masalda, üç adet kişi-kşi, bir adet kişinin kendisiyle olan çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı örneği oluşturan alıntıda, Kız karakterinin fiziksel olarak yetersiz bir yapı sergilemesi sebebiyle yapamayacağı işleri yapmaya kalkışması, annesi tarafından engellenmek istenmektedir. Anne karakterinin olay örgüsü içerisinde Kız karakterinin yapacağı ya da yapmak istediği hareketler üzerinde kısıtlayıcı etki yaratması, söz konusu karakterin çatışmasına sebep olmakta ve kişi-kşi çatışmasına ortaya çıkarmaktadır. 2 numaralı örneği temsil eden alıntıda ise Beyoğlu'nun Anne karakteri tarafından sevdasından vazgeçmesi gerektiği, bu sevdanın ona uygun olmadığı dile getirilmektedir. Anne'nin Beyoğlu'nun hareket alanını engellemesi, olay örgüsünde karakteri sınırlandırmakta ve doğal olarak gerilimi tırmandırarak kişi-kşi çatışmasının oluşmasına ortam hazırlamaktadır. 3 numaralı örnek, Beyoğlu ile Kız arasında geçmektedir. Beyoğlu ile Kız'ın evlenmelerinin ardından gerdek odasına çıkmaları ve Beyoğlu'nun gelini kabak donundan çıkarmaya ikna etme çalışmaları, olay örgüsü içerisinde gerçekleşmesi doğal olan durumlardır. Buna karşılık Kız'ın kabak donundan çıkmaması, kabak donundan çıkmaya nazlanması ise Beyoğlu'na karşı bir duruş sergilediği şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda karakterlerin isteklerinin birbirleriyle uyumsuzluk göstermesi, olay örgüsü içerisinde kişi-kşi çatışmasının meydana gelmesinde temel sebep olarak değerlendirilebilir. Diğerlerinden nitelik olarak farklılık gösteren 4 numaralı örnekte ise Kızın Anası konumundaki karakterin kızının elleri ve kollarının olmaması üzerine Beyoğlu'nun nasıl karısı olacağı noktasında kendi kendisine yaşadığı kararsızlık durumu, olay örgüsünde kişinin kendisiyle olan çatışmasına örnek olarak gösterilebilir.

Masal 12: *Topal Dev* adlı masalda olay örgüsü; yoksul adam ve karısının bir çocuklarının olması, çocuğun evden kendisini dışarı atarak yollara düşmesi, dağ başında uyuyakalan çocuğa dişi bir aslanın sahip çıkması ve onu büyütmesi, dişi aslanın Hançeroğlu adını verdiği oğlanın annesini güreşte yenmesi ve inden çıkarak yollara düşmesi, yolda Denizoğlu ve Yıldızoğlu ile tanışması, üç arkadaşın yolda karşılarına çıkan devleri öldürerek ortadan kaldırmaları sadece Topal Dev'i ve yanındaki kızı sağ bırakmaları, Hançeroğlu'nun Topal Dev'in tarif ettiği yerlerdeki kızları tek tek kurtarması ve arkadaşlarına eş olarak vermesi, Hançeroğlu'nun eşine padişahın oğlunun aşık olması, padişahın bu kızı almak için Hançeroğlu'na ordular yollaması fakat muvaffak olamaması, padişahın son çare olarak bir Cadı ile anlaşması, Cadıkarı'nın kızı kaçırarak padişaha getirmesi, Hançeroğlu'nun Topal Dev ve diğer arkadaşlarıyla beraber eşini kurtarması üzerinde yapılandırılmıştır.

Masal 12'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 12**'de yer verilmiştir:

Tablo 12. Topal Dev Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Onu gören, yaşlı bir köylü: "Oğlum, der, "niçin titriyorsun?" "Ben de güreşmek istiyorum da ondan, der, oğlan." "Sen daha küçüksün, eziverir güreşçiler seni!" Oğlan, güreşeceğim diye dayatır, çıkar ortaya.</i>	cilt I, s.168

2	Kişi-kşi çatışması	<i>Gezginler, 'bu kız senin' derler ya, Hançeroğlu kabul etmez.</i>	cilt I, s.171
3	Kişi-kşi çatışması	<i>Bunun üzerine kadın saraya gider, kızın odasını bulur, ona seslenir: "Kızım," der, "Hançeroğlu'ndan haber getirdim, aç kapıyı... "Kız, 'açamam, olmaz!' deyince, kadın anahtar deliğinden hançeri gösterir. Böylece içeri giren kadın...</i>	cilt I, s.176

Tablo 12'de de görüldüğü üzere *Topal Dev* adlı masalda, üç adet kişi-kşi çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı alıntıda Köylü ve Oğlan karakterleri arasındaki tartışma, olay örgüsünde kişi-kşi çatışmasını oluşturarak konunun yapılandırılmasını sağlayan bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. 2 numaralı alıntıda ise Hançeroğlu'nun Gezginler'in söylemi ile aynı görüşte olmaması, karakterler arasında bir anlaşmazlığın oluşmasına sebep olmaktadır. Bu durum, Hançeroğlu ile Gezgin karakterleri arasında gerçekleşen kişi-kşi çatışmasına işaret etmektedir. 3 numaralı örneği oluşturan alıntıda Kadın'ın Kız'ın odasına girmek istediği fakat Kız karakterinin buna izin vermediği gözlenmektedir. Kadın'ın Kız'ın odasına girme isteğine olumsuz yanıt alması akabinde anahtar deliğinden hançeri göstermesi, olay örgüsünün seyrini değiştirmiş ve yaşanmakta olan kişi-kşi çatışmasını sonlandırarak gerilimi azaltmaktadır.

Masal 13: *Korkak Adam* adlı masalda olay örgüsü; korkak bir kocası olan kadının kocasının korkaklığından usanması ve arkadaşından akıl alması, arkadaşından akıl alan kadının kocasına yemek vermemesi ve yemek yapmak için gereken malzemeleri folluktan kocasının getirmesini istemesi, korkan kocanın yollara düşmesi, yolda karşısına devler çıkan korkak adamın korkmasına rağmen korkmamış gibi görünerek devlerin yanında misafir olması, devlerin kendisini yiyeceğini sezinleyen korkak adamın türlü oyunlar oynayarak devlere kendisini olağanüstü güçte bir canlı olarak göstermesi, korkak adamın oynadığı türlü oyuna inanan devlerin onu öldüremeyeceklerine inanması, korkak adamı Topal Dev'e teslim ederek evine bırakmasını istemeleri sırasında gelişmektedir.

Masal 13'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 13'te** yer verilmiştir:

Tablo 13. Korkak Adam Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Adamın karısı, komşusunun dediği gibi yapmış, kocasını kapı dışarı etmiş. Adamcağz, 'folluktan yumurtayı getirdim. Kapıyı aç...' diye çok yalvarıp sızlanmış ya, karısı hiç orali olmamış, kapıyı açmamış. Onca yakarmasını dinlememiş.</i>	cilt II, s.20

Tablo 13 incelendiğinde *Korkak Adam* adlı masalda bir adet kişi-kşi çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı örneği oluşturan alıntıda Adam ve Karı karakterleri arasındaki diyalog görülmektedir. Karı karakterinin Adam'ın türlü zahmetlerine rağmen kapıyı açmaması, olay örgüsündeki karakterlerin farklı duygu ve düşünceler içerisinde olduklarının bir kanıtıdır. Karakterler arasında meydana gelen söz konusu kişi-kşi çatışmasının gerilimi arttırdığı ve olay örgüsünü daha ilgi çekici hale getirdiği söylenebilir.

Masal 14: *Kırk Kardeşler* adlı masalda olay örgüsü; padişahın kırk oğlunun büyümesi ve evlenme çağına gelmesi, kendilerine kırk kız kardeş bulmak amacıyla yola düşmeleri, yolda bir konağa rastlamaları ve konakta bulunan Dev'lere misafir olmaları, kendilerini öldürmeye çalışan Sağlam Dev'i fark etmeleri ve ondan önce davranarak onu öldürmeleri, sarayda yalnız kaldıkları Topal Dev'in isteklerini yerine getirerek sarayda bulunan kırk oda için kırk anahtar bulmaları, kırk odadan her birisi için kırk güzel kız bulmaları ve tekrar yola düşmeleri, yolda Topal Dev'i kendilerine ihanet etmesi üzerine öldürmeleri, yolun devamında Topal Dev'in arkadaşlarıyla karşılaşmaları, küçük kardeşlerini orada bırakarak yola devam etmeleri, Dev'in kendisi için Dünyagüzeli'ni aramaya giderken küçük

kardeşin çeşitli olağanüstü olaylar yaşaması, küçük kardeşin Dünyagüzeli'ni kurtarması, Dev'i öldürerek Dünyagüzeli ile beraber mutlu bir yaşam sürmeleri üzerine yapılandırılmıştır.

Masal 14'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 14**'te yer verilmiştir:

Tablo 14. Kırk Kardeşler Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Bunun üzerine, kalkıp konağı görmek isterler. Oda oda gezecekler. Topal Dev anahtarları vermez. Oğlanlar zorlayınca, Topal Dev: "Şu terekte eski bir tarak olacak. Onunla saçımı tararsanız, anahtarları bulursunuz." der.</i> <i>Delikanlılar, tarağı bulurlar. Odaları açarlar...</i>	cilt II, s.30-31
2	Kişi-kşi çatışması	<i>Yola düşeceklerinde: "Topal Dev'i öldürelim." derler.</i> <i>"Kardeşlerim, der küçük oğlan, bunun bir kötülüğü olmadığını. Kapımızda uşaklık eder, bizimle gelsin."</i> <i>Bu düşünceyi uygun görürler.</i>	cilt II, s.31
3	Kişi-kşi çatışması	<i>Topal Dev:</i> <i>"Yiğitler, çok susadım. Durun da, bu çeşmeden bir su içeyim..."</i> <i>Büyük oğlan, 'olmaz' der. Küçük oğlan deve acır:</i> <i>"Canım, ne olur, duralım da bir yudum su içsin..."</i> <i>Dururlar.</i>	cilt II, s.31
4	Kişi-kşi çatışması	<i>Bunu gören Dünya Güzeli'nin babası gelir. Kızının istendiğini anlamış:</i> <i>"Oğlum, sen, genceciksin. Kızım, nice yetişkinlerin başını yedi. Sana da yazık olacak, gel bu seviden vaz geç..." diye öğütler ya, "Geçmem" der, oğlan.</i>	cilt II, s.35
5	Kişi-kşi çatışması	<i>Dev: "Yiğit, sözünü tuttun, istediğimi yaptın. Gidebilirsin..." der ya, oğlan, karısını bırakıp gitmez.</i>	cilt II, s.36
6	Kişi-kşi çatışması	<i>... Oğlan vuruyor yola. Bir at bakıcısını gözüne kestiriyor, yanına sokuluyor:</i> <i>"Beni de alın, size yardım ederim..." diye yalvarsa da uşak yüz vermiyor.</i>	cilt II, s.37

Tablo 14 ele alındığında *Kırk Kardeşler* adlı masalda altı adet kişi-kşi çatışmasına yer verildiği gözlenmektedir. 1 numaralı örnekte gösterilen alıntı, Topal Dev ile Oğlanlar arasındaki çatışmayı göstermektedir. Söz konusu kişi-kşi çatışmasının, Oğlanlar'ın Topal Dev'in isteğini yapmaları üzerine sonlandığı görülmektedir. 2 numaralı alıntıda ise Küçük Oğlan'ın diğer kardeşlerinin düşünceleri ile benzer bir düşünce içerisinde olmaması, karakterler arasında olay örgüsünü yapılandıran bir kişi-kşi çatışmasının oluşmasına sebep olmaktadır. Küçük Oğlan'ın kardeşlerini kendi düşüncesi yönünde ikna etmesi ile kişi-kşi çatışması sonlanarak olay örgüsünün devamı sağlanmıştır. 3 numaralı alıntıda Topal Dev, Büyük Oğlan ve Küçük Oğlan arasında geçen diyalog, söz konusu karakterlerin bir çatışma içerisinde olduklarını bizlere göstermektedir. Topal Dev'in susaması üzerine mola verip bu ihtiyacı giderme isteği, Büyük Oğlan tarafından reddedilmiş fakat Küçük Oğlan'ın ikna çabaları sonucu Topal Dev'in isteği yerine getirilmiştir. Bu durum, Topal Dev karakteri dışında Büyük Oğlan ve Küçük Oğlan adlı karakterler arasında bir kişi-kşi çatışmasının meydana geldiğini örnekler niteliktedir. 4 numaralı alıntıda Dünya Güzeli'nin Babası, Oğlan'a kızının sevdasından vazgeçmesini

öğütler. Bu durum, Dünya Güzeli'nin Babası'nın Oğlan'ın görüşleri ile zıt görüşlere sahip olduğunu, Oğlan'ın yapmayı düşündüğü eylemle çatıştığının bir göstergesidir. Benzer biçimde 5 numaralı alıntıda Dev'in Oğlan'ın gitmesi için izin vermesine karşılık Oğlan'ın bu eylemi gerçekleştirmediği ya da gerçekleştirmediği istemediği görülmektedir. Bu durum, her iki karakter arasında var olan kişi-kişi çatışmasının bir yansıması olarak dile getirilebilir. 6 numaralı örneği temsil eden alıntı, olay örgüsü içerisinde Oğlan ile Uşak karakterleri arasında geçen bir diyalogu göstermektedir. Oğlan'ın Uşak'ın yanına katılmak üzere iletişime geçmesi fakat Uşak'ın bu isteği kabul etmemesi, Oğlan ile Uşak arasında kişi-kişi çatışmasını meydana getirmektedir. Doğal olarak bu durum ise olay örgüsünde konuyu yapılandırarak heyecan seviyesini yükseltmektedir.

Masal 15: *Al'lı Tilki* adlı masalda olay örgüsü; beceriksizliği ile dillere düşmüş yalnız bir köylüye dadanan tilkiden dolayı köylünün çeşitli zorluklar yaşaması, tilkiyi engellemek için türlü planlar yapması fakat başarılı olamaması, bir gün tilki saldırısından geriye kalanları toplamak için yola çıkması, köye geri dönmek üzere tekrar yola düşmesi, yol üstünde ölmüş bir tilki görerek şaşırması ve yanına yaklaşması, ölmüş tilkinin kurnaz tilki olduğunu anlaması, sevinçli bir şekilde tilkiyi arabasına yükleyerek evine doğru yönelmesi, ölü numarası yapan kurnaz tilkinin kağınının arkasındaki üzümle midesine indirmesi ve kağından atlayarak kaçması, köylünün iş isten geçtikten sonra durumun farkına varması fakat yapacak bir şeyinin kalmaması üzerine yapılandırılmıştır.

Masal 15'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 15**'te yer verilmiştir:

Tablo 15. Al'lı Tilki Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Avanak köylünün gözlerinin içi güldü: ilkten kuyruğundan tutup tepe aşağı salladı... Şunu 'Yakayım' diye düşündü ya, köye götürmeyi yeğledi. "Az önce öldürülmüş, daha sıcaklığı üstünde" dedi.</i>	cilt II, s.47

Tablo 15'ten hareketle *Al'lı Tilki* adlı masalda altı adet kişi-kişi çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı alıntıda, Köylü karakterinin bulduğu nesne üzerinde gerçekleştireceği eylemin ne olacağı konusunda bir kararsızlık içerisinde bulunduğu görülmektedir. Köylü'nün bulduğu nesneyi önce yakmayı düşünmüş, hemen ardından ise bu düşüncesinden vazgeçerek köye götürmeyi tercih etmiştir. Bu durum, Köylü'nün olay örgüsü içerisinde kararlı bir yapı sergilemediğinin, dolayısıyla kendi kendisiyle çatışarak konuyu yapılandırdığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Masal 16: *Hotlu Kız* adlı masalda olay örgüsü; aynı evde yaşayan iki eltiden küçük olanın hamile kalarak çocuğunu hamamdayken hamam erenlerinin yardımıyla doğurması, küçük eltinin üç erenlerin sordukları sorulara üç erenin hoşuna giden cevaplar vermesi, bunun üzerine üç erenlerin küçük eltinin yeni doğmuş kızı için iyi dileklerde bulunmaları, büyük eltinin küçük eltiyi bu olaydan dolayı kıskanarak kendisinin de hamamda doğum yapmaya karar vermesi, hamamda doğum yapan büyük eltinin üç erenlerin sordukları sorulara üç erenin hoşuna gitmeyen cevaplar vermesi üzerine üç erenlerin büyük eltinin yeni doğmuş kızına kötü dileklerde bulunmaları, büyük eltinin kızının kötü dilekler sonucu başında ur çıkması, çocukların büyümesi, günün birinde küçük eltinin kızına Beyoğlu'nun aşık olması, Beyoğlu'nun kızı annesine istetmesi, Beyoğlu ile küçük eltinin kızının evleneceği sırada büyük eltinin kızının çeşitli oyunlar oynayarak küçük eltinin kızının yerine geçmesi, küçük eltinin kızının bir yolunu bularak oynanan olayları Beyoğlu'na anlatması, gerçeği öğrenen Beyoğlu ile küçük eltinin kızının mutlu bir şekilde yaşamaları üzerine kurgulanmıştır.

Masal 16'da geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 16**'da yer verilmiştir:

Tablo 16. Hotlu Kız Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
----	--------------	--------	----------------

1	Kişi-kşi çatışması	<i>Kadınlar, bebeği yuyup yıkarlar, kundaklayıp anasının kucağına verirler.</i> <i>"Çocuğunu mu çok seviyorsun bizi mi?" deyince:</i> <i>"Sizi neyleyeyim, çocuğumu çok seviyorum." der.</i>	cilt II, s.54
2	Kişi-kşi çatışması	<i>Keloğlan Beyoğlu'nun gözüne ilişir:</i> <i>"Keller çok metel bilir. Bir metel dök de dinleyelim" der.</i> <i>"Ben hiçbir şey bilmem, ne söyleyeyim" deyince, Beyoğlu:</i> <i>"İlle söyleyeceksin, çok gezen çok bilir" diye asılır. Bunun üzerine Keloğlan:</i> <i>"Bir metelim var, gerçeklerden gerçek, yalnız ben anlatmaya başlayınca sonuna dek buradan kimse çıkmayacak."</i>	cilt II, s.60
3	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Oğlan acısından yemez içmez olur, derdinden sararıp solar. Bir gün kendi kendine:</i> <i>"Kara kara düşünmektense atlarımı kızı olan evlere dağıtayım" diye kurar. Kendini böylece avutmak ister.</i>	cilt II, s.58
4	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Kız altın nalına binip bahçeye çıkar, halıların üstünden gelip geçer. Bastığı yerlerde ardı sıra bir karış çayır çimen biter. Beyoğlu bu kızı pınar başında gördüğü kızı bir benzetir bir benzetemez, küşümü artar.</i>	cilt II, s.59
5	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Beyoğlu, yolda ata sözünü geçiren kızı düşünür:</i> <i>"Her yanı benziyor ya, gözleri benzemiyor" der.</i>	cilt II, s.60

Tablo 16'da da görüldüğü üzere *Hotlu Kız* adlı masalda iki adet kişi-kşi çatışmasına, üç adet kişinin kendisiyle çatışmasına yer verildiği tespit edilmiştir. 1 numaralı alıntıda Kadınlar ile Ana karakteri arasında bir çatışmanın varlığı görülmektedir. Kadınlar'ın sorduğu soruya karşılık Ana karakterinin olumsuz dönütte bulunması, söz konusu karakterlerin zıtlışığının bir kanıtıdır. Bu durum, karakterler arasında gerçekleşmekte olan bir kişi-kşi çatışmasının varlığına zemin hazırlamaktadır. 2 numaralı alıntı, Keloğlan ile Beyoğlu adlı karakterlerin bir konuda tartışması üzerine yapılandırılmıştır. Beyoğlu'nun Keloğlan'ın kelliğine vurgu yaparak bir metel anlatmasını istemesi ve Keloğlan'ın bu isteği reddetmesi olay örgüsünde gerilimi tırmandırarak konunun yapılandırılmasını sağlamıştır. 3 numaralı alıntıda ise Oğlan karakterinin kendi kendine düşünmesi, gerçekleştirmeye niyetlendiği eylemin nasıl gerçekleştirileceği konusunda kararsız bir tutum içerisinde olduğu şekilde aktarılabilir. Bu durum, söz konusu karakterin kendisiyle çatıştığına bir göstergesidir. 4 ve 5 numaralı alıntılarda, Beyoğlu'nun gördüğü Kız karakterini daha önce gördüğünü düşünmesi fakat görüp görmediği konusunda net bir çıkarım yapamaması, söz konusu karakterin kendisiyle çatıştığını bizlere göstermektedir.

Masal 17: *Avcıoğlu* adlı masalda olay örgüsü; kendi mesleğini sürdürmek istemeyen bir avcının karısına "oğlum benim mesleğimle uğraşmasın" diye vasiyette bulunduktan kısa bir süre sonra ölmesi, bu vasiyet üzerine karısının mesleği çocuğundan yıllarca saklaması, babasının mesleğini rastgele öğrenen çocuğun avcılık yapmaya başlaması, bir av sırasında Uğrubası ile karşılaşması, Uğrubası'nın söyledikleriyle Avcıoğlu'nu kandırması, Avcıoğlu'nun kandırıldığının farkına vararak türlü oyunlarla Uğrubası'yı yavaşça öldürmesi, ülkenin padişahının Uğrubasını öldüren, Kırk Uğurlar'ı ise sürekli

kandıran oğlandan çok sıkılması ve kızı önderliğinde bir ordu göndererek onu öldürmek istemesi, Avcıoğlu'nun padişahın kızının da aklını çelmesi ve kısa zamanda evlenmeleri üzerine kurgulanmıştır.

Masal 17'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 17**'de yer verilmiştir:

Tablo 17. Avcıoğlu Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Avcıoğlu, padişahın gırtlığına yapıyor. Çingirakların gürültüsünden ödü kopuyor padişahın. Avcıoğlu:</i> <i>"Ben Azrail'im, diyor, canını almaya geldim."</i> <i>"Karımı bir göreyim de öyle al..." diye yalvarıyor padişah.</i> <i>Avcıoğlu dinlemiyor, padişahı tabuta koyup, çıkarıyor yola.</i>	cilt II, s.77

Tablo 17 incelendiğinde *Avcıoğlu* adlı masalda bir adet kişi-kşi çatışmasına yer verildiği tespit edilmiştir. 1 numaralı alıntı, tipik bir kişi-kşi çatışmasının yaşandığını bizlere göstermektedir. Avcıoğlu'nun Padişah'ın gırtlığına yapışmasının hemen ardından Padişah'ın Avcıoğlu'na "Hiç olmazsa karımı göreyim" sözünü söyleyerek kendisini bırakması için istekte bulunduğu, buna karşılık Avcıoğlu'nun ise bu isteği geri çevirdiği gözlenmektedir. Bu durum, Avcıoğlu ile Padişah karakterleri arasında bir düşünsel çatışmanın yaşandığının bir yansımasıdır. Olay örgüsünde gerçekleşen söz konusu kişi-kşi çatışması, olay örgüsünde heyecan durumunu yükseltmiş ve konunun yapılandırılmasını sağlamıştır.

Masal 18: *Konuşan Balıkla Yalnız Kız* adlı masalda olay örgüsü; gölleri ve ırmaklarıyla nam salmış bir ülkenin çeşitli felaketler sonucu güzelliğini kaybetmesi, söz konusu felaketler sonucu eşsiz güzellikte bir gölde yaşayan çocuk başlı balığın karaya vurması, Mavi Saçlı Mavi Bıyıklı Adam'ın yaptıkları sözleşme sonucu karaya vuran çocuk başlı balığı ölümden kurtarması, çocuk başlı balığın sözleşmeye uyarak Yalnız Kız'a balık diliyle oluşturulmuş mektubu Mavi Saçlı Mavi Bıyıklı adam aracılığıyla göndermesi, Mavi Saçlı Mavi Bıyıklı Adam'ın çeşitli öğütler içeren mektubu Yalnız Kız'a okuması ve Yalnız Kız'ı mutlu etmesi üzerine kurgulanmıştır.

Masal 18'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 18**'de yer verilmiştir:

Tablo 18. Konuşan Balıkla Yalnız Kız Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Masalıcı baba tenekeyi sırtlayıp adı geçen derenin göllenen bir yerine değin götürdü. Balıkla esenleştiler ya, 'sözünde durmazsa!' diye küşümleniyordu.</i>	cilt II, s.85
2	Kişi-doğa çatışması	<i>Az gittim uz gittim, dere tepe düz gittim... Bir göl çıktı yoluma... Bu göl, denizce büyük, sanki dağların elinde bir aynaca küçüktü ya, kıyısını dolaşsam bitip tükenecek gibi görünmüyordu. Ben yürüdükçe o genişliyordu.</i>	cilt II, s.88

Tablo 18 ele alındığında *Konuşan Balıkla Yalnız Kız* adlı masalda bir adet kişinin kendisiyle var olan çatışmasına, bir adet kişi-doğa çatışmasına yer verildiği görülmektedir. 1 numaralı alıntıda Balıkçı baba adlı karakterin balığın sözünde durup durmayacağı konusunda şüphe yaşaması, söz konusu karakterin kendisiyle çatıştığı şeklinde yorumlanabilir. 2 numaralı alıntıda ise karakterin doğal bir unsur olan göl kavramını kendisiyle çatışma içerisine soktuğu görülmektedir. Karakterin, çevresinde yürüdükçe gölün daha da genişlediğini dile getirmesi, söz konusu doğal unsuru kendisi ile çatışan bir

rakip olarak gördüğünün bir dışavurumudur. Bu durum, olay örgüsü içerisinde gerçekleşmekte olan kişi-doğa çatışmasının bir işaretidir.

Masal 19: *Üç Kardeşler* adlı masalda olay örgüsü; bir çiftçinin ölmeden önce var olan üç oğluna kendisi öldükten sonra neler yapmaları gerektiği konusunda öğütler vermesi, öğütlere uyan üç kardeşin çalışmak üzere yollara düşmesi, yolda ekinleri olgunlaşmış bir tarla görerek bu tarlayı hemencecik biçmeleri, tarla sahibi Dev'in üç kardeşe çok kızarak onları öldürmek için karısıyla birlikte planlar yapmaları, Dev'in yaptığı planlardan kurtulan kardeşlerin Dev'in elinden kaçması, kaçan kardeşlerin komşu ülkeye sığınması, komşu ülke padişahının küçük kardeşi çok severek diğer kardeşlerden ayrı tutması, bu durum üzerine diğer kardeşlerin küçük kardeşi daha önce hiç yapmadığı olayları yapmış gibi göstererek iftiralar atmaları, iftiralar sonucu padişahın küçük kardeşe çeşitli isteklerini gerçekleştirmek için görevler vermesi, küçük kardeşin her türlü zor görevi yerine getirerek padişahın gözüne girmesi ve padişahın kızıyla evlenmesi üzerine yapılandırılmıştır.

Masal 19'da geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 19**'da yer verilmiştir:

Tablo 19. Üç Kardeşler Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>İki kardeşle Dev tarlada kalıyorlar. Demetleri toplayıp yığın yapıyorlar. Küçük oğlan, Dev'in gösterdiği yolu tutuyor. Bir süre gittikten sonra: "Bu koca Dev'in mektubundan küşümlendim" diye açıp okuyor.</i>	cilt II, s.98-99
2	Kişi-toplum çatışması	<i>"Aman Padişahım, diyor Oğlan, bir orağım var; size nasıl güvey olabilirim?" "Yavrum, diyor Padişah, sen kızımın dengisin. Düğününüzü yaptıracağım..."</i>	cilt II, s.109

Masal 19 incelendiğinde *Üç Kardeşler* adlı masalda bir adet kişinin kendisiyle var olan çatışmasına, bir adet kişi-toplum çatışmasına yer verildiği tespit edilmiştir. 1 numaralı alıntıda Küçük Oğlan'ın Dev'in kendisine vermiş olduğu mektubu okuyup okumama noktasında yaşadığı kararsızlıktan kaynaklanan kişinin kendisiyle çatışması, olay örgüsünü takip eden okurun heyecanı arttırmaktadır. 22 numaralı alıntıda ise Oğlan karakterinin toplumla gizil bir çatışma içerisinde olduğu yazar tarafından dile getirilmiştir. Oğlan'ın kendisini Padişah ile sosyal ve kültürel açıdan denk görmemesi, söz konusu karakterin toplumsal çevre ile çatıştığı bir göstergesidir. Bu durum, olay örgüsünü yapılandıran ve heyecan durumunu pekiştiren bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Masal 20: *Dalyanoğlu* adlı masalda olay örgüsü; Dalyan adlı adamın öldükten sonra uyması için karısına öğütler vermesi, karısının Dalyan'ın verdiği öğüdü tutması ve Dalyan'ın işini oğullarından saklaması, günün birinde oğluna babasının işinin odunculuk olduğunu söylemesi, oğlunun arkadaşlar bularak odunculuğa başlaması, odun keserken oğul balı dolu bir kuyu bulmaları, arkadaşlarının Dalyanoğlu'nu kuyu içinde bırakarak oğul balını kendi aralarında paylaşmaları, Dalyanoğlu'nun kuyu dibinde Şahmeran'la buluşması, Şahmeran'ın kentinde bir süre yaşaması, annesini görmek için Şahmeran yardımıyla kuyudan çıkarak annesine kavuşması, ülkenin padişahının hastalanması, hastalığını geçirecek tek ilacın Şahmeran'ın kanı olduğunu öğrenmesi, Dalyanoğlu'nun Şahmeran'ın yaşadığı kuyuyu padişaha göstermesi, Şahmeran'ı keserek kanını kendisi, vezir ve padişah arasında bölüştürmesi, padişahın hastalığından kurtulması, Dalyanoğlu'nu başvezir yaparak kızıyla evlendirmesi şeklinde kurgulanmıştır.

Masal 20'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 20**'de yer verilmiştir:

Tablo 20. Dalyanoğlu Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
----	--------------	--------	----------------

1	Kişi-kşi çatışması	<p><i>Padışah kulları, sayrılık mayrılık dinlemez. Dalyanoğlu'nu alıp getirdiler:</i></p> <p><i>"Beni ipe çekseniz bile soyunmam da yıkanmam da..." diye dayattı.</i></p> <p><i>Vezirler üstelediler. Sonunda dayanamadı oğlan:</i></p> <p><i>"Başımdan, dedi, bir serüven geçti. Yunağa girersem, beni, alıp giderler!"</i></p> <p><i>"Biz, seni korur kollarız. Sen yıkanıp çıkarsın..."</i></p> <p><i>"Etmeyin, bin tane de olsanız koruyamazsınız, beni, alıp götürürler."</i></p>	cilt II, s.121
2	Kişi-kşi çatışması	<p><i>Padışah üç bakıcıya buyurdu. "Dalyanoğlu'nu bekleyeceksiniz. O da soyunup yunacak."</i></p> <p><i>"Yüz bakıcı olsa kurtaramaz. Yıkanmam..." diye direndi.</i></p>	cilt II, s.121
3	Kişi-kşi çatışması	<p><i>Oğlanın yanına toplananlar:</i></p> <p><i>"Gençliğine yazık olacak. Soyunup çimiver. Antlı, sözlüymüşün. Öyle öleceğine böyle ölürsün..." diye öğütlemeye kalktılar.</i></p> <p><i>"Böyle ölürüm de yıkanmam." diye kesip attı.</i></p>	cilt II, s.122
4	Kişi-kşi çatışması	<p><i>Anasını getirip sordular: 'Oğlum doğduğunda böyleydi. Şahmeran'ı görmedim, bilmem. Belki düşümde görmüşümdür.' dedi kadın. Bakıcı keşiş:</i></p> <p><i>"Anasını zorlamayın. Şahmeran'ı gören oğludur."</i></p> <p><i>Vezirler:</i></p> <p><i>"Ya söyleyeceksin ya da asacağız..." diye yüklendiler.</i></p>	cilt II, s.122
5	Kişinin kendisiyle çatışması	<p><i>Anası önce duraksıyor, kocasının son isteği usuna geliyor. Ölenin tutsunu yerine getirmek gerek. Gerçeği söylemiyor:</i></p>	cilt II, s.115

Tablo 20 incelendiğinde *Dalyanoğlu* adlı masalda dört adet kişi-kşi çatışmasına, bir adet kişinin kendisiyle olan çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı alıntıda Vezirler'in Oğlan'ı yakınmaya ikna etmeye çalıştıkları fakat Oğlan'ın bu eylemi gerçekleştirdiği takdirde öldürülme tehlikesi içinde olacağını söylediği görülmektedir. Vezirler'in yaptırmak istedikleri eylemin Oğlan tarafından çeşitli sebeplerle yapılmaması, gerçekleşmekte olan kişi-kşi çatışmasını bizlere göstermektedir. Benzer şekilde 2 ve 3 numaralı alıntılarda, Padışah'ın ve diğer yan karakterlerin Dalyanoğlu'nu yıkanması için ikna etmeye çalıştığı fakat bir sefer daha Dalyanoğlu'nun söz konusu eylemi gerçekleştirmediği gözlenmektedir. Bu durum, olay örgüsü içerisinde gerçekleşen kişi-kşi çatışmasının somut bir örneğidir. 4 numaralı alıntıda gösterilen diyalog, Ana, Bakıcı keşiş ve Vezir karakterleri arasında geçmektedir. Bakıcı keşiş adlı karakterin Ana karakterinin dile getirilen konuda herhangi bir bilgi sahibi olmadığını düşünmesine karşılık Vezirler'in ise Ana karakterinin ısrarla bir bilgi sahibi olduğunu düşünmeleri, her iki karakter arasında bir uyuşmazlık durumunun var olduğunu bizlere göstermektedir. Bu durum ise doğal olarak olay örgüsünde bir kişi-kşi çatışmasının oluşumuna ortam hazırlamıştır. 5 numaralı alıntıda ise Ana karakterinin gerçeği söyleyip söylemem noktasında kararsızlık içerisinde olduğu, fakat kocasının son isteğini yerine getirmek için bu kararsız yapıdan kurtulup gerçeği söylememeye karar verdiği gözlenmektedir. Karakterin kendi içerisinde yaşadığı kararsızlık, kendisiyle çatışarak olay örgüsünde yer alan konuyu yapılandırdığının bir göstergesidir.

Masal 21: *Mavi Gelin* adlı masalda olay örgüsü; padişah oğlunun babasının yanından ayrılarak Amasya'da yaşlı bir adamla tanışması, yaşlı adamın oğlanı zengin olma vaadiyle kandırması, kısa bir süre sonra oğlanın yaşlı adam tarafından kandırıldığını fark etmesi, oğlanın kaçarak konakta yaşayan yaşlı bir adamın yanına uğraması ve bir müddet onunla yaşaması, oğlanın konaktaki gizli odaya girmesi, gizli odada bulunan üç ak güvercinden birisine aşık olması, aşık olduğu ak güvercinin silkinerek mavi bir kıza dönüşmesi ve kaçarak bir daha konağa uğramaması, konağa tekrar uğrayan kızı oğlanın yakalaması, yaptıkları anlaşma üzerine mavi kızın(Güneşkız) oğlanı kendi ülkesine uçurması, yol üstünde oğlanın kentinde duraklamaları, oğlanın babası olan padişahın kızla anlaşma yaparak kızı salıvermesi, oğlanın tekrar kızı aramak üzere yollara düşmesi, yaşlı adamdan tekrar yardım istemesi, yaşlı adamın oğlanı kendinden yaşça büyük abisine yönlendirmesi, büyük kardeşin oğlanı bir kuş sırtında Güneşkız'ın olduğu kente yollaması, oğlanın Güneşkız'la buluşması ve mutlu bir hayat sürmeleri şeklinde yapılanmaktadır.

Masal 21'de geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 21**'de yer verilmiştir:

Tablo 21. Mavi Gelin Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Oğlan bir gün duruyor, iki gün duruyor, içine bir kurt düşüyor: "Babam bunca eşyasını konağıyla bana bıraktı da, bir odasını neden sakındı!" diyerek gidip o kapıyı açıyor.</i>	cilt II, s.131-132
2	Kişinin kendisiyle çatışması	<i>Oğlan: "Kolay gelsin çiftçi dayı. Padişah babama müjde et, geldiğimi duyur" diyor. Adam kendi kendine: "Padişahımızın bir oğlu vardı ya, mavi değildi" diye düşünüyor. Şaşkınlığını belli etmiyor. Öküzleri boyundurukta bırakıp konağın yolunu tutuyor.</i>	cilt II, s.134
3	Kişi-kşi çatışması	<i>Kızın yanına gelen ihtiyar: "Kızım, seni bu oğlanla evlendireyim. Sen bir peri kızsın, bu da bir padişah oğlu" diye diller döküyor. Kız: "Olmaz!" diyor da, başka bir söz etmiyor.</i>	cilt II, s.133

Tablo 21 ele alındığında *Mavi Gelin* adlı masalda bir adet kişi-kşi çatışmasına, iki adet kişinin kendisiyle çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. 1 numaralı alıntıda Oğlan'ın içine kurt düşmesi ve Babası'nın kendisinden konağın bir odasını neden sakındığını düşünmesi, kendisinin harekete geçmesini sağlamış ve kararsızlık durumundan kurtulmasına yardımcı olmuştur. Söz konusu kararsızlık durumu, kişinin kendisiyle olan çatışmasının bir göstergesidir. 2 numaralı alıntıda ise benzer bir şekilde Çiftçi Dayı'nın Oğlan'ın mavi gözlü olup olmaması konusunda kararsız bir tutum sergilemesi, söz konusu karakterin kendi içerisinde yaşadığı çatışmanın bir dışavurumu olarak aktarılabilir. 3 numaralı alıntıda gösterilen diyalog, Kız ile İhtiyar arasında geçmektedir. İhtiyar'ın Kız'ı Oğlan karakteri ile evlendirmeye çalışması, onun bu konudaki isteğini ortaya koymaktadır. Bunar karşılık Kız'ın ise "Olmaz!" diyerek net bir olumsuz dönüt vermesi, İhtiyar karakteri ile zıt görüşler taşıdığını göstermektedir. Bu durum, olay örgüsü içerisinde kişi-kşi çatışması yaşandığının açık bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Masal 22: *At, Tilki, Kurt* adlı masalda olay örgüsü; kurnaz bir tilki ile bir kurdun arkadaş olması, bu iki arkadaşın bir atla karşılaşmaları, kurt ile tilkinin yiyecek bir şey bulamayarak aç kalmaları, kurt ile tilkinin planlar yaparak atı yemek istemeleri, planlarının ters gitmesi, atın kurt ile tilkiyi haklayarak oradan uzaklaşması şeklinde cereyan etmektedir.

At, Tilki, Kurt adlı masalda; kişi-kşi, kişi-doğa, kişi-toplum çatışmasına ya da kişinin kendisiyle olan çatışmasına yer verilmediği saptanmıştır.

Masal 23: *Karanlık Dünya* adlı masalda olay örgüsü; padişahın üç oğlunun avlanmak üzere dağa çıkmaları, dağ başında gördükleri sıcak kuyuya Küçük Oğlan'ın inmesi, Küçük Oğlan'ın yer altındaki konağa ve konaktaki üç odaya sırasıyla girmesi, bu üç kapıdaki üç güzel kızla tanışması, kızları bu odalara hapseden Yedi Başlı Dev'i bulup öldürmesi, Küçük Oğlan'ın üç kızı kuyudan çıkarması ve kardeşlerine yavuklu olarak vermesi, büyük ve ortanca kardeşlerin kızları aldıktan sonra küçük kardeşi kuyudan çıkarmamaları, Küçük Oğlan'ın kuyuda bir Kocakarı'nın yanında kalmaya başlaması, Kocakarı'nın anlatısı üzerine kentte bulunan tek pınarı kana bulayan ejderhayı öldürmesi, durumu öğrenen padişahın ejderhayı öldüren Küçük Oğlan'ı kızıyla evlendirmek üzere yanına çağırması, Küçük Oğlan'ın padişahın kızıyla evlenmek istememesi ve tek istediğinin kendi ülkesine dönmek olduğunu söylemesi, evine dönmek için yollar arayan Küçük Oğlan'ın Zümrüt Kuş ile tanışması, Zümrüt Kuş'un Küçük Oğlan'ı ülkesi olan Işık Dünyası'na çıkarması, Küçük Oğlan'ın babasını bularak tüm olanları anlatması, üç kardeşini affetmesi, üç kardeşin üç güzel kız ile evlenerek mutlu bir hayat yaşamaları üzerine kurgulanmıştır.

Masal 23'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 22**'de yer verilmiştir:

Tablo 22. *Karanlık Dünya* Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Kız: "Ben Gül Ülkesinin Padişahının kızıyım. Arkadaşlarımla yıkanmaya giderken, yedi başlı bir dev, beni kaçırıp buraya getirdi..." diye anlatınca, Oğlan:</i> <i>"Tomurcuk kız, o devin yerini, bana, gösterebilir misin?"</i> <i>"Gösteririm ya, kendine yazık edersin..." dediyse de, Oğlan ayak diredi. Kız, istemeye istemeye devin olduğu yeri gösterdi Oğlana.</i>	cilt II, s.155
2	Kişi-kşi çatışması	<i>Dev:</i> <i>"Aman yiğit, bana, bir kılıç daha vurabilir misin?" dediyse de Oğlan:</i> <i>"Ben, anamdan bir kez doğdum." dedi, vurmadı. Eğer vursaydı, dev ölmez, dirilirdi. Böylece devin camı tamuya göçüp gitti.</i>	cilt II, s.155
3	Kişi-kşi çatışması	<i>"Ey yiğit, dedi, kız! Kişioğlu çiğ süt emmiştir. Kardeşlerin de olsa, ben o iki kızdan güzelim, bir oyun edebilirler. Önce yukarı sen çık, sonra urganı gönder, beni çıkart..."</i> <i>"Tomurcuk Kız, dedi Oğlan, hiç küşümlenme, kardeşlerim, beni burada bırakmaz..." "Gel, beni dinle, sözümü tut." dediyse de, kız dinlemedi.</i> <i>"Önce sen çıkacaksın." diye kesip attı Oğlan.</i>	cilt II, s.156
4	Kişi-kşi çatışması	<i>Dolanırken bir Kocakarı gördü:</i> <i>"Aman nineciğim, dedi, senin oğlun olayım; her işini görürüm..."</i> <i>"Oğlum, ben yoksul bir kadımm, konuk ağırlyacak yerim yok..."</i> <i>Bunun üzerine Oğlan, bir avuç altın verdi Kocakarı'ya. Ninenin gözleri parladı. Oğlamı aldı, evine götürdü.</i>	cilt II, s.158

Tablo 22 incelendiğinde *Karanlık Dünya* adlı masalda dört adet kişi-kişi çatışmasına yer verildiği saptanmıştır. 1 numaralı alıntıda ye alan diyalogda Oğlan, Yedi Başlı Dev'i öldürmek üzere Kız'dan onun bulunduğu yeri göstermesini istemektedir. Kız'ın Oğlan'ın bu isteğine karşı ilk etapta ayak diremesi, Oğlan ile Kız karakterleri arasında meydana gelen kişi-kişi çatışmasına işaret etmektedir. 2 numaralı alıntıda geçen diyalogda ise Dev'in Oğlan'dan kendisine bir kılıç darbesi daha vurmasını istemesine karşılık Oğlan'ın bu isteği geri çevirmesi, söz konusu karakterlerin olay örgüsü içerisinde bir çatışma yaşadıklarını ve bu çatışma aracılığıyla masalı daha heyecanlı hale getirdiklerini bizlere göstermektedir. 3 numaralı alıntı, tipik bir kişi-kişi çatışması olarak karşımıza çıkmaktadır. Tomurcuk Kız'ın Oğlan'ı kardeşlerine güvenmemesi gerektiğine ikna etmesi fakat Oğlan'ın kızın söylemlerine hiçbir şekilde itibar etmeyerek kendi bildiğini okuması, karakterlerin söylemsel ve düşünsel anlamda bir zıtlık içerisinde olduklarının göstergesidir. 4 numaralı alıntıyı temsil eden diyalog, Kocakarı ile Oğlan arasında geçmektedir. Oğlan'ın Kocakarı'nın yanında kalmak istemesi fakat Kocakarı'nın Oğlan'ın bu isteğini yaşlılığını ve yoksulluğunu öne sürerek geri çevirmesi, karakter arasında meydana gelen kişi-kişi çatışmasının bir yansıması olarak kabul edilebilir.

Masal 24: *Yedi Dullar* adlı masalda olay örgüsü; Kınacı bir adamın kınaları denemesi için karısına vermesi, karısının yedi çuval kınanın tümünü kullanması ve israf etmesi, bu olay üzerine kınacının karısını kapı dışarı etmesi, benzer şekilde altı kadının daha çeşitli sebeplerde Kınacı tarafından kapı dışarı edilmesi, dul kalmış yedi kadının birlik olması, bu yedi kadının toplanarak hamama gitmeleri, hamamda kilitli kalmaları, yedi dul kadının Yumuşcu'yu kandırarak Kınacı'yı hamama getirtmeleri, yedi dul kadının Kınacı'yı hamamda döverek intikamlarını almaları şeklinde kurgulanmıştır.

Masal 24'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 23**'te yer verilmiştir:

Tablo 23. Yedi Dullar Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kişi çatışması	<i>Kadın dördüncü kazanın içinde, kınaya batmış, otururken kapı çalınıyor. 'Kim o?...' diye sesleniyor.</i> <i>"Ben geldim, aç kapıyı" diyor kocası.</i> <i>"Ben, şimdi, kına çeşidine bakıyorum. Kim olursan ol, kapı açamam, git" diyor.</i> <i>"Yapma bunu, aç şu kapıyı. Yabancı değil, benim" diyor adam.</i> <i>"Dördüne bakabildim daha, üçü kaldı. İvedilenme" diye bağıyor.</i> <i>Kapıyı açtıramayınca, Kınacı küşümleniyor, sıkıntı basıyor içini.</i>	cilt II, s.169-170
2	Kişi-kişi çatışması	<i>O sırada hamal gelmiş, kapıyı çalıyor:</i> <i>"Yenge hanım, fincan sandıklarımı götürmeye geldim." diyor.</i> <i>"Kocama söyle, ben, onların seslerine imrendim, sattırmıyorum.</i> <i>Bu hamal döntüp Kınacı'ya varıyor: 'Vermiyor fincan sandıklarımı' diyor.</i>	cilt II, s.171
3	Kişi-kişi çatışması	<i>Dolaşırken bir Kocakarı görüyorlar:</i> <i>"Aman nine, kadın nine, bir gecelik konuk yap bizi." diyorlar.</i> <i>"Yavrularım, evim, odam var ya, anca kendime yeter."</i> <i>Hanım nine, güzel nine, diyorlar, sen bizim anamız</i>	cilt II, s.172-173

		<i>sayılırsın. odanın bir bucağında yatarız." diye bir avuç para veriyorlar.</i> <i>Parayı gören nine 'buyurun' diyor, bunları alıp evine götürüyor.</i>	
4	Kişi-kşi çatışması	<i>Bunun üzerine Kınacı kalkıp geliyor eve:</i> <i>"Hanım, diyor, niye ekmeği yapmadın?"</i> <i>"Siz gideli beri uğraşıyorum, hamuru yeni yoğurdum!"</i> <i>Kocası 'pekiy' deyip biraz oturduktan sonra:</i> <i>"Haydi iki tane pişir de işimin başına gideyim."</i> <i>"Hamur çok aşağıda, yetişemem..."</i>	cilt II, s.175

Tablo 23 ele alındığında *Yedi Dullar* adlı masalda konuyu yapılandıran öge olarak dört adet kişi-kşi çatışmasına yer verildiği saptanmıştır. 1 numaralı alıntıda yer alan diyalog, Kadın ve Kınacı arasında geçmektedir. Kadın'ın Kınacı'nın türlü ısrarına rağmen kapıyı açmak istememesi, konunun söz konusu karakterler arasında meydana gelen bir kişi-kşi çatışması aracılığıyla yapılandırıldığını bizlere göstermektedir. 2 numaralı alıntıda yer alan diyalogda ise Kadın karakterinin bu defa Hamal karakterine zorluk çıkardığı, Hamal karakterinin olay örgüsü içerisindeki eylemlerini kısıtladığı gözlenmektedir. Söz konusu kısıtlama, Kadın karakterinin Hamal'a kapıyı açmaması ve Hamal'ın yapması gereken işleri yapamaması şeklinde ifade edilmektedir. Bu durum, Hamal ve Kadın karakterleri arasında oluşan kişi-kşi çatışmasının bir yansıması olarak kabul edilebilir. 3 numaralı alıntıda gösterilen diyalogun ise **Tablo 23**'te yer alan 4 numaralı diyalog ile benzer bir içerik taşıdığı tespit edilmiştir. Kocakarı'nın Oğlanlar'a ilk etapta kapıyı açmak istememesi, Oğlanlar'ın istekleri ile çeliştiğinin bir kanıtıdır. Bu durum, olay örgüsünde gerilimi tırmandırır da Oğlanlar'ın Kocakarı'yı verdikleri paralar ile ikna etmeleri sonucunda yaşanmakta olan kişi-kşi çatışmasının sonlandığı gözlenmektedir. 4 numaralı alıntıda gösterilen diyalog ise *Yedi Dullar* adlı masalın ana karakterleri arasında geçmektedir. Kadın'ın Koca'sının "ekmek pişirme" isteğine çok aşağıda olması gerekçesiyle olumsuz geri dönüşte bulunmasından hareketle, Kadın ve Koca karakterleri arasında bir anlaşmazlık durumu yaşandığı söylenebilir. Bu durumun, karakterler arasında açıkça gerçekleşmekte olan kişi-kşi çatışması şeklinde değerlendirilmesi mümkündür.

Masal 25: *Perioğlu* adlı masalda olay örgüsü; padişahın üç oğlunun da evlenme çağının gelmesi, padişahın küçük oğlunun bir bey kızı ile evlendirilmek istenmesi, bey kızının ise bir Perioğlu'na aşık olması, bey kızının Perioğlu ile evlenmek istemesi fakat Perioğlu'nun evlenmek istemeyerek kaçması, bey kızının Perioğlu'nu aramak için üç dağ başında bulunan üç saraya sırasıyla uğraması, uğradığı son saraydaki Dev Anası'nın Perioğlu'nun yerini öğrenerek bey kızına söylemesi, Perioğlu'nun yaşadığı yeri bulan kızın başından çeşitli olağanüstü olaylar geçmesi, Perioğlu ile kızın buluşarak oradan uzaklaşması, Perioğlu ve kız yakalamak için Perioğlu'nun anası, babası ve halasının çeşitli suretlere bürünerek peşine düşmeleri, Perioğlu ve kızın Bey'in kentine vararak mutlu bir yaşam sürmeleri kurgusuna dayanmaktadır.

Masal 25'te geçen çatışmalara ve türlerine ise **Tablo 24**'te yer verilmiştir:

Tablo 24. Perioğlu Adlı Masalda Yer Alan Çatışma ve Türleri

No	Çatışma Türü	Alıntı	Sayfa Numarası
1	Kişi-kşi çatışması	<i>Geçit başlar. İlk günü, Perioğlu, beyazlar giyer, kır bir ata biner, Bey'in kapısı önünden, herkesle birlikte geçer. Kızın kardeşleri Perioğlu'nu görünce:</i> <i>"En yakışıklısı kır atlı, bunun üstüne bırak" derler. Küçük Kız:</i>	cilt II, s.188

		"Bundan güzeli olabilir" der. Bırakmaz.	
2	Kişi-kşi çatışması	Ablaları: "Bundan güzeli olamaz, topu buna bırak" diye zorlamaya başlarlar. Küçük kız: "Bu dünkünden güzel, yarınki, bundan üstün olabilir" der, topu bırakmaz.	cilt II, s.188

Tablo 24 incelendiğinde *Perioğlu* adlı masalda iki adet kişi-kşi çatışmasına yer verildiği tespit edilmiştir. 1 numaralı alıntıda geçen diyalog, Küçük Kız'ın kardeşlerinin "En yakışıklısı kır atlı, bunun üstüne bırak" söylemine ters düştüğü, kendisinin kardeşlerinin düşüncesi ile ortak bir paydada buluşmadığı gözlenmektedir. Bu, Küçük Kız ve Kardeşler arasında geçen kişiler arası çatışmanın somut bir örneğidir. 2 numaralı alıntıda temsil edilen diyalogda ise benzer biçimde bu kez Küçük Kız'ın Abla karakterlerine karşı düşünce anlamında zıt bir tutum takındığı görülmektedir. Küçük Kız'ın Abla karakterleri ile yaşadığı bu uyuşmazlık durumunun, olay örgüsü içerisinde işlenmekte olan konuyu yapılandırarak masalın heyecanını üst seviyeye taşıdığı çıkarımında bulunmamız mümkündür.

4.Sonuç

Çalışma kapsamında, Oğuz Tansel'in *Al'lı ile Fırfırı* adlı 2 ciltten oluşan masal kitabı konuyu yapılandıran ögeler açısından incelenmiştir. Kitabın ilk cildinde bulunan 12 masal ele alındığında; 30 adet kişi-kşi çatışmasına, 1 adet kişi-toplum çatışmasına, 1 adet kişi-doğa çatışmasına, 8 adet kişinin kendisiyle olan çatışması olmak üzere toplam 40 adet çatışmaya yer verildiği saptanmıştır. *Al'lı ile Fırfırı* adlı masal kitabının ikinci cildinde yer alan 13 masal ele alındığında ise 25 adet kişi-kşi çatışmasına, 1 adet kişi-toplum çatışmasına, 1 adet kişi-doğa çatışmasına, 9 adet kişinin kendisiyle olan çatışması olmak üzere toplam 36 adet çatışmaya yer verildiği saptanmıştır. Her iki ciltte toplam 76 adet çatışmaya yer verildiği gözlenmiştir.

Al'lı ile Fırfırı adlı masal kitabı, konunun temelini oluşturan çatışmalar açısından zengin bir yapı sergilemektedir. Araştırma sonucunda bulguların 55 adet kişi-kşi çatışmasının çeşitli değişkenler açısından buldukları masallara göre tasnifi sonucunda;

- *Al'lı ile Fırfırı, Becerikli Kız, Dünya Güzeli, Topal Dev, Kırk Kardeşler, Karanlık Dünya, Yedi Dullar* adlı masalarda yer alan kişi-kşi çatışmaları sonucunda çatışan karakterlerin çatışma konusu üzerinde bir uzlaşmaya vararak çatışmayı sonlandırdıkları;
- *Oduncunun Karısı, Mavi Benekli Firik, Çobanla Bey Kızı, Naz Kız, Alaca-Bulaca, Dünya Güzeli, Balıkçı, Kabak Donunda Kız, Topal Dev, Korkak Adam, Kırk Kardeşler, Hotlu Kız, Avcioğlu, Dalyanoğlu, Mavi Gelin, Karanlık Dünya, Yedi Dullar ve Perioğlu* adlı masalarda yer alan kişi-kşi çatışmalarında çatışan karakterlerin çatışma konusu üzerinde bir uzlaşmaya varamayarak çatışmayı sonlandırdıkları;
- *Alaca-Bulaca, Dalhanoğlu ve Karanlık Dünya* masalarında ise kişi-kşi çatışmalarında rol oynayan karakterlerden birisinin bir diğeri üzerinde güç kullanarak çatışmayı sonlandırdığı saptanmıştır.

Belirtilen üç sınıflandırmanın dışında yer alan masalarda ise çatışmaların sonunda karakterlerden birinin değer kaybettiği veya değer kazandığı çıkarımında bulunulmuştur. Bu durumda, yazar anlatıcı tarafından, okurlardan metin üzerinde yorum yapmalarını ve metinden ders çıkarmalarını istediği çıkarımında bulunulabilir. Kişi-kşi çatışmalarının; iyi-kötü, olumlu-olumsuz vb. ikilemleri içerisinde yansıttığı göz önüne alındığında bazı masalarda olumlu değer yargılarının yüceltildiği tespit edilmiştir. Bu durum, *Oduncunun Karısı, Çobanla Bey Kızı, Alaca-Bulaca, Mavi Gelin, Yedi Dullar, Karanlık Dünya* adlı masalarda yer alan çatışmalarda gözlenmiştir.

Masalarda yer alan toplam 55 adet kişi-kşi çatışması ile masal içerisinde yazar tarafından sezdirilmeye çalışılan iletilerin, kahramanlar arası etkileşimler aracılığıyla çocukların anlama düzeylerine indirgenmeye çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca sayıca fazla olan kişi-kşi çatışmalarının diğere çatışma türleri ile desteklenmesi, çocukların masal kurgusunu daha iyi yapılandırarak masalları daha etkili bir şekilde takip etmelerine yardımcı olmaktadır.

Al'lı ile Fırfırı adlı masal kitaplarında toplam 17 adet kişinin kendisiyle olan çatışmasına yer verildiği gözlenmiştir. Kurgu içerisinde verilen kişinin kendisi ile çatışmaları aracılığıyla hedeflenen noktalar şunlardır:

- Bir gizemi çözmeye, gerçeği ortaya çıkarma çabası
- Değer verdiği bir şey / biri için yaşadığı çaresizlik
- Bir hayali / isteği gerçekleştirme çabası
- Duyguların çatışması (Karagöz, 2014:251)

Al'lı ile Fırfırı adlı masal kitabında yer alan kişinin kendisi ile çatışmasındaki nedenler ise şu başlıklar altında tasnif edilebilir:

- Karakterin kendi içinde yaşadığı duygusal çıkmazlardan beslenen çatışmalara: '*Komuşan Balıkla Yalnız Kız(1), Oduncunun Karısı(1), Dalyanoğlu(1), Al'lı Tilki(1), Hotlu Kız(2)*' adlı masallarda,
- Karakterin gerçeği arama isteğinden kaynaklanan çatışmalara: '*Oduncunun Karısı(1), Hotlu Kız(1), Dünya Güzeli(1) ve Mavi Benekli Firik(1)*' isimli masallarda,
- Karakterin arzu ettiği her türlü olguya ulaşma çabasından kaynaklanan çatışmalara: '*Al'lı ile Fırfırı(1), Üç Kardeşler(1) ve Mavi Gelin(2)*' adlı masallarda,
- Karakterin istediği ama ulaşamadığı herhangi bir olgu ya da hayal için yaşadığı çaresizliklerden kaynaklanan çatışmalara ise: '*Naz Kız(1), Kabak Donunda Kız(1), Alaca-Bulaca(1)*' isimli masallarda yer verildiği gözlenmiştir.

Kitap içerisinde yer verilen söz konusu çatışma türü aracılığıyla, kahramanların duygusal özelliklerinin ve zihinsel karmaşalarının ortaya çıkarılması, çocukların kahramanlara ilgiyle yaklaşmalarına ve kurgudaki her türlü olayı farklı açılardan düşünmelerine olanak sağlamaktadır. Ayrıca bahsi geçen çatışmalarla okurun, yani çocukların kendilerini çatışma yaşayan karakterlerin yerine koymalarının amaçlandığı, bir anlamda çocuklara; '*Çatışmayı yaşayan karakterlerin yerinde siz olsaydınız bu durumda ne yapardınız?*' sorusu sorularak çocukların masal içerisinde aktif bir şekilde yer almalarının hedeflendiği düşünüürse, metin içinde çatışmaların işlevselliği artacaktır.

Çalışma kapsamında incelenen *Al'lı ile Fırfırı* adlı masal kitabında yer alan çatışmalar türleri açısından ele alındığında kişi-toplum çatışmalarına sayıca fazla yer verilmediği bulgulanmıştır. Yazarın kurgu içerisinde *kişi-toplum* çatışmasına sayıca fazla yer vermemesi; masal içeriğinde toplumsal sorun ve düşüncelere yer verilmediği ve olağanüstülüklerin ötesine geçilemediğinin birer göstergesi kabul edilebilir. Benzer şekilde Kişi-doğa çatışmasına da kurgu içinde çok az yer verilmiştir. Masallarda kahramanlar iç dünyasında aşamadığı problemlerin bir yansıması olarak doğa ile çatışır. Bu nedenle yazarın yapıtlarında kişi-kişi ve kişinin kendisi ile çatışmasını daha yoğun bir şekilde işlediği görülmektedir.

Genel anlamda, '*Al'lı ile Fırfırı*' adlı masal kitabının her iki cildinde konuyu yapılandıran ögelerin sayıca fazla kullanımı, çocuğun metnin kurgusunu kendi zihninde daha kolay yapılandırmasını olanaklı hale getirmektedir. Bu durum, kurgu içerisinde yer alan her türlü olayın çocukların zihninde daha somut hale getirmelerini sağlamaktadır. "*Çocukların, bir edebiyat metnini okuma eyleminden zevk alabilmesi için, çatışmayı yaşayan kahramanla özdeşim kurması ve öykülenen olaydaki gerilimi duyumsayabilmesi gerekir*"(Sever, 2012:128). *Al'lı ile Fırfırı* adlı masal kitabında hemen her masalda yer alan çeşitli türdeki çatışmalar, bu açıdan çocukların sıkılmadan masalı kendi içlerinde yaşayarak okumalarına yardımcı olmakta; masaldaki olayları özümseyerek etkili bir şekilde anlamlandırmalarına olanak sağlamaktadır. Masallarda dört çatışma türünün karakterler arasındaki diyaloglar aracılığıyla örneklendirilmeye çalışılması, çocuğun bilişsel aktivitelerini çok boyutlu olarak kullanabilmesine imkân sağlayan olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Söz konusu masallarda yer alan çatışmaların sayı ve tür bakımından fazla olması; çocukta konuya duyulan merak duygusunun devinerek sürekli üst düzeyde tutulmasına yardımcı olmaktadır.

Kısaca Oğuz Tansel, yapıtlarıyla geçmişten günümüze gerek halk edebiyatının gerekse çocuk edebiyatının gelişmesine katkıda bulunan bir edebiyatçıdır. Bu bağlamda *Al'lı ile Fırfırı* da yazarın

"masal" türündeki eserlerinden birisi olarak ilk yayımlandığı günden bugüne önemini ve değerini korumaktadır.

5. Kaynakça

- Artun, E. (2012). *Türk Halk Edebiyatına Giriş Edebiyat Tarihi/Metinler*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Bahar, M.A. (2016). *Oğuz Tansel'in Derlediği ve Yazdığı Masallarda Çok Söylemlilik*. idil, 5 (19), s.75-103.
- Canatak, M.A (2011) *İbrahim Alâettin'in (Gövsâ) Çocuk Şiirleri Adlı Eserinin Çocuk Edebiyatındaki Yeri*. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring 2011, p. 287-296, TURKEY.
- Karagöz, S. (2014) *Çocuk Romanlarındaki Başkişilerin Yaşadıkları Çatışmaları Çözme Yöntemlerinin İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı (Türkçe Eğitimi Doktora Programı) Doktora Tezi.
- Karataş, Z. (2015) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi Cilt 1, Sayı 1, Ocak 2015.
- Karatay, H. (2007) *Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Yaz 2007, 5(3), 463-475.
- Oğuzkan, F. (1987) *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Emel Matbaacılık Sanayi.
- Sever, S. (2012) *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S. ve Karagül, S. (2014) *Oğuz Tansel'in Derleyip Yazdığı Kitaplarında Yer Alan Sözcüklerin Öğelerinin İncelenmesi*. Cyprus International University, folklor/edebiyat, cilt:20, sayı:77, 2014/1.
- Sınar, A. (2013) *Türkiye'de Çocuk Edebiyatının Gelişimi*. Korkmaz, R. (Ed.), *Yeni Türk Edebiyatı 1839-2000 El Kitabı* içinde (s.575) Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şimşek, H. (2009) *Eğitim Tarihi Araştırmalarında Yöntem Sorunu*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, yıl: 2009, cilt: 42, sayı: 1, 33-51.
- Tansel, O. (2009) *Al'lı ile Fırfırı, Masallar -Cilt 1-*. Ankara: Elips Kitap.
- Tansel, O. (2009) *Al'lı ile Fırfırı, Masallar -Cilt 2-* Ankara: Elips Kitap.
- Temizyürek, F. (2003) *Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi*. TÜBAR-XIII-/2003-Bahar/

EXTENDED ABSTRACT

ELEMENTS STRUCTURING THE THEMES IN THE TALE BOOKS TITLED “*AL'LI İLE FIRFIRI*” BY OĞUZ TANSEL

Introduction

The works of the children's literature are important factors enriching the perspectives of children by supporting their cognitive development. And tales which encapsulate many literary genres draw attention with their capability of improving imagination of children and exposing their imaginative richness. In this study, we examined the tale books of Oğuz Tansel titled *Al'lı ile Firfiri* (Volumes I-II) with respect to the elements structuring the theme. We examined how the theme and plot were created in the storybooks titled *Al'lı ile Firfiri*, and developed inferences about the types of conflicts keeping the element of curiosity constantly vivid.

Method

In the study, Oğuz Tansel's tale book '*Allı ile Firfiri*' was examined in the context of the constituent elements. The study was structured within the framework of qualitative research methods and document review was used as the data collection technique. The review of the document is based on the principle of multidimensional examination of the various materials that are the subjects of the research. In this context, the book has been studied in a wide frame and via this book being provided and the items including constituent elements have been identified.

Results and Discussion

Within the scope of the study, the tale book consisting of 2 volumes of Oğuz Tansel's *Allı ile Firfiri* was examined in terms of the constituents. There are a total of 40 conflicts in 12 tales in the first book of the book, 30 person-person conflicts, 1 person-society conflict, 1 person-nature conflict and 8 conflicts with oneself. There are a total of 36 conflicts in 13 fairy tales on the second volume of *Al'lı* and *Firfi*, which are the conflicts of 25 person-person conflicts, 1 person-society conflict, 1 person-nature conflict and 9 conflicts with oneself respectively. A total of 76 conflicts were observed in both volumes. It is seen that through the person-to-person conflicts in the masks, the messages are tried to be reduced to the understanding levels of the children through the interactions between the heroes. In addition, the support of person-to-person conflicts with other forms of conflict helps children to better track fairies by better structuring fairy tale fiction. The conflict of the person with himself is one of the types of conflict. In this book, this conflict is included; to reveal the emotional and mental complexities of the heroes and to allow the children to approach the heroes with interest and to think of all the events in the fiction from different angles. Whereas the author does not give a lot of space to the person-society conflict within fiction; it can be accepted that there are no social issues and ideas in the fairy tale, and that the traits can not be exceeded.

In general terms, the overuse of the number of constructing texts on both volumes of the fairy tale book "*Al'lı ile Firfi*" makes it easier for the child to organize the fiction in his own mind. This ensures that every aspect of the fiction is made more concrete in children's minds.

48-66 Aylık Çocukların Gelişim Düzeylerine Uygun Çocuk Kitapları Nasıl Olmalıdır? Bir Delphi Çalışması

*Tuğçe GÜZELYURT¹

Şırnak Üniversitesi, Türkiye

Seda SARAÇ²

Bahçeşehir Üniversitesi, Türkiye

Geliş Tarihi: 1 Haziran 2018

Kabul Tarihi: 30 Haziran 2018

Özet:

Çocuklara küçük yaşlardan itibaren okuma alışkanlığının ve sevgisinin aşılması büyük önem taşımaktadır. Bunun en eğlenceli ve etkili aracı ise çocuk kitaplarıdır. Erken yaşlardan itibaren çocukların ilgi ve meraklarına hitap eder nitelikte hazırlanmış çocuk kitapları ile etkileşime girmelerine olanak sağlanması yoluyla onların okumayı eğlenceli bir uğraş olarak görmeleri ve dolayısıyla okumaya karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanabilir. Bununla birlikte çocuğun ilgisini çeken veya okurken eğlendiren her çocuk kitabının çocuğun gelişiminde olumlu etkiler bırakacağını söylemek mümkün değildir. Bu doğrultuda çocuk kitabı yazarlarına, yayınevlerine ve ebeveynlere çocuk kitabı biçimi ve içeriği açısından rehberlik edecek genel bir çerçeveye ihtiyaç olduğu görülmektedir. Türkiye’de hedef kitlesi okul öncesi olan çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklerin belirlenmesi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların genelinde alanyazında yer alan biçim ve içerik açısından genel kabul görmüş görüşler derlenerek çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler ortaya konmuştur. Çocuk kitaplarının çocukların gelişim düzeylerine uygunluğunun değerlendirilmesinde kriter olabilecek bir çerçeve bulunmamasına karşın çocuk kitaplarının niteliklerini farklı boyutlar açısından inceleyip değerlendiren çok sayıda çalışma yapılmış olduğu görülmektedir. Çocuk kitaplarının çocukların gelişim düzeyine uygun olup olmadığı konusunda hem yazım sürecinde çocuk kitabı yazarlarına hem de kitap seçim sürecinde ebeveynlere rehberlik edecek kriterler bulunmamaktadır. Şayet çocuk kitaplarının okurken eğlendirmesi dışında çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilemesi ve çocuk üzerinde olumsuz etki bırakmaması isteniyorsa, yazar ve çizerlerin gelişimi destekleyici nitelikte kitaplar yazması ve ebeveynlerin de bu nitelikte kitaplar seçmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, çocuk kitaplarında bulunması gereken çocuğun gelişimini destekleyici niteliklerin neler olduğunun ortaya konması önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada “48-66 aylık çocukların gelişim düzeylerine uygun çocuk kitapları nasıl olmalıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmada alan uzmanlarının görüşleri arasında fikir birliğine ulaşmayı amaçlayan Delphi tekniği kullanılmıştır. Delphi tekniği, Türkiye’de çocuk edebiyatı alanında çalışmalar yapan akademisyenler ve çocuk kitabı yazarlarının katılımıyla 3 tur olarak gerçekleştirilmiştir. Delphi birinci turunda uzmanlara “48-66 aylık çocukların gelişim düzeylerine uygun çocuk kitabı özellikleri nasıl olmalıdır?” sorusu yöneltilmiş ve gelen cevaplar içerik analizi tekniği ile incelenerek 2 ana tema, 14 alt tema ve 217 madde belirlenmiştir. Delphi ikinci ve üçüncü turlarında ise medyan, üçüncü çeyrek, birinci çeyrek ve çeyrekler arası genişlik hesaplamaları yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda iki ana tema (biçim ve içerik) ve 14 alt tema altında yer alan toplam 108 madde üzerinde görüş birliği sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Çocuk Gelişimi, Çocuk Kitabı, Delphi Tekniği, Okul Öncesi Dönem, Biçim ve İçerik

Abstract:

It is of a great importance to cultivate a reading habit and affinity for books in children from an early age. The most fun and effective tool for this endeavor is children's books. Through the provision of children's books that are elaborated to appeal to interests and curiosity of children from an early age, conducting children to regard reading as fun and thus develop a positive attitude towards reading can be achieved. However, it is not possible

¹ Öğr. Gör., E-Mail: tugce.guzelyurt@hotmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, E-Mail: seda.saraces.bau.edu.tr

to say that each child's book that entertains children will have a positive impact on the development of children. In this respect, there is a need for a general framework that can guide the children's book authors, publishers, and parents in terms of what format and content these book should have. When the studies conducted in Turkey with a view to determinate what properties should be included in children's books and whose target group is preschool are examined, it is seen that studies generally compile opinions generally accepted in terms of content and form and has they introduce features to be included in compiling children's literature text. It can be seen that although there is not a framework for evaluating the suitability of the children's books to children's development, there are numerous studies carried out to inspect and assess the quality of children's books from different dimensions. There is a lack of criteria to determine whether or not children's books contribute to the development of children, both for the process of redaction that can help authors and to guide parents through the process of selection. If it is requested that not only children's books entertain while reading but also they have a positive effect on the child's development and not any negative effects on children, it is necessary that authors and illustrators produce books supporting the development and parents choose the books with these qualities. In this context, it is becoming increasingly important to put forward what qualifications are needed in children's books that can contribute to the development of children. In this respect, the study is looking for an answer to this problem: "What kind of children's books are appropriate for the children aged between 48 and 66 months?" In this study, Delphi technique designed to reach consensus among field experts' views was used. Delphi technique was carried out in 3 rounds with the participation of academics and children's book authors who work in the field of children's literature in Turkey. In the first round of the Delphi study, experts were asked: "What are the appropriate features children's book should have according to the development level of children aged between 48 and 66 months?" and responses received were examined with the content analysis technique and 2 main theme, 14 sub theme and 217 article were determined. In the second and third rounds of the Delphi, median, third quarter, first quarter and inter-quarter width calculations were made. As a result of the research, consensus was reached on two main themes (format and content) and total of 108 articles enumerated under 14 Sub-themes

Key Words: Children's Literature, Child Development, Children's Books, Delphi Technique, Pre-school Period, Form and Content

1. Giriş

Çocuklara küçük yaşlardan itibaren okuma alışkanlığının ve sevgisinin aşılması büyük önem taşımaktadır. Bunun en eğlenceli ve etkili aracı ise çocuk kitaplarıdır. Erken yaşlardan itibaren çocukların ilgi ve meraklarına hitap eder nitelikte hazırlanmış çocuk kitapları ile etkileşime girmelerine olanak sağlanması yoluyla onların okumayı eğlenceli bir uğraş olarak görmeleri ve dolayısıyla okumaya karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanabilir.

Şüphesiz çocuk kitaplarının tek faydası, çocukların okumaya ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkiliyor olmaları değildir. Birçok uzmana göre çocuklara yönelik olarak hazırlanan bu kitaplar; çocuğa yeni bilgi, kavram ve deneyimler kazandırma, yaratıcılığı ve problem çözme becerisini geliştirme vb. katkılar sağlayarak bütün gelişim alanlarında çocukları olumlu yönde desteklemektedir (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2015; Alpöge, 2003; Aslan, 2006; Baker, Scher ve Mackle, 1997; Civaroğlu, 2000; Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009; Dilidüzgün, 2003; Gönen, 2000; İpek-Yükselen ve Bencik-Kangal, 2011; Kiefer, Hepler, Hickman ve Hucks, 2007; Leech ve Rowe, 2014; Özyar, 2012; Sever, 2015; Strikland, 1977; Tanju, 2010; Turla, 2015).

Bununla birlikte çocuğun ilgisini çeken veya okurken eğlendiren her çocuk kitabının çocuğun gelişiminde olumlu etkiler bırakacağını söylemek mümkün değildir. Veziroğlu ve Gönen (2012) Türkiye’de yayınlanan 250 çocuk kitabını, Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2006 Okul Öncesi Öğretim Programı’nda yer alan 5 gelişim alanı açısından incelemiş ve söz konusu kitapların bu kazanımların sadece %18,5’ini karşıladığını tespit etmişlerdir. Dağlıoğlu ve Çakmak (2009) da 174 çocuk kitabını inceledikleri çalışmada kitapların birçoğunun çocuklar üzerinde olumlu etki yaratacak nitelikte olmadığını, hatta çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyecek şiddet ve korku öğeleri barındırdıklarını ortaya koymuşlardır. Bu ve benzeri araştırmalar, her çocuk kitabının çocuğun gelişimini destekler nitelikte olmadığını açıkça göstermektedir. Bu doğrultuda çocuk kitabı yazarlarına, yayınevlerine ve ebeveynlere çocuk kitabı biçimi ve içeriği açısından rehberlik edecek genel bir çerçeveye ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Türkiye’de hedef kitlesi okul öncesi olan çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklerin belirlenmesi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların genelinde alanyazında yer alan biçim ve içerik

açısından genel kabul görmüş görüşler derlenerek çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler ortaya konmuştur. (örn; Aydın, 2000; Çınar, 2009; Çiftçi, 2013; Ersoy ve Bayraktar, 2015; Gönen, 2000; Karatay, 2011; Kocabaş, 2017; Körükçü, 2012; Sever, 1995; Yılar ve Celepoğlu, 2013). Çocuk kitaplarının çocukların gelişim düzeylerine uygunluğunun değerlendirilmesinde kriter olabilecek bir çerçeve bulunmamasına karşın çocuk kitaplarının niteliklerini farklı boyutlar açısından inceleyip değerlendiren çok sayıda çalışma yapılmış olduğu görülmektedir. (örn; Bilgin, 2011; Döl, 1999; Fletcher ve Reese, 2005; Gönen, Katrancı, Uygun ve Uçuş, 2011; Gönen, Uludağ, Fındık-Tanrıbuyurdu ve Tüfekçi, 2014; Güleç ve Geçgel, 2006; Hsiao ve Chang, 2015; Körükçü, 2012; Kul, 2014; Nodelman, 1996; Norton vd., 2007; Şeref, 2008; Taşdemir, 2005). Tüm bu çalışmalar incelendiğinde de araştırmacıların alanyazın taraması sonucu elde ettikleri bilgiler doğrultusunda kriter listelerini oluşturdukları ve kitapları bu listeler aracılığı ile değerlendirdikleri görülmektedir.

Çocuk kitaplarının çocukların gelişim düzeyine uygun olup olmadığı konusunda hem yazım sürecinde çocuk kitabı yazarlarına hem de kitap seçim sürecinde ebeveynlere rehberlik edecek kriterler bulunmamaktadır. Şayet çocuk kitaplarının okurken eğlendirmesi dışında çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilemesi ve çocuk üzerinde olumsuz etki bırakmaması isteniyorsa, yazar ve çizerlerin gelişimi destekleyici nitelikte kitaplar yazması ve ebeveynlerin de bu nitelikte kitaplar seçmesi gerekmektedir (Sawyer, 2004; Sever, 2015). Bu bağlamda, çocuk kitaplarında bulunması gereken çocuğun gelişimini destekleyici niteliklerin neler olduğunun ortaya konması önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada “48-66 aylık çocukların gelişim düzeylerine uygun çocuk kitapları nasıl olmalıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

2.Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

48-66 aylık çocukların gelişimlerine uygun çocuk kitaplarının sahip olması gereken özelliklerin belirlenmesi amaçlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları; mevcut bir olayın, programın, ortamın, birbirine bağlı sistemlerin ya da sosyal grubun detaylı incelendiği yöntem olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015). Araştırmada çocukların gelişim düzeylerine uygun çocuk kitaplarının özelliklerini belirlemek için ardışık anket uygulamaları aracılığı ile konu alan uzmanları arasında görüş birliği sağlanmasına imkân tanıyan Delphi tekniği kullanılmıştır.

2. 2. Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcı grubu, çeşitlilik içeren durumlarda benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilmeye olanak sağlayan amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi ile belirlenmiştir. Uzmanlık ölçütü olarak akademisyenler için “çocuk edebiyatı alanında çalışma”, yazarlar için ise “48-66 aylık çocuklara yönelik kitap yazma” kriterleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda yapılan araştırmalar sonucunda 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Türkiye genelindeki 61 üniversitenin Okul Öncesi Öğretmenliği bölümleri, Çocuk Gelişimi bölümleri ve Çocuk Gelişimi programlarında görev yapmakta olan 276 akademisyen ile 20 çocuk kitabı yazarına e-posta üzerinden çalışmanın içeriğini anlatan davet mektubu gönderilmiştir. Bu davet çağrısına 42 uzmandan olumlu yanıt alınmıştır.

Delphi birinci turunda 30 uzman (K:21; E:9), ikinci ve üçüncü turlarında ise 19 uzman (K:10; E:9), ankete yanıt vermiştir. Alanyazında, bir Delphi araştırması için katılımcı sayısının 13 ile 77 arasında olmasının uygun olacağı görüşünün hakim olduğu görülmektedir (örn; McIlraht, Keeney, McKenna ve McLaughlin, 2010; Herring, 2004; Wilson, McLain ve Sharma, 2010). Bu görüş doğrultusunda bu çalışmada katılımcı sayısının yeterli olduğuna karar verilmiştir. Tablo 1’de her tur için katılımcı sayı ve özellikleri katılım yüzdeleri ile gösterilmektedir.

Tablo 1. Delphi Turlarına Göre Katılımcı Sayıları, Katılımcı Özellikleri ve Katılım Yüzdeleri

	1. tur	2.tur	3.tur
Anket gönderilen uzman sayısı	42	30	19
Yanıtlayan uzman sayısı	30	19	19
Akademisyen	24	15	15

Kitap yazarı	6	4	4
Katılım yüzdesi	%71,43	%63,33	%100

2. 3. Verilerin Toplanması ve Analizi

48-66 aylık çocukların gelişim düzeylerine uygun çocuk kitabı özelliklerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada veriler 3 turdan oluşan Delphi tekniği ile toplanmıştır. Delphi tekniğinde; konu alanı uzmanlarının farklı görüşleri olduğu bir konuda ardışık anketler (ortalama 2-3 hafta arayla uygulanan anketler) yoluyla konu alanı uzmanlarının görüşleri alınarak bir uzlaşma oluşturulması amaçlanmaktadır (Rossman ve Carey, 1995; Young ve Jamieson, 2001). Psikolojik ve sosyal baskı hissetmeden fikirlerini rahatça açıklayabilmelerine olanak sağlamak amacıyla uzmanların kimlik bilgileri gizli tutulduğu Delphi tekniğinde (Skulmoski, Hartman ve Krahn, 2007) anketler uzmanlara posta ya da elektronik posta yoluyla gönderilir. Tur sayısı ise istenen düzeyde uzlaşma sağlanana kadar sürdürülebilmektedir (Şahin, 2001; Hsu ve Sanford, 2007; Skulmoski, Hartman ve Krahn, 2007).

2. 3. 1. Delphi Tekniğinin Uygulanması

1. *Problem durumunun belirlenmesi*; bu aşamada problemin tanımlanması ele alınmaktadır.
2. *Alanyazının taranması*; problem durumuna ilişkin alanyazındaki araştırmalar incelenmektedir.
3. *Katılımcıların seçimi*; problem durumuyla ilişkili katılımcı gurubu belirlenmektedir.
4. *Birinci delphi anketinin katılımcılara gönderilmesi*; hazırlanan açık uçlu soru katılımcılara gönderilmektedir. Bu süreçte katılımcıların, alandan başka bir uzmanla fikir alışverişi yapmadan konu hakkında görüşlerini yazmaları istenmektedir.
5. *Birinci delphi anketine verilen yanıtların analiz edilmesi ve ikinci delphi anketinin hazırlanıp katılımcılara gönderilmesi*; birinci delphi anketine verilen cevapların içerik analizleri yapılmaktadır. İçerik analizi sonucunda bulunan tema ve kategoriler ilişkili olma durumuna göre birleştirilmektedir. Görüşler maddeler halinde yazıldıktan sonra likert tipi ölçeğe dönüştürülüp katılımcılara gönderilmektedir. Katılımcılardan her madde için puanlamalarını yapmaları ve nedenlerini yazıp araştırmacıya belirtilen tarih aralığında tekrar göndermeleri istenmektedir.
6. *İkinci delphi anketine verilen yanıtların analiz edilmesi ve üçüncü delphi anketinin hazırlanıp katılımcılara gönderilmesi*; ikinci delphi anketinde tüm katılımcıların, her madde için verdiği puanın istatistiksel analizi (medyan, birinci çeyrek, üçüncü çeyrek, çeyrekler arası genişlik) yapılmaktadır. Hesaplamalar yapıldıktan sonra ölçeğe istatistiksel veriler, katılımcının eski puanı eklenerek üçüncü delphi anketi oluşturulmaktadır. İkinci delphi anketinde puanlamaların nedenleri ayrı bir ek dosyada bir araya getirilmekte ve üçüncü delphi anketiyle birlikte katılımcılara gönderilmektedir. Katılımcıların, istatistiksel verileri ve eski puanlamasını incelemesi istenmektedir. Bu doğrultuda kişisel beyin fırtınalarını yapıp yeni puanlamalarını ve nedenlerini yazmaları istenmektedir. Bu işlem sonrasında katılımcılar anketi araştırmacıya belirtilen tarih aralığında göndermektedirler.
7. *Üçüncü delphi anketine verilen yanıtların analiz edilmesi*; tüm katılımcıların, her madde için verdiği puanın istatistiksel analizi tekrar yapılmaktadır.
8. *Uzlaşma sağlanması ve çalışmanın sonlandırılması*; üçüncü delphi anketinin istatistiksel analizi sonucunda çeyrekler arası genişlikler yorumlanmaktadır. Çeyrekler arası genişliği 1.2 ve 1.2'den az olan maddeler üzerinde görüş birliği sağlandığı kabul edilmektedir. Görüş birliği sağlandığı belirlenmesi durumunda çalışma sonlandırılmaktadır. Görüş birliği sağlanmaması durumunda son tur tekrar edilebilmektedir (Semerci ve Semerci, 2001; Şahin, 2001; Tanaş, 2013).

2. 3. 1. 1. Delphi birinci turu

Delphi tekniğinin birinci turunda katılımcıların yaratıcı düşünebilmesi ve yanıtların farklılaşması amacıyla katılımcılara genellikle tek bir açık uçlu soru yöneltilmesi tercih edilmektedir (Hsu ve Sandford, 2007). Bu çalışmada da çalışmaya katılmayı kabul eden 42 uzmana e-posta yoluyla; "48-66 aylık çocukların gelişime uygun çocuk kitabı özellikleri nasıl olmalıdır?" sorusu yöneltilmiştir.

Uzmanlara 10 gün süre verilmiş ve bu süre içerisinde yanıtlarını bildirmeleri istenmiştir. Belirtilen süre içerisinde 30 konu uzmanından (24 akademisyen, 6 çocuk kitabı yazarı) yanıt alınmış ve Delphi birinci turu sonlandırılmıştır. Konu uzmanlarının verdikleri yanıtlar maddelere dönüştürülerek sıralanmış, içerik analizi yöntemi (kategorik analiz) ile analiz edilerek 2 tema altında yer alan 14 kategoride toplam 217 madde belirlenmiştir.

2.3.1.2. Delphi ikinci turu

Delphi ikinci turunda, birinci turda uzmanlardan gelen görüşlerin kategorik analizi sonucu elde edilen 217 madde 7'li likert (1= hiç katılmıyorum; 7= kesinlikle katılıyorum) olarak düzenlenerek birinci turda yanıt veren 30 uzmana e-posta ile gönderilmiştir. Uzmanlardan 217 maddenin her biri için 1 (hiç katılmıyorum) ile 7 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlama yapmaları ve her bir madde için tercih ettikleri puanlamaya ilişkin açıklama yazmaları istenmiştir. Uzmanlara yanıt vermeleri için 10 gün süre tanınmıştır. Verilen süre sonunda 19 konu uzmanından (15 akademisyen, 4 çocuk kitabı yazarı) yanıt alınmıştır. Gelen yanıtlar doğrultusunda her bir madde için birinci çeyrek (Ç1), medyan (Md), üçüncü çeyrek (Ç3) ve çeyrekler arası genişlik (Ç3-Ç1) istatistikleri hesaplanmıştır. Uzmanların verdikleri katılma/katılmama kararlarına ilişkin açıklamalar da ayrı bir formda birleştirilmiştir.

2.3.1.3. Delphi üçüncü turu

Delphi üçüncü turunda, uzmanlara gönderilmek üzere, her bir uzman için ayrı bir form hazırlanmıştır. Bu formda ikinci Delphi turunda yer alan 217 maddenin yanı sıra her bir madde için uzmanın ikinci turda kendi verdiği puan ve tüm uzmanların verdiği yanıtlar doğrultusunda her bir madde için hesaplanan birinci çeyrek (Ç1), medyan (Md), üçüncü çeyrek (Ç3) ve çeyrekler arası genişlik (Ç3-Ç1) istatistikleri bulunmaktadır. Formda ayrıca bu istatistiklerin ne anlama geldiği ve nasıl ele alınması gerektiği ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir. Uzmanlardan bu istatistikleri de incelemeleri ve grubun eğilimi ile kendi yanıtları arasında kıyaslamalar yaparak yeniden katılıp/katılmama derecelerini işaretlemeleri istenmiş gerek gördükleri maddelerde yanıtlarını değiştirebilecekleri belirtilmiştir. Bunlara ek olarak bu turda uzmanlara, ikinci turda katılma/katılmama derecelerine ilişkin yaptıkları açıklamaların yer aldığı form da gönderilmiştir. Uzmanlara tanınan 10 günün sonunda 19 konu uzmanı (15 akademisyen, 4 çocuk kitabı yazarı) görüş bildirmiş ve bu şekilde üçüncü tur da tamamlanarak Delphi sürecine son verilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Delphi Birinci Turu Sonucu Elde Edilen Bulgular

Delphi birinci turunda yöneltilen açık uçlu soruya 30 konu uzmanı yanıt vermiştir. Verilen yanıtlar içerik analizi yöntemlerinden kategorik analiz yolu ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda biçim özellikleri ve içerik özellikleri olmak üzere 2 ana tema ve bu 2 tema altında yer alan 14 kategoride toplam 217 madde ortaya çıkmıştır. Birinci turda konu uzmanlarının tamamının (%100) tema, boyut, konu, resimleme, kapak, dil ve anlatım kategorilerinde görüş bildirdikleri görülmüştür. Konu uzmanlarının en az görüş belirttikleri kategoriler ise basım (%20) ile plan (%13,3) kategorileri olmuştur. Tablo 2'de Delphi birinci turunda verilen yanıtların frekansı ve yüzdeleri ile elde edilen madde sayılarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Delphi Birinci Turunda Verilen Yanıtların Kategorilere Göre Dağılımı ve Madde Sayıları

Temalar ve Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)	Madde Sayısı
I. Tema: Biçim			
1.Boyut	30	100	7
2.Kapak	30	100	19
3.Ciltleme	16	53,3	5
4.Malzeme-Kağıt	27	90	7
5.Ağırlık	13	43,3	5
6.Basım (Tipografi)	6	20	4
7.Harf-Yazım-Noktalama	18	60	17
8.Sayfa Düzeni (Mizanpaj)	11	36,6	16

9.Resimleme	30	100	34
II. Tema: İçerik			
1.Tema	30	100	13
2.Konu	25	100	50
3.Kahraman-Nesne	23	76,6	16
4.Dil ve Anlatım	30	100	17
5.Plan	4	13,3	7
TOPLAM			217

3.2. Delphi İkinci ve Üçüncü Turları Sonucu Elde Edilen Bulgular

Delphi birinci turunda yer alan görüşlerin analizi sonucu elde edilen maddelerin 7'li likert olarak düzenlenerek (1= hiç katılmıyorum; 7 =kesinlikle katılıyorum) uzmanlara gönderildiği Delphi ikinci turunda uzmanlardan, her bir madde için katılma derecelerini belirtmeleri ve bu katılma derecelerini gerekçelendirmeleri istenmiştir. Gelen yanıtlar incelenerek görüş birliği sağlanan maddeler tespit edilmiştir.

Alanyazında yer alan çalışmalarda görüş birliği sağlanan maddeleri belirlemek için araştırmacıların farklı yöntemlere başvurdukları görülmektedir. Bazı araştırmacıların uzmanların katılım yüzdesini temel aldıkları (örn; Ager, Stark, Akesson ve Boothby, 2010) bazı araştırmacıların ise ortalama, ortanca ve katılım yüzdesini birlikte kullandıkları görülmektedir (örn; Terrell, 2009; Kormaz ve Erden, 2012). Görüş birliğine karar vermenin bir diğer yolu ise çeyrekler arası genişlik temel alınmasıdır (örn; Elfeddali, Mesters, Wiersve Vries, 2010; Herring, 2004; Peng, 2009). Çeyrekler arası fark birinci ve üçüncü çeyrek arasındaki farktır. Birinci çeyrek; yanıtların %25'ini soluna %75'ini sağına alan değerdir. Üçüncü çeyrek ise yanıtların %25'ini sağına alan %75'ini soluna alan değerdir. Bu doğrultuda her bir madde için öncelikle birinci ve üçüncü çeyrek hesaplamaları yapılır ardından bu iki çeyrek arasındaki fark hesaplanır. Çeyrekler arası farkın az olması, o madde için görüş birliği sağlandığını göstermektedir. Zelif ve Heldenbrand (1993) üçüncü çeyrek ve birinci çeyrek arasındaki farkın 1,2'den küçük olan maddelerde görüş birliğine ulaşıldığını kabul etmektedir (akt. Şahin, 2001). Bu çalışmada da görüş birliği kararı çeyrekler arası fark temel alınarak belirlenmiştir. Tüm maddeler için hesaplanan çeyrekler arası farklar incelendiğinde, farkın 1,2'den küçük olduğu madde sayısının 44 olduğu görülmüştür. Diğer bir değişle, ikinci turun sonunda konu uzmanları arasında 217 maddeden sadece 44 madde üzerinde (%20,28) görüş birliği sağlanabilmiştir.

Bu doğrultuda boyut kategorisinde 1 madde (%14,29), kapak kategorisinde 6 madde (%31,58), basım (tipografi) kategorisinde 1 madde (%25), harf-yazım-noktalama kategorisinde 1 madde (%14,29), sayfa düzeni (mizanpaj) kategorisinde 2 madde (%12,50), resimleme kategorisinde 10 madde (%29,41), tema kategorisinde 4 madde (%30,77), konu kategorisinde 11 madde (%22), kahraman-nesne kategorisinde 1 madde (%6,25), plan kategorisinde 2 madde (%28,57), dil ve anlatım kategorisinde ise 5 madde (%29,41) olmak üzere toplam 44 madde (%20,28) üzerinde görüş birliği sağlanmıştır. Ciltleme, malzeme-kağıt ve ağırlık kategorilerinde ise görüş birliği sağlanan madde bulunmamaktadır.

Üçüncü ve son turda katılımcılara, Delphi ikinci turunda yer alan 7'li likert olarak hazırlanmış 217 madde ile birlikte her bir madde için uzmanın ikinci turda kendi verdiği puan ve tüm uzmanlarının verdiği yanıtlar doğrultusunda her bir madde için hesaplanan birinci çeyrek (Ç1), medyan (Md), üçüncü çeyrek (Ç3) ve çeyrekler arası genişlik (Ç3-Ç1) istatistikleri gönderilmiş. Katılımcılardan istatistikleri inceleyerek her bir madde için yeniden katılma/katılmama kararı vermeleri istenmiştir. Katılımcılardan gelen yanıtlar doğrultusunda, ikinci turda olduğu gibi, çeyrekler arası fark hesaplanarak görüş birliğine varılan maddeler belirlenmiştir. Farkın 1,2'den az olduğu 108 madde olduğu görülmüştür. Diğer bir değişle son Delphi turunda uzmanların görüş birliğine vardığı madde sayısı 108'e (%49,77) yükselmiştir. Görüş birliğine varılan maddeler ve bu maddelere ilişkin hesaplanan birinci çeyrek (Ç1), medyan (Md), üçüncü çeyrek (Ç3) ve çeyrekler arası genişlik (Ç3-Ç1) istatistikleri Ek 1'de yer almaktadır.

3.2.1 Biçim Özellikleri

Biçim teması altında yer alan *boyut* kategorisinde, uzmanların sadece 2 maddede (%28,57) uzlaşma sağladığı görülmektedir. Bu sonuç doğrultusunda uzmanların çocuk kitaplarının farklı şekillerde ve çocuğun tutabileceği boyutta olması gerektiği konusunda görüş birliği içerisinde olduğu ancak standart bir boyut belirleme konusunda farklı fikirlere sahip oldukları görülmektedir.

Biçim teması altında yer alan *kapak* kategorisinde 13 maddede (%68,42) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarının kapağının, resimli olması bu resimlerin estetik değer taşıması, içerikle örtüşmesi ve çocuğu korkutucu öğeler bulunmaması gerektiği konusunda da görüş birliği sağlamışlardır. Kitabın adının, yazarının ve çizerinin adının ön kapakta bulunması gerektiğini, kitabın tanıtımına yönelik bir iç kapak ve hitap ettiği yaş grubunu belirtmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bunlara ek olarak kitabın kapağının kalın mukavva ya da kartondan yapılması yüzeyinin de sefelemlenmesi konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

Biçim teması altında yer alan *ciltleme* kategorisinde 4 maddede (%80) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarının ciltlemesinin ipe dikilerek ya da presleme yöntemiyle yapılmasının uygun olacağı ve telle ciltleme yapılmaması gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

Biçim teması altında yer alan *malzeme-kağıt* kategorisinde 4 maddede (%57,14) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarında kullanılan kağıtların birinci kalite, mat olması gerektiği ve saman kağıdı, ikinci hamur kağıt, üçüncü hamur kağıt olmaması gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

Biçim teması altında yer alan *ağırlık* kategorisinde 3 maddede (%60) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarının kalın yapraklı olması, kağıdın 90 gramın altında olmaması ve kitabın ağırlığının sayfa sayısı ile malzemeye bağlı olarak değişebileceği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

Biçim teması altında yer alan *basım* kategorisinde 1 maddede (%25) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarında baskının temiz olması konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

Biçim teması altında yer alan *harf-yazım-noktalama* kategorisinde 4 maddede (%23,52) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarında yazının az olması, yazının resmin üstünde olması, yazım kurallarıyla noktalama işaretlerine uyulması ve harf büyüklüğünün 20-24 punto aralığında olması konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

Biçim teması altında yer alan *sayfa düzeni* kategorisinde 4 maddede (%25) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarında sayfanın $\frac{3}{4}$ 'ünün resim, $\frac{1}{4}$ 'ünün yazı olması, metinle metni anlatan resmin aynı sayfada bulunması, anlatılan olayların bir sıra içinde sayfalara yansıtılması ve yazıyla resmin birbirine karışmaması gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

Biçim teması altında yer alan *resimleme* kategorisinde 14 maddede (%41,17) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarında resimlerin estetik, yaratıcı, dikkat çekici, anlaşılır olması, sayfadaki durumu açıklar nitelikte olması, illüstratörler tarafından resmedilmesi, kullanılan teknikle karakter çizimlerinin tutarlı olması ve yazı oranının resimden az olması gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

3.2.2 İçerik Özellikleri

İçerik teması altında yer alan *tema* kategorisinde 8 maddede (%61,53) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarında temanın olumlu davranış özellikleri sunması, olumsuz özelliklerden uzak olması, bilimsel süreç becerilerini desteklemesi, farklı kültürleri tanımayla saygı gibi evrensel değerleri içermesi, temanın karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme ve karşılaştırma ile duyumsatılması konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

İçerik teması altında yer alan *konu* kategorisinde 26 maddede (%52) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarının konusunun düşündürücü, eğlenceli, özgün, farklılıkları içeren, araştırmaya teşvik edici, kalıp yargılardan uzak, çocuğun yaşaması muhtemel zorluklarla ilgili olması gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır. Bunlara ek olarak çocuk kitaplarının konusunun olumlu sonuçla bitmesi ya da çocuğun tamamlanmasına uygun olması, dini konulara yer verilmemesi, dünyada olan her

şeyin çocuk kitaplarına konu olabileceği, yaşamın gerçekleriyle ilişkili olması, kalıp yargılar içermemesi ve çocuğa uygun bir anlatımla sunulması gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

İçerik teması altında yer alan *kahraman-nesne* kategorisinde 7 maddede (%43,75) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarında kahramanın çocuğun özdeşim kurabileceği özellikte, inandırıcı, devingen, meraklı, araştırmacı, maceracı, mücadeleci olması gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır. Bunlara ek olarak kahramanın idealize edilmemesi, ürkütücü olmaması, emir ve öğütler vermemesi gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

İçerik teması altında yer alan *dil ve anlatım* kategorisinde 11 maddede (%64,70) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarında cümlelerin devrik olmaması, Türkçe'nin doğru kullanılması, yeni kavramlara yer verilmesi, zıtlıklar sunulması, zaman kipinde tutarlılık olması, argo kelimeler kullanılmaması ve soyut kavramların somutlaştırarak verilmesi gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

İçerik teması altında yer alan *plan* kategorisinde 7 maddede (%100) uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Uzmanlar çocuk kitaplarının sonunda sorulara yer verilmesi, çocuğun tamamlaması için yerler içermesi, çocuğun bakış açısına uygun sonlarla bitmesi, kopuk olaylara yer verilmemesi ve gereksiz ayrıntılardan arındırılması gerektiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada uzman görüşleri doğrultusunda 48-66 aylık çocukların gelişim özelliklerine uygun çocuk kitaplarının özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Delphi birinci turunda uzmanların "48-66 aylık çocukların gelişime uygun çocuk kitabı özellikler nasıl olmalıdır?" sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilerek 2 tema (biçim ve içerik) ve bu temalar altında yer alan 14 kategoride toplam 217 nitelik ortaya çıkmıştır. Delphi üçüncü turunun sonunda bu 217 nitelikten 108'i üzerinde uzmanlar arası görüş birliği oluşmuştur.

Biçim teması açısından incelendiğinde boyut, kapak, ciltleme, malzeme-kağıt, ağırlık, basım, harf-yazım-noktalama, sayfa düzeni ve resimleme kategorilerinde toplam 49 nitelik konusunda uzlaşma sağlanmıştır. Buna göre çocuk kitaplarının boyutları belirlenirken çocuğun kitabı yalnız mı yoksa bir yetişkinle beraber mi inceleyeceği göz önünde bulundurulmalıdır. Senechal, Cornell ve Broda (1995) de, çalışmada elde edilen sonuçlarla benzer şekilde eğer çocuk kitabı tek başına inceleyecek ise kitabın çocuğun tutabileceği boyutta (iki kucak genişliğinde) olması gerekirken bir yetişkin ile inceleyecekse dev kitap ya da minyatür kitap gibi farklı boyutlarda da kitapların basılmasının uygun olacağını belirtmişlerdir.

Gelişimsel uygunluk açısından bakıldığında çocuk kitaplarının kapakları da önem kazanmaktadır. Güleç ve Geçgel (2006)'e göre çocuk kitaplarının uzun süre kullanılabilmesi, düzenli bir kitaplık oluşturma alışkanlığının kazanılması için kitap kapaklarının dayanıklı malzemelerden yapılması gerekmektedir. Kardaş Koçak (2017)'a göre ise kitapların dayanıklı olması çocukların kitapla etkileşiminin uzun süre devam etmesinde ve kitap sevgisinin oluşmasında etkili unsurlardan biri olmaktadır. Bu çalışmaya katılan uzmanlar arasında da çocuğun elinde kolay yıpranmaması için kapakların mukavvadan ya da kartondan yapılarak mat malzemeyle selofanlanmasının önemli olduğu konusunda görüş birliği olduğu görülmektedir. Kitabın kapağındaki resimlerin, içerikle ilişkili endişe yaratmayacak nitelikte sanatsal resimler olmasına özen gösterilmelidir. Ön kapakta kitabın yazarının ve resimleyeninin ismi ile kitabın hitap ettiği yaş grubuna yer verilmesi gerekmektedir. Çakmakçı (2011)'ya göre de kapakta yazarın ve resimleyeninin isminin yer alması, kitabın oluşumuna katkı sağlayanlar hakkında çocukta farkındalık oluşması açısından önemlidir.

Çalışmada, çocuk kitaplarının dikiş ya da tutkallanıp preslenerek ciltleme yöntemlerinden biri kullanılarak ciltlenmesi gerektiği konusunda da görüş birliği olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Sever (2015)'e göre çocuk kitaplarının dayanıklı olması için ipele dikiş veya tutkallanıp presleme yöntemiyle ciltlenmelidir. Ancak, ipele ciltleme maliyetli olduğu için yayıncıların çocuk için kullanışsız ve tehlikeli olan telle ciltleme yöntemini kullandıkları görülmektedir (Ersoy, Avcı ve Turla, 2009).

Araştırmada elde edilen bulgulara göre çocuk kitaplarında kullanılan kağıt mat ve birinci hamurdan tercih edilmeli, kağıt ağırlığı 90 gramın altında olmamalıdır. Çocuk kitaplarında saman, pelur, ikinci hamur ve üçüncü hamurdan kağıtlar tercih edilmemelidir. Oğuzkan (2006)'a göre de çocuk kitaplarında mat, kuşe ve birinci kalite hamurdan yapılmış kağıtlar tercih edilmelidir. Yayıncılar ekonomik olması sebebiyle ikinci ya da üçüncü kalite hamurdan kağıtlar kullanmakta, parlak kuşe göz yormasına rağmen hoş görüldüğü için tercih etmektedirler. Kardaş Koçak (2017)'a göre çocuk kitaplarında sayfa ağırlığı 90 gramın altında olan kağıtlardan hazırlanan kitaplar çabuk yıpranmaktadır. Çok ağır kağıtlardan yapılan kitaplar ise çocuğun kitabı taşıması ve incelemesi bakımından uygun değildir.

Çalışmaya katılan uzmanlar, çocuk kitaplarının baskısı konusunda titiz olunması gerektiğini, temiz bir baskının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ortiz, Stowe ve Arnold (2001) de bu yaş grubundaki çocukların henüz okumayı bilmiyor olmalarından dolayı, anlatılmak isteneni anlamalarında resimlerin önemli bir yeri olduğunu, bu nedenle kitapların baskısının lekesiz, temiz bir baskı olması gerektiğine değinmektedirler.

Çalışmada yer alan uzmanların dikkat çektiği ve titizlik gösterilmesi gerektiğini belirttikleri bir diğer konu da yazım kuralları ve harf büyüklüğüdür. Uzmanlar, harf büyüklüğünün 20-24 punto arası olması gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Saçkesen (2008)'e göre okul öncesi dönemde yazı farkındalığının desteklenmesi için çocuk kitaplarında yazım ve noktalamaya dikkat edilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı kitapları değerlendirme yönergesinde de 6 yaş grubu çocuklar için harf büyüklüğünün 24 punto olması gerektiği belirtilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

Çocuk kitaplarında resimler çok önemli bir rol üstlenmektedir. Resimler, çocuk ve kitap etkileşimini sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Resimlerin niteliği, resim-metin oranı, resimle uyumlu metin ve sayfa düzeni içerisinde nasıl yerleştirileceği de bu anlamda son derece önemlidir. Araştırmaya katılan uzmanların görüşleri doğrultusunda çocuk kitaplarındaki resimler sanatsal, içerikle uyumlu ve merak uyandırıcı olması oldukça önem taşımaktadır. Resimler bu alanda uzmanlaşmış kişiler tarafından çizilmeli, resimlemede kullanılan teknikte süreklilik sağlanmalıdır. Alanyazında da birçok yazarın, resimlerin çocuğun düşünme becerilerini destekleyecek, estetik duygusunu geliştirecek nitelikte olması gerektiğini vurguladığı (örn; İpek Yükselen ve Bencik Kangal, 2011) bu konuda uzmanlaşmış illüstratörler tarafından çizilmesinin önemine değindiği (örn; Tosunoğlu ve Kaydibi, 2006) görülmektedir.

Çocuk kitaplarında yer alan resimlerle ilgili vurgu yapılan bir diğer konu da resim-metin oranıdır. Resim oranının fazla olmasının hem metnin anlaşılmasına katkı sağlayacağı hem de çocukların, anlatılmak isteneni tek başlarına, yetişkinlere ihtiyaç duymadan, sadece resimleri inceleyerek de anlamalarına imkan vereceği düşünülmektedir (Whitehurst ve Lonigan, 1999). Birçok yazarın, sayfa düzenlemesi yapılırken yazı oranının $\frac{1}{4}$ resim oranının ise $\frac{3}{4}$ olarak ayarlanmasının uygun olduğu görüşünde oldukları görülmektedir (Örn; Aygün, 2014; Brookshire, Scharff ve Moses, 2002; Konar, 2006; Sever, 2015). Bu çalışmada yer alan uzmanlar da resim oranının $\frac{3}{4}$ olması yönünde görüş bildirmişlerdir. Resmin ve metnin sayfadaki yerleşimi konusunda ise bu Delphi çalışmasına katılan uzmanların; metin ile metne ait resmin aynı sayfada olması, yazı ve resmin iç içe geçmemesi ve birbiriyle uyumlu olması gerektiği konularında görüş birliği içerisinde oldukları görülmektedir. Sarı (2006) da resmin ve metnin ne şekilde yerleştirildiğinin, hikayenin çocuk tarafından anlaşılması için önemli bir unsur olduğuna dikkat çekmekte, bu sebeple çocuğun kitapta gördükleri ile anlatılan olayın ilişkili olmasının önemine değinmektedir.

İçerik temasının tema, konu, kahraman-nesne, dil-anlatım ve plan kategorilerinde toplam 59 nitelik konusunda uzlaşma sağlanmıştır. Araştırma bulgusuna göre çocuk kitaplarında tema evrensel değerleri sunmalıdır. Bilimsel içerikler sunmalı, olumsuzluklar yerine olumlu örnekler barındırmalıdır. Alanyazında da benzer görüşlere rastlanmaktadır. Bilgin (2011)'e göre tema çocuklara sevgi, yardımlaşma, saygı, paylaşma gibi evrensel değerler sunmalıdır. Bununla birlikte çocukta kaygı yaratacak yanlış yargılara yer verilmemelidir.

Demircan (2006)'a göre çocuk kitabı yazarları çocuğa sezdirmek istediklerini didaktik olmadan, çocuğun yaşamından örnekler ve karşılaştırmalarla sunmalıdır. Bu çalışmada da temanın; karşılaştırma, örnekleme, tanık gösterme yolları ile sunulması gerektiği görüşü öne çıkmaktadır. Ayrıca, konu;

merak uyandırıcı, özgün ve keyifli olmalıdır. Çocuğun düşünme becerilerini desteklemeli, evrensel değerler sunmalı ve kalıp yargılar içermemelidir. Konular dini içerikli olmamalıdır. Benzer şekilde Konar (2004) da çocuk kitaplarına her şeyin konu olabileceğini, önemli olanın konuyu ele alış biçimi olduğunu vurgulamakta, konunun çocuğun algısına uygun şekilde ele alınmasının önemine değinmektedir. Benzer şekilde Şirin (2000)'e göre konu çocukta merak uyandırmalı ve korkutmamalıdır. Tuğrul ve Feyman (2006) da okul öncesi dönemde çocuğun yaşaması muhtemel kritik olaylara (kardeş kıskançlığı, doğum, boşanma, okula başlama, ölüm vb...) yer verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedirler.

Araştırma bulgusuna göre çocuk kitaplarında kahramanlar çocuğun model alabileceği, idealize edilmemiş, öğüt vermeyen ve problemi ana kahramanın çözdüğü bir yapıda olmalıdır. Çocuklar için soyut olan kahramanlar somutlaştırılmalıdır. Kahramanlar korkutucu ve olumsuz özellikler barındırmamalıdır. Alanyazın incelendiğinde bulgularla benzer görüşler olduğu görülmektedir. Mardi (2006)'ye göre çocuklar sembolik ve sihirli düşündükleri için bir nesneyle somutlaştırılabilen (Cadı-Süpürge gibi) kahramanlar çocuk kitaplarında olabilmektedir. Bu kahramanlar sunulurken özellikleri hep iyi ya da hep kötü şeklinde idealize edilmemelidir. Gönen ve Işıtan (2006)'a göre kahramanlar çocukları düşünmeye yönlendirmelidir. Olaylar içerisinde çocuğa bir şey öğretme kaygısı taşımamalıdır. Çocuk kitaplarında sunulan kahramanlar çocukların model alması açısından sosyal duygusal gelişimini etkilemektedir (Aram ve Aviram, 2009; Child, Potter ve Levine, 1946; Wenzel, 1948).

Araştırmaya katılan uzmanlar, çocuk kitaplarında devrik cümlelere ve argo kelimelere yer verilmemesi görüşüne dikkat çekmektedirler. Uzmanların Türkçe'nin doğru kullanılması, zaman kipinde devamlılığın olması, dil ve anlatımın merak uyandıracak nitelikte olması, zıtlıklara, yeni kelimelere ve kavramlara yer verilmesi gerektiği konusunda da görüş birliği sağlandığı görülmektedir. Benzer şekilde Nicholas (2007)'a göre de çocuk kitaplarında, çocuğun ana dilini doğru öğrenebilmesi için, doğru ifadelerle yer verilmelidir. Çocukların zaman algısı ilkel seviyede olduğu için (dün-bugün, sabah-akşam) zaman kipine dikkat edilmelidir (Tuğrul, 2002). Yavuz (2000)'a göre okul öncesi dönemde beyin gelişimi hız kazanmaktadır. Bu nedenle çocuk kitaplarında yeni kelimelere ve kavramlara yer verilmesi, çocuğun yeni öğrenmeler gerçekleştirmesini desteklemektedir.

Araştırma bulgusuna göre, çocuk kitapları planlanırken birbiriyle ilişki olmayan detaylardan arındırılmalıdır. Etkileşimli kitap okumayı ve düşünme becerilerini desteklemek için kitabın sonunda kitabın içeriğiyle ilgili etkinliklere ve sorulara yer verilmelidir. Hikaye olumlu bir sonla bitmeli ya da çocuğun tahmin etme becerisini desteklemek için açık uçlu bırakılmalıdır. Çocukta kaygı uyandıracak olumsuz bir son olmamalıdır. Griffith, Beach, Ruan ve Dunn (2008)'a göre de detaylı ve karışık plana sahip bir kitap çocuğun kitaba ilgisinin azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle çocuk kitaplarında plan dikkat edilmesi gereken önemli bir husustur. Kardeş Koçak (2017) planın gelişme bölümünde, problem durumunun açık bir şekilde verilmesi ve sonuç bölümünde çocuğu düşünmeye teşvik edecek şekilde oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır. Dağlıoğlu ve Çakmak (2009)'a göre çocuk kitapları çocukta olumlu duygular uyandırmalıdır. Çocuklara olumsuz örnekler sunacak, umutsuzluk içeren sonlar olmamalıdır. Kitabın sonunda çocuğa sorulacak sorulara yer verilmelidir. İncelenen alanyazında kitabın sonunun açık uçlu bırakılmasına ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır.

Çalışmadan elde edilen tüm bu sonuçlar, 48-66 aylık çocuklar için hazırlanan kitapların çocukların gelişimlerine uygun olmasının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çocuk kitabı yazarlarının, çizerlerinin ve yayınevlerinin çocukların gelişim özellikleri konusunda bilgi sahibi olmaları ve/veya üniversitelerin ilgili bölümleri (Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü, Çocuk Gelişimi Bölümü, Görsel Sanatlar Bölümü, Psikoloji Bölümü, Edebiyat Bölümü, Basım Yayım Bölümü) iş birliği içinde olmaları önerilmektedir. Çocuk kitapları, çocuğun yetişkinle inceleyebileceği ve çocuğun yalnız inceleyebileceği kitaplar olmak üzere iki kategoride ele alınmalı, ekonomik kaygılar nedeniyle ciltleme, kağıt gibi biçim özelliklerini göz ardı edilmemelidir. 21. yüzyıl problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık, yenilikçilik, inisiyatif kullanma ve kendini yönlendirme gibi düşünme becerilerinin ön plana çıktığı dönem olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle sadece önceden belirlenmiş sonları olan kitaplar yerine çocukları eleştirel düşünmeye yöneltecek, yaratıcılıklarını ve farklı bakış açıları geliştirmelerini destekleyecek sonu açık uçlu olan kitaplar da tasarlanması önerilmektedir. Bunlara ek olarak, çocuk kitapları çocukların gerçek yaşama açılan pencereleridir. Bu nedenle değişen aile yapısı ve günümüz

olumsuz şartları da düşünülerek çocuğun yaşaması muhtemel zorlu konuları (ölüm, boşanma, yeniden evlenme, istismar-cinsel gelişim, göç vb.) içeren kitaplar çocuğun gelişim özelliklerine uygun kurgularla tasarlanması ve bu kitapların sayılarının artırılması önerilmektedir.

5.Kaynakça

- Ager, A., Stark, L., Akesson, B., & Boothby, N. (2010). Defining best practice in care and protection of children in crisis-affected settings: A delphi study. *Child Development*, 81, 1271-1286.
- Alkan Ersoy, Ö., & Bayraktar, V. (2015). *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı kavramı ve çocuk kitaplarının özellikleri*. F. Temel ve A. Turla (Ed.). *Her yönüyle okul öncesi eğitim içinde* (s. 9-41). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Aydın, M. (2000). *Çocuk kitaplarında bulunması gereken eğitsel özellikler*. Ankara: I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları Kitabı.
- Aygün, A. (2014). *2004-2013 yılları arasında yayımlanan resimli öykü kitaplarında metin-resim ilişkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alpöge, G. (2003). Çocuk edebiyatının çocuk gelişimine katkısı. *Çocuk Çocuk*, 24, 32-33.
- Aram, D., & Aviram, S. (2009). Mothers' story book reading and kindergartners socioemotional and literacy development. *Reading Psychology*, 30, 175-194.
- Armağan, C. (2004). Çocuk yazınında dil ve sorumluluk. *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, 195, 103-106.
- Aslan, C. (2006). *Çocuk yazınında mizah kullanımının bilişsel, duyuşsal ve toplumsal yönden önemi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Baker, L., Scher, D., & Mackler, K. (1997). Home and family influences on motivations for reading. *Educational Psychologist*, 32, 69-82.
- Bilgin, H. (2011). *5-6 yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Brookshire, J., Scharff, L. F., & Moses, L. E. (2002). The influence of illustrations on children's book preferences and comprehension. *Reading Psychology*, 23, 323-339.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri (19. bs.)* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin yayınevi.
- Child, I. L., Potter, E. H., & Levine, E. M. (1946). Children's textbooks and personality development: An exploration in the social psychology of education. *Psychological Monographs*, 60, 1-54.
- Çakmakçı, N. (2011). *Çocuk kitaplarında oyun ögesi ve okul öncesi eğitim amaçlı etkileşimli çocuk kitabı tasarım çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çınar, İ. (2009). Çocuk kitaplarında bulunması gereken bazı özellikler. https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=%C3%87%C4%B1nar%2C+%C4%B0.+%282009%29.+%C3%87ocuk+kitaplar%C4%B1nda+bulunmas%C4%B1+gereken+baz%C4%B1+%C3%B6zellikler.&btnG=adresinden 04.07.2018 tarihinde erişildi.
- Çiftçi, F. (2013). Çocuk edebiyatında yaş gruplarına göre kitaplar ve özellikleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1).
- Dağlıoğlu, H. E., & Çakmak, Ö. Ç. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23, 510-534.

- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve içyapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, 2, 12-27.
- Dilidüzgün, S. (2003). *Çocuk edebiyatı ve eğitsel özellikleri* (ss. 197-204). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Döl, A. (1999). *0-6 yaş çocuk kitabı resimlemeleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Elfeddali, C. B., Mesters, I., Wiers, R. W., & De Vries, H. (2010). Factors underlying smoking relapse prevention: Results of an international delphi study. *Health Education Research Advance Access*, 25, 1008-1020.
- Ersoy, Ö., Avcı, N., & Turla, A. (2009). *Bilmecelerle tekerleme parmak oyunu ve şiirler*. İstanbul: Morpa.
- Ersoy, Ö., & Bayraktar, V. (2015). *Okulöncesi dönemde çocuk edebiyatı kavramı ve çocuk kitaplarının özellikleri*. A. Turla (Ed.), *Okulöncesi dönemde çocuk edebiyatı içinde* (ss. 10-41). Ankara: Hedef Yayınları.
- Fletcher, K. L., & Reese, E. (2005). Picture bookreading with young children: A conceptual frame work. *Developmental Review*, 25, 64-103.
- Griffith, P. L., Beach, S. A., Ruan, J., & Dunn L. (2008). *Literacy for young children*. London: Corwn Press.
- Gönen, M. (2000). *Resimli çocuk kitaplarının içerik, resimleme, fiziksel özellikleri ve Türkiye'de son on yılda resimli kitaplar alanında yapılmış tezler*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun M., & Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, *Eğitim ve Bilim*, 36, 160, 250-265.
- Gönen, M., & Işıtan, S. (2006). *Resimli çocuk kitaplarının benlik kavramıyla ilgili konuları içermesi yönünden incelenmesi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gönen, M., Uludağ, G., Tanrıbuyurdu, E., & Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 126-139.
- Güleç, H. Ç., & Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Herring, M. C. (2004). Development of constructivist-based distance learning environment. *The Quarterly Review of Distance Education*, 5, 231-242.
- Hsiao, C. Y., & Chang, Y. M. (2015). A Study of the use of picture books by preschool educators in outlying. Islands of Taiwan. *International Education Studies*, 9, 1-19.
- Hsu C. C., & Sandford B. A. (2007). *The Delphi technique: making sense of consensus*. Accessed October 14, 2017. <http://pareonline.net/pdf/v12n10.pdf>. adresinden erişildi.
- İpek-Yükselen, A., & Bencik-Kangal, S. (2011). *Resimli çocuk kitaplarının renk kavramı kazanımı üzerine etkisinin incelenmesi*. III. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Karatay, H. (2011). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kardaş Koçak, M. (2017). *2000-2004 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikaye kitaplarının dış yapı, içyapı ve resimleme nitelikleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Kaya, M. (2011). *Çocuk edebiyatının işlevi, amacı ve özellikleri*. H. Küçük (Ed.), *Eğitim-Sen ilköğretim çocuk edebiyatı kitap kataloğu içinde* (ss. 12-14). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.

- Kiefer, B. Z., Hepler, S. I., Hickman, J., & Huck, C. S. (2007). *Charlotte Huck's children's literature*. Mc Graw-Hill Companies.
- Kul, N. (2014). *Evrensel bakış açısıyla ülkemizde 1930-2010 yılları arasında basılan resimli çocuk kitapları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocabaş, İ. (2017). *Çocuk kitabı seçim kriterleri ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme*. <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar3.asp>. 10.07.2018 tarihinde erişildi.
- Konar, E. (2006). *Çocuk gelişiminde kitabın önemi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Konar, E., & Sargın, N. (2004). *1995-2002 yılları arasında yayımlanan okul öncesi hikaye kitaplarındaki bazı kavramların içerik ve kitapların biçimsel olarak incelenmesi*. Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumunda sunulan bildiri. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Korkmaz, H. E., & Erden, M. (2012). The characteristics of the curriculum for designing democratic educational environment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 2496-2502.
- Körükçü, Ö. (2012). Okulöncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 243-254.
- Leech, K., A., & Rowe, M., L. (2014). A comparison of preschool children's discussions with parents during picture book and chapter book reading. *First Language*, 34, 205-226.
- Mardi, H. Ö. (2006). *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- McIlrath, C., Keeney, S., McKenna, H., & McLaughlin, D. (2010). Benchmarks for effective primary care-based nursing services for adults with depression: a Delphi study. *Journal of Advanced Nursing*, 66(2), 269-281.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Çocuk gelişimi ve eğitimi, çocuk edebiyatına giriş*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/%C3%87ocuk%20Edebiyat%C4%B1na%20Giri%C5%9F.pdf adresinden 29.03.2017 tarihinde erişildi.
- Nicholas, J. L. (2007). *An exploration of the impact of picture book illustrations on the comprehension skills and vocabulary development of emergent readers*. Yayınlanmamış doktora tezi, Louisiana State University.
- Nodelman, P. (1996). *The pleasures of children's literature*. Longman Pub Group.
- Norton, D. E. (1991). *Through the eyes of a child: An introduction to children's literature*. Maxwell Macmillan International Pub. Group.
- Oğuzkan, F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ortiz, C., Stowe, R., M., & Arnold, D., H. (2001). Parental influence on child interest in shared Picture book reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 16, 263-281.
- Özyar, G. S. (2012) *Okuma becerisinin geliştirilmesi ve çocuğun dil-kavram gelişmesi bağlamında Yalvaç Ural'ın çocuk kitapları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Peng, J. (2009). *An educational analysis of Chinese business development strategies by United States agri cultural companies: A delphi study*. Unpublished doctoral dissertation. Purdue University.
- Rossmann, M., & Carey, Y., D. (1995). Yetişkin Eğitimi ve Delphi Tekniği; Açıklama ve Uygulama. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 233-237.
- Saçkesen, S. (2008). *Çocuk kitapları seçiminde anne-babaların ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sarı, N. (2006). *Çocuk kitapları illüstrasyonları üzerine bir araştırma ve bir örnekleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sawyer, W. (2004). *Growingup with literature*. Clifton Park, NY: Thomson/Delmar Learning.
- Semerci, Ç., & Semerci, N. (2001). Program geliştirmede delphi, dacum ve meslek analizi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 241-250.
- Senechal, M., Cornell, E. H., & Broda, L. S. (1995). Age-related differences in the organization of parent-infant interactions during picture book reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 10, 317-337.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*. 107, 14-15.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat (8. bs.)*. Ankara: Tudem Yayıncılık.
- Skulmoski, G., Hartman, F., & Krahn, J. (2007). The Delphi Method for graduate research. *Journal of Information Technology Education*, 6, 21-42.
- Strickland, D. (1977). *Promoting Language and Concept Development Literature and Young Children*. III National Council of Teachers of English, Urbana.
- Şahin, A. E. (2001). Eğitim ve araştırmalarında delphi tekniği kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20, 215-220.
- Şeref, G. (2008). *Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik masal kitaplarındaki illüstrasyonların incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şirin, M. R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tanaş, R. (2013). *Teknik eğitim fakültelerinin teknoloji fakültelerine dönüştürülmesi uygulamasının delphi tekniğine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 6, 30-39.
- Taşdemir, M. (2005). Eğitsel Bir Materyal Olarak Çocuk Hikâye ve Romanlarının Nitelik Düzeyi. *Milli Eğitim*, 33, 168.
- Terrell, R. (2009). *Determining an effective current and future enterprise architecture in the federal government: A delphi study*. Unpublished doctoral dissertation. Walden University.
- Tosunoğlu, M., & Kayadibi, N. (2006). *Türkiye’de 2000-2005 yılları arasında devlet tarafından yayımlanmış çocuk kitaplarının biçim ve içerik analizi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu’nda sunulan bildiri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Tuğrul, B. (2002). 4-10 yaş grubunda çocukları olan ailelerin çocuk kitapları hakkındaki görüşlerinin ve tutumlarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 21-30.
- Tuğrul, B., & Feyman, N. (2006). *Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu’nda sunulan bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Turla, A. (2015). *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı (2. bs.)*. Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Veziroğlu, M., & Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programı’ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 163, 227-237.
- Yılar, Ö., & Celepoğlu, A. (2013). *Çocuk yayınları ve bu yayınlarda bulunması gereken temel unsurlar*. Yılar, Ö. ve Turan, L. (Ed.). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı içinde (4. Baskı). Ankara: Pegem.

- Young, S. J., & Jamieson, L. M. (2001). Delivery methodology of the Delphi: A comparison of two approaches. *Journal of Park and Recreation Administration*, 19 (1), 42-58.
- Zeliff, N. D. ve Heldenbrand, S. S. (1993). "What Has Being Done In The International Business Curriculum?". *Business Education Forum*, 48 (I),23-25.
- Wenzel, E. (1948). Children's literature and personality development. *Elementary English*, 25, 12-34.
- Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1999). Child development and emergent literacy. *Annual Progress In Child Psychiatry And Child Development*, 37-76.
- Wilson, D., Koziol-Mclain, J., Garrett, N., & Sharma, P. (2010). A hospital-based child protection programme evaluation instrument: A modified delphi study. *International Journal for Quality in Health Care*, 22, 283-293.

6.Ekler

Ek-1 Delphi Uygulaması Sonunda Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Delphi Uygulaması Sonunda “Boyut” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Farklı boyutlarda kitaplar (dev-cep boy, dikey-yatak ve dikdörtgen-kare vb.) olmalıdır.
Çocuğun elinde ya da kucağında (iki kucak genişliği) tutabileceği boyutta olmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Kapak” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Kapak resimli olmalıdır.
Kapak resimleri estetik değer taşımaktadır.
Kitabın adı ön kapakta yer almalıdır.
Kitabın yazarının adı ve çizerinin adı ön kapakta yer almalıdır.
Kitabın hangi yaş grubuna hitap ettiği kapakta yer almalıdır.
Kitabın tanıtımına yönelik bir iç kapak olmalıdır.
Kapak resmi içerikle örtüşmelidir.
Kapakta içerikle ilişkili çocuğun beklemediği (dikkat çekici, gülünç ve şaşırtıcı) öğeler olmalıdır.
Kapakta korku ve kaygı verici görseller olmamalıdır.
Kitap kapağı kalın ve dayanıklı malzemeden yapılmalıdır.
Kapak mat malzemeyle selofanlanmalıdır.
Cilt kapağı kalın mukavvadan olmalıdır.
Cilt kapağı kalın kartondan olmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Ciltleme” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Kitapların ciltlemesi ipe yapılmalıdır.
Kitapların ciltlemesi telle yapılmamalıdır.
Kitap yapıştırıcıyla ciltlenecekse dikilmelidir.
Karton kitaplarda pres cilt kullanılmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Malzeme-Kağıt” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Kağıt, birinci kalite olmalıdır.
Kağıt, mat (göz alıcı beyazlığı azaltılmış) olmalıdır.
Saman kağıt olmamalıdır.
Kağıt 2. hamur ve 3. hamur kağıt olmamalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Ağırlık” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Kitap kalın sayfalı olmalıdır.

Kağıdın ağırlığı 90 gramın altına düşmemelidir.

Kitap ağırlığı, kitabın büyüklüğüne, sayfa sayısına ve malzemeye bağlı olmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Basım (Tipografi)” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Temiz bir baskı olmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Harf-Yazım-Noktalama” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Harf büyüklüğü 20-24 punto olmalıdır.

Az sayıda yazı içermelidir.

Yazılar resmin üstünde olmalıdır.

Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uyulmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Sayfa Düzeni” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Sayfanın dörtte üçü resim, dörtte biri yazı olmalıdır.

Anlatılan olay, uygun bir sıra içinde sayfaya/sayfalara yansıtılmalıdır.

Metin ve metne ait resim aynı sayfada olmalıdır.

Yazı ile resim birbirine karışmamalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Resimleme” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Resimler dikkat çekici olmalıdır.

Resimler yaratıcı olmalıdır.

Resimler estetik açıdan değer taşımalıdır.

Resimler anlaşılır olmalıdır.

Görsel öğeler (resimler) o sayfada anlatılanlarla ilgili olmalıdır.

Resimlerdeki karakterler ve semboller içerik ile uyumlu resimlenmiş olmalıdır.

Resimleme illüstratörler (uzman kişiler) tarafından hazırlanmalıdır.

Resimlemede karakter nasıl resmedildiyse aynı şekilde devam ettirilmelidir.

Kitabın bütününde uygulanan teknikte tutarlılık olmalıdır.

Resim ile açıkladığı olay aynı sayfada bulunmalıdır.

Resimler kahramanların yaşadıkları ruhsal durumları duyumsatabilmelidir.

Sayfa tasarımında yazı resim üzerine basılacaksa, zeminle yazı arasında ton farkı olmalıdır.

Resimlemelerde, çocuklar resimlere baktığında anlatılmak isteneni anlamalıdır.

Yazı-resmin ağırlığı 1/4 olmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Tema” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Farklı kültürleri tanıtmalı ve saygı duygusu uyandırmalıdır.

Çocuğu olumsuz davranışlara yönlendirebilecek ve kaygılandırarak temalar işlenmemelidir. (Düşmanlık, ceza, aldatmaca, saldırganlık, ayıp ve günah vb.)

Çocuğun olumlu davranışlar kazanmasına destek olacak temalar işlenmelidir. (Yardımlaşma, sevgi, dostluk vb.)

Bilimsel süreç becerilerini destekleyen temalar olmalıdır.

Tema örneklendirme ile duyumsatılmalıdır.

Tema tanık gösterme ile duyumsatılmalıdır.

Tema karşılaştırma ile duyumsatılmalıdır.

Tema evrensel değerler içermelidir.

Delphi Uygulaması Sonunda “Konu” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Konusu düşündürücü olmalıdır.

Konusu özgün olmalıdır.

Bireysel farklılıkları görme ve saygı duymayı öğretmelidir.

Dünyadaki farklı kültürlerden örnekler içermelidir. (Örn; aborjinleri, kanguruları, igloyu öğreneceği hikayeler)

Aile kavramının algılaması desteklemelidir.

Araştırma ve sorgulama isteğini uyarmalıdır.

Çocukların içinde buldukları dönemde yaşamaları muhtemel zorluklar (kardeş kıskançlığı, boşanma, doğum, ölüm, cinsellik vb.) konu olmalıdır.

Şiddet, korku, nefret, keder, intikam, baskı gibi negatif yüklü konular olmamalıdır.

Çocuğun neden sonuç ilişkisi kurabilmesine yardımcı olmalıdır.

Tek ve doğru bir düşüncenin empoze edilmemesine dikkat edilmelidir.

Öyküler mizah içermeli; eğlenceli olmalıdır.

Cinsiyet rolü, etnik özellik gibi konulardaki kalıp yargılardan uzak olmalıdır.

Konu aniden kesilmemeli, olumlu ve belirli bir sonla bitmelidir.

Konu tamamlanmadan, çocuğa tamamlama imkanı sunulmalıdır.

Kitapta kurgulanacak etkinliklerin oyun temelli olmasına özen gösterilmelidir.

Bilgi verilen kitaplarda (fen kitapları, gezi hikayeleri) bilgiler doğru ve güncel olmalıdır.

Dünyada olup biten her şey, çocuk kitaplarının konusu olmaya elverişlidir.

Yaşamda var olan çatışmalar, çocuklara özgü kurgularla yansıtılmalıdır.

Ele alınan düşünce, olay ya da durum ile tema arasında güçlü bir ilişki olmalıdır.

Dini konulara yer verilmemelidir.

Çocuk kitapları, çocuğa toplumsal rollerini sezinletirken kadın ve erkeğe eşit yaklaşmalıdır.

Çocuk edebiyatı ürünleri, yaşamı tozpembe göstermemelidir.

Çocuk kitapları, yaşamı sadece iyi-kötü gibi gerçekdışı bir nitelikte sunmamalıdır.

Önemli olan nelerin yazılacağı değil, nasıl yazılacağıdır.

Konu evrensel değerleri içermelidir.

Çocuk edebiyatı yapıtları, gelenekleri bugünün açısından eleştirel bir bakışla sunmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Kahraman” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Çocukların rahatlıkla özdeşim kurabilecekleri karakterlere yer verilmelidir.

Gerçekte olmayan kahramanların bazıları bir objeyle somutlaştırılmalıdır. (Cadı ve süpürgesi)

Karakter özellikleri çocuğun ilgisini canlı tutmalıdır. (Mücadeleci, araştırmacı, maceracı, meraklı)

Karakter inandırıcı ve devingen olmalıdır.

Karakter, hiçbir biçimde öğüt ve emir vermemelidir.

Karakterler korku dolu ve ürkütücü olmamalıdır.

Çocuk kitaplarında kahramanlar idealize edilmemelidir. Olumlu ve olumsuz, zayıf ve güçlü yanlarıyla anlatılmalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Dil ve Anlatım” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Türkçe doğru ve etkili bir şekilde kullanılmalıdır.

Çok uzun ve karmaşık cümleler içermemelidir.

Sözcük dağarcığını geliştirecek yeni sözcükler ve kavramlar içermelidir. (Kibirli, akçe, aloe vera vb.)

Metinde cümle sonlarında oluşturulacak kafiyeler ve şiirsel bir dil kullanılmalıdır.

Öyküleyici metin türünde olmalıdır.

Verilmek istenen kavramlar tekrarlarla sunulmalıdır.

Zıtlıkları içeren kavramlara yer verilmelidir.

Hangi zaman kipiyle başladıysa aynı zaman kipiyle devam etmelidir.

Soyut kavramlar yaşamın içinden somut durumlarla aktarılmalıdır.

Argo kelimelere, etiketlemelere ya da lakap takmaya yer verilmemelidir.

Uzun tasvirler ve ruh çözümlemeleri olmamalıdır.

Delphi Uygulaması Sonunda “Plan” Kategorisinde Görüş Birliği Sağlanan Maddeler

Hikaye sonunda tahmin etme için sorular olmalıdır.

Hikayeyi kendine göre tamamlaması ve resmetmesi için yerler içermelidir.

Kitabın dramasını, resimlerini, dansını, şarkılarını, kuklalarını veya farklı yorumlarını yapabilmesi için bölümler, yönergeler eklenmelidir.

Çocukların bakış açılarına göre tamamlayabileceği sonuç kısımları oluşturulmalıdır.

Çocuk kitaplarında çocuğa sunulan ileti, olayın akışı içinde çocuğun düşünme becerilerine göre açıklık kazanmalıdır.

Olaylarda gereksiz ayrıntılar olmamalıdır.

Birbirlerinden kopuk olaylara yer verilmemelidir.

STRUCTURED ABSTRACT

WHAT SHOULD BE THE APPROPRIATE BOOKS FOR 48-TO-66-MONTH CHILDREN? A DELPHI STUDY

1.Introduction

It is of a great importance to cultivate a reading habit and affinity for books in children from an early age. The most fun and effective tool for this endeavor is children's books. Through the provision of children's books that are elaborated to appeal to interests and curiosity of children from an early age, conducting children to regard reading as fun and thus develop a positive attitude towards reading can be achieved. There is no doubt: the only benefit of children's books is not that they are positively influencing children's attitudes towards reading. According to many experts, these books specifically

prepared for children support the development of critical thought, creativity and problem-solving skills and etc. by providing children with new information, concepts and experiences and thus support children in all areas of in a positive way (Alkan Ersoy and Bayraktar, 2015; Alpöge, 2003; Aslan, 2006; Baker, Scher and Mackle, 1997; Civaroğlu, 2000; Dağlıoğlu and Çakmak, 2009; Dilidüzgün, 2003; Gönen, 2000; İpek-Yükselen and Bencik-Kangal, 2011; Kiefer, Hepler, Hickman and Hucks., 2007; Leech and Rowe, 2014; Özyar, 2012; Sever, 2015; Strikland, 1977; Tanju, 2010; Turla, 2015).

However, it is not possible to say that each child's book that entertains children will have a positive impact on the development of children. Veziroğlu and Gönen (2012) examined 250 children's book published in Turkey, according to the development area mentioned in 2006 Ministry of Education's Preschool Curriculum and detected that only 18.5% of above mentioned books correspond to these educational attainments. Dağlıoğlu and Çakmak (2009)'s study in which they examined 174 books found that majority of children's book do not have the necessary qualifications to have a positive impact on children; furthermore, they revealed that those books have violent and horror elements that could adversely affect the development of children. These and similar pieces of research show clearly that every child's book do not support the development of children. In this respect, there is a need for a general framework that can guide the children's book authors, publishers, and parents in terms of what format and content these books should have.

When the studies conducted in Turkey with a view to determine what properties should be included in children's books and whose target group is preschool are examined, it is seen that studies generally compile opinions generally accepted in terms of content and form and they put forward features to be included in compiling children's literature text. (e.g. Aydın, 2000; Çınar, 2009; Çiftçi, 2013; Ersoy and Bayraktar, 2015; Gönen, 2000; Karatay, 2011; Kocabaş, 2017; Körükçü, 2012; Sever, 1995; Yılar and Celepoğlu, 2013). It can be seen that although there is not a framework for evaluating the suitability of the Children's books for their development, there are numerous studies conducted to inspect and assess the quality of children's books from different dimensions. (e.g. Bilgin; Döl, 1999; Fletcher and Reese, 2005; Gönen, Katrancı, Uygun and Uçuş, 2011; Gönen, Uludağ, Fındık-Tanrıbuyurdu and Tüfekçi, 2014; Güleç and Geçgel, 2006; Hsiao and Chang, 2015; Körükçü, 2012; Kul, 2014; Nodelman, 1996; Norton, 2007; Şeref, 2008; Taşdemir, 2005). All of these studies show that researchers created a list of criteria according to the information they obtained as a result of literature survey and they evaluate books via this list.

There is a lack of criteria to determine whether or not children's books contribute to the development of children, both for the process of redaction that can help authors and to guide parents through the process of selection. If it is requested that not only children's books entertain while reading but also, they have a positive effect on the child's development and not any negative effects on children, it is necessary that authors and illustrators produce books supporting the development and parents choose the books with these qualities (Sawyer, 2004; Sever, 2015). In this context, it is becoming increasingly important to put forward what qualifications are needed in children's books that can contribute to the development of children. In this respect, the study is looking for an answer to this problem: "What kind of children's books are appropriate for the children aged between 48 and 66 months?"

2. Method

2.1. Research Model

Qualitative research method of case study was employed in this study aiming to determine the necessary features of children's books for the children aged between 48 to 66 months. Case study is defined as the method in which an existing event, a program, an environment or interconnected systems or social groups are analyzed in a detailed manner (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2015). To determine the characteristics of children's books in accordance with the development level of children, the Delphi technique allowing to ensure consensus among subject area experts through consecutive survey applications was used.

2.2. Study Group

Participant group of the research was determined by the utilization of maximum variation sampling which is a sampling method helping distinguish the similarities and differences in cases that include diversity. Criterion of expertise was defined as "working in the field of children's literature" for academicians and "writing books for children aged between 48 to 66 months" for authors. As a result of the research in this direction, a letter of invitation describing the contents of the study via email has been sent to 276 academics who work at 61 universities throughout Turkey in the academic year of 2016-2017 at departments of Pre-school Education and Child Development and 20 children's book authors. This invitation received a favorable response from 42 experts. 30 experts (Female: 21; Male: 9) in Delphi's first round and 19 experts (Female: 10, Male: 9) in the second and third rounds responded to the survey.

2. 3. Data Collection and Analysis

The data were collected using Delphi technique consisting of 3 rounds in this study whose objective is to determine the characteristics of children's books appropriate for the developmental levels of children aged between 48 to 66 months.

2. 3. 1. First Round of Delphi

In this study, 42 specialists who agreed to participate in the study were sent an e-mail: "How should be the features of children's books appropriate for the development level of children aged between 48 to 66 month? " Experts were given 10 days during which they were asked to report their answers. Within the specified time period, 30 subject experts (24 academicians, 6 children's book writers) send their response and the Delphi's First Round was terminated. Responses given by subject experts were ranked by converting into articles, analyzed by content analysis method (categorical analysis), and 217 items were enumerated under 14 categories organized under 2 main themes.

2. 3. 2. Second Round of Delphi

In the second round of Delphi, 217 items obtained as a result of categorical analysis of opinions from experts in the first round was ranked as 7 likert (1 = not at all, 7 = strongly agree) and sent out via e-mail to 30 specialists who responded in the first round. For each of the 217 items from the experts, they should score between 1 (I do not agree) and 7 (I absolutely agree) and write a statement on the points they prefer for each item. Ten days were given for response to experts. At the end of the given period, 19 subject experts (15 academicians, 4 children's book writers) sent their response. The first quarter (Q1), median (Md), third quarter (Q3) and inter-quarter width (Q3-Q1) statistics were calculated for each item in response to incoming responses. Explanations on the agreement/disagreement decisions of the experts were also combined in a separate form.

2. 3. 3. Third Round of Delphi

In the third round of Delphi, a separate form was prepared to be sent to each expert. In this form, in addition to 217 items in the second Delphi round, there are (Q1), the median (Md), the third quarter (Q3) and the inter-quarter range (Q3-Q1) statistics calculated according to the points given by the experts for each item in the second round and other experts' answers.- The form also contains information on what these statistics mean and how they should be handled. Experts were also asked to examine these statistics and remark their evaluation ratios by comparing group tendency with their own responses and. They were also told that they could change their responses if they deemed necessary. In addition, a form has been sent to the experts on this tour that includes explanations of their agreement/non-agreement ratings in the second round. At the end of 10 days given to experts, 19 subject experts (15 academicians, 4 children's book writers) gave their opinion and, thus, the third round was completed and the Delphi process was terminated.

3. Discussion, Conclusion and Suggestions

In this study, in line with expert opinions, there was the effort to determine the characteristics of children's books suitable for developmental characteristics of children aged between 48 to 66 months. In the first round of Delphi, experts' answers to the question "What should be the appropriate children's

book features for the development of children aged between 48 to 66 month?" were analyzed and 2 general theme (form and content) and a total of 217 qualities emerged, enumerated in 14 categories under these themes. At the end of the third round of Delphi, over 108 of these 217 qualifications a consensus occurred among experts.

4. Annexes

Annex 1 Items for which a consensus was reached at the End of Delphi Application

Items for which consensus was reached at "Dimension" Category At the end of the Delphi Implementation

There should be books in different sizes (giant-pocket size, vertical-bed and rectangular-square, etc.).

They should be in the size that the child can hold in his hand or lap (two lap width).

Items for which a consensus was reached at "Dimension" Category at the end of the Delphi Implementation

The cover should be illustrated.

Cover paintings must have an aesthetic value.

The title of the book should be on the front cover.

The name of the author and the illustrator of the book should be on the front cover.

Age group the book appeals to should be mentioned on the cover.

There should be an inner cover for the introduction of the book.

The cover image should overlap with the content.

On the cover, there should be items associated with the content that the child does not expect (eye-catching, amusing, and surprising).

There should not be visuals that could induce fear and anxiety on the cover.

The book cover should be made of thick and durable material.

The book should have a cellophane cover with a matte material.

The binder should be made of mill-board.

The binder should be made of card board.

Items for which a consensus was reached at "Book Binding" Category at the end of the Delphi Implementation

The binding of books should be done with a rope.

Binding of books should not be done by wire.

If the book is to be bound with glue, it should be stitched.

Hardback should be used in cardboard books.

Items for which a consensus was reached at "Material-Paper" Category at the end of Delphi Application

Paper should be first quality.

The paper should be matt (reduced whiteness).

Straw paper should not be used.

Paper should not be lightly glazed or newsprint.

Items for which a consensus was reached at "Weight" Category at the end of the Delphi Implementation

The book should not be made of thick pages.

The weight of the paper should not fall below 90 grams.

The size of the book should be determined depending on the size of the book, number of pages and the material used.

Items for whom a consensus was reached at "Printing (Typography)" Category at the end of Delphi Implementation

The printing must be clean.

Items for which a consensus was reached at "Letter-Writing-Punctuation" Category at the end of Delphi Implementation

The letter size should be between 20 to 24 points.

They should have few scrip.
Scrips should be at the top of the image.
The rules of spelling and punctuation must be observed.

Items for which a Consensus was reached at "Page Layout" Category at the end of Delphi Implementation

Three quarters of the page should be painting and one-fourth of the page should be scrip.
Narrative should be reflected in an appropriate order of page/pages.
The text and images corresponding to the text should be on the same page.
The text and the picture should not be intermingled.

Items for which a consensus was reached at "Illustration" Category at the end of the Delphi Implementation

The pictures should be eye-catching.
Pictures should be creative.
Pictures should have an aesthetic value.
Pictures should be understandable.
Visuals (pictures) should be about the events described on the page.
Characters and symbols displayed in the pictures should be illustrated compatible with the content.
Illustration should be prepared by illustrators (experts).
If the character is pictured in a certain way in the drawings, it should be continued in the same way.
The technique used in the book should be consistently applied in the whole book.
The picture and the event it describes should be on the same page.
The paintings should be able to reflect the mental states of the heroes.
If the text will be printed above a painting on page design, there should be a tone difference between the background and the text.
For illustrations, the children should be able to understand what is intended to be explained.
The ratio of the text/image must be 1/4.

Items for which a consensus was reached at "Theme" Category at the end of the Delphi Implementation

It should promote different cultures and inspire respect.
Actions that could lead the child to negative behaviors or make him/her anxious should not be treated. (Hostility, penalty, scam, aggression, opprobrium, sin etc.)
The themes that will help children develop positive behaviors should be treated. (Solidarity, love, sharing, etc.)
The themes should support scientific process skills.
The themes should be given a sense with the utilization of sampling.
The theme should be sensed by witnesses.
The theme should be sensed by comparison.
Theme must include the universal values.

Items for which a consensus was reached at "Topic" Category at the end of the Delphi Implementation

The topic should be thought-provoking.
The topic should be original.
The topic should teach them to see and respect individual differences.
They should include examples from different cultures around the world. (E.g.; stories that will give information on aborigines, kangaroos, igloo)
Perception of the concept of family should be supported.
They should induce the desire for query and research.
They should cover possible difficulties children may encounter in the era they find themselves (sibling(s) jealousy, divorce, birth, death, sexuality, etc.).
Negatively charged topics such as violence, fear, hate, grief, revenge, oppression should not be treated.

It should help the child establish a cause and effect relation.

Care must be taken not to impose a single and correct thought.

Stories should contain humor and be funny.

Stereotypes such as gender roles, ethnic characteristics, should be avoided.

The topic should not be cut abruptly; there should be a positive and a specific end.

Before the subject is complete, the child should be offered the opportunity to complete it.

Care should be taken that activities fictionalized in the book be game-based.

Information given in the books (especially in science books and travel stories) must be accurate and up-to-date.

Everything that's going on in the world is suitable for being the subject of children's books.

Contradictions in life must be reflected in a set-up in a way appropriate for the imagination of children.

There must be a strong relationship between the thought, the event or situation discussed and the theme of the book.

Religious topics should be avoided.

Children's books, while discerning social roles, must treat men and women equally.

Children's literature should not show the life as all cakes and ale.

Children's books should not reflect life in an unreal fashion such as only good-bad.

The important thing is not what to write, but how to write.

Topics should include universal values.

Works of children's literature should offer a critical look at traditions from today's perspective.

Items for which a consensus was reached at "Heroes" Category at the end of the Delphi Implementation

Characters that children can easily identify with themselves should be chosen.

Some of the heroes that do not exist should not be embodied with objects. (Witch and her broom)

Character traits should keep children's interest alive. (Fighter, researcher, adventurer, curious)

Character must be credible and dynamic.

Characters should not in any way give advice and orders.

Characters should not be fearful and scary.

Heroes should not be idealized in children's books. They should be narrated with both positive and negative sides, with their strengths and weaknesses.

Items for which a consensus was reached at "Language and Narrative" Category at the end of the Delphi Implementation

Turkish should be used correctly and effectively.

There should not be very long and complex sentences.

New words and concepts that would enrich vocabulary should be included. (Arrogant, mite, aloe vera etc.)

Rhymes that would be constructed at the end of a sentence and poetic language should be used in the text.

They must be of narrative text type.

Concepts desired to be given must be submitted with repetitions.

Concepts that contains contrasts should not be included.

The sentences must end with the same tense they start with.

Abstract concepts must be conveyed through concrete situations in life.

Slang words, labeling or nicknames should not be given a place.

There should be no long descriptions and psychoanalysis.

Items for which a consensus was reached at "Plan" Category at the end of the Delphi Implementation

At the end of the story, questions should be aroused to allow anticipation.

There should be spaces that would allow children to finish or illustrate the end in their own ways.

Sections and instructions should be included to allow the child to make different interpretations of the drama, pictures, dance, songs or puppets of the book.

Result sections of should be created in which children can complete according to the their point of view.

The message presented to the child in the children's books must be clear in the course of the event according to the child's thinking skills.

The incidents should not be contain unnecessary details.

There should not be room for disconnected events.

3-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Yayımlanan Resimli Hikâye Kitaplarının Temel Fen Kavramları Açısından İncelenmesi

*Zeynep Dilek ALPTEKİN¹

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye

Geliş Tarihi: 1 Haziran 2018

Kabul Tarihi: 30 Haziran 2018

Özet:

Okul öncesi dönem, çocuğun gelişimsel açıdan hızlı olduğu bir dönemi içine alır. Bu dönemde çocuklar yaşadıkları dünyayı keşfetmeye, öğrenmeye ve anlamlandırmaya meraklı olarak çevresindeki olayları, durumları ve diğer öğeleri sürekli sorgulamaya isteklidirler. Bu süreçte öğrenmeye açık olan çocuğun bilişsel gelişimlerinde büyük bir ilerleme gerçekleşir. Çocuğun zihinsel olarak gelişimi; erken çocukluk döneminde sürekli çevresindeki varlıkları öğrenmeye, onları anlamlandırmaya ve zihninde bir şema oluşturmaya çalışarak başlar. Erken çocukluk dönemi temel kavramların kazanıldığı bir periyottur. Okul öncesi dönemde kazanılmaya başlanan temel kavramlar çocukların yaşamlarının ileriki dönemlerinde fen ve matematik gibi birçok alanın kolaylıkla öğrenilmesine yardımcı olur. Erken çocukluk döneminde, fen ve matematik gibi soyut kavramları içinde barındıran alanların çocuklar tarafından sevilerek öğrenilmesinde kullanılan materyal, yöntem ve teknikler büyük bir öneme sahiptir. Küçük yaşlardan itibaren bu kavramların sağlam temellere atılması; yaşamlarının ileriki dönemlerinde çocuklarda fen ve matematiğe karşı bir korku oluşmasını engelleyeceği düşünülebilir. Masal ve hikâye gibi resimli çocuk kitapları, çocukların hayal dünyalarını ve yaratıcılıklarını destekleyici bir niteliğe sahip olan içinde çeşitli değer ve kavramlara yer veren materyallerdir. Bu kitapların içeriği ve kitapta geçen karakterler, çocukların dikkatini çekerek, farkına varmadan temel değer ve kavramları öğrenmelerine katkı sağlar. Özellikle çocukların yaşadığı dünyadaki canlıların özelliklerini öğrenmeleri, çocuklarda çevre bilinci oluşması, mevsim ve iklim özellikleri ve uzay bilimleri gibi çeşitli fen kavramlarının öğreniminde resimli çocuk kitaplarının önemi büyüktür. Bu araştırmanın amacı 3-6 yaş grubu çocuklara yönelik olarak hazırlanmış yerli ve yabancı resimli çocuk kitaplarının içinde geçen fen kavramalarını tespit etmek ve ağırlıklı olarak kullanılan kavramların neler olduğunu ortaya koymaktır. Araştırma nitel bir çalışma olup içerik analizinden faydalanılacaktır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de basılmış resimli hikâye kitapları oluştururken araştırmanın örneklemini Mersin ilinin Silişke ilçesindeki kitabevlerinden toplanan 55 kitap oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda resimli hikâye kitaplarında fen kavramlarının ne sıklıkla kullanıldığı ve ağırlıklı olarak hangi fen konu ve kavramlarına yer verildiği sonucuna ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Resimli hikâye kitapları, fen kavramları, okul öncesi dönem

Abstract:

The preschool period, involves a period when the child is developmentally fast. In this period, children are keen on to explore, learn and make sense of the world they live, and they are constantly eager to question the events, situations and other things around them. In this process, a great process occurs in the cognitive development of the child who is open to learning. The child's mental development begins with constantly learning the existences around his/her environment, making sense of them and creating a schema in mind in early childhood. Early childhood period is a period in which basic concepts are gained. The basic concepts that have been gained in the pre-school period help children to learn many areas such as science and mathematics in the future. In the early childhood; materials, methods and techniques used in children's willingly learning areas which contains abstract concepts such as science and mathematics have a great importance. From the young age, establishing these concepts on solid basis will prevent a fear against science and mathematics in future periods. Illustrated children's books, such as fairy tales and stories, are materials that have a quality that supports children's imagination worlds and creativity, and which incorporate various values and concepts. By attracting

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi E-Mail: z.d.alptekin@gmail.com

children's attentions, the subjects used in these books and the characters contribute to learning the basic values and concepts without knowing it. Picture story books have a great importance particularly in children's learning about the characteristics of the living beings in the world in which they live, creating environmental awareness in them and learning of various science concepts such as seasonal and climatic characteristics, and space science. The aim of this research is to identify the science concepts that are included in the domestic and foreign illustrated children's books prepared for 3-6 year old children and to reveal what the predominantly used concepts are. The research is a qualitative study and it will be benefited from content analysis. The universe of the research is picture story books published in Turkey and the sample of the research is composed of 55 books collected from in bookstores in Silifke, Mersin. At the end of the study, it will be tried to reach the result of how frequently the science concepts are used in the picture story books and mainly which science subjects and concepts are included.

Key Words: pictures story books, science concepts, preschool period

1. Giriş

Okul öncesi dönem, çocuğun gelişiminde önemli bir dönemdir. Bu dönem bireyin duygusal, sosyal, bilişsel, dil ve motor yönden ilerleme kaydettiği ve insan yaşamında önem arz eden bir süreci içine alır (Şahin 2000). Okul öncesi dönemde çocuğun gelişiminde tüm gelişim alanları az ya da çok etkilenmektedir. Çocuğun araştırma, problem çözme ve yeniliklere uyumu kuvvetli, güven duygusu gelişmiş ve kendini ifade edebilen, doğru kararlar alabilen girişimci bireyler olarak yetiştirilebilmeleri açısından okul öncesi eğitim çok önemlidir (Karamustafaoğlu ve Kandaz 2006). 3-6 yaş sürecini teşkil eden, bu dönem çocuğun bireysellikten çıkarak toplumsallaşmaya yöneldiği, kendini sosyalleşmeye adanmış ve bunun yanı sıra zihinsel gelişimiyle de mevcut bilgilere yeni bilgiler kattığı dönemi kapsamaktadır.

Çocukta zihinsel gelişim; erken çocukluk döneminde çocuğun içinde yaşadığı dünyadaki varlıkları tanımasıyla başlar ve onları anlamlandırıp zihninde bir şema oluşturmasıyla gerçekleştirir. Şemalar bilişsel gelişim açısından önem taşımaktadır çünkü bilişsel gelişim mevcut şemalara bağlıdır (Aral, 2011). Çocuklarda şemaların gelişmesine bağlı olarak kavramların gelişiminde de ilerleme görülür. Çocuklar problem çözebilme becerilerini kullanarak nesnelere etkileşime girerler ve bu süreç çocuklarda kavram gelişimine katkı sağlar. Problem çözümünde çocuğun kullandığı düşünme ve mantık stratejileri, çocuğun gelişme düzeyi ile yaşamdaki deneyimi arasındaki etkileşimi yansıtır (Arslan, 2012, s.8). Okul öncesi dönem çocuklarının somut nesnelere kuracakları çeşitli etkileşimler yoluyla kavramsal gelişimlerinin de güçleneceği söylenebilir.

Erken çocukluk dönemi, temel kavramların kazanıldığı bir dönemdir. Kavramlar çocukların çevreleri ile etkileşimleri sonucu kazanılmaktadır. Kavram gelişimi, bebeklikte başlamakta olup onlar büyür ve gelişirken kavram bilgileri de gelişmeye devam eder (Aktaş Arnas, 2012). Kavram gelişimi çocuk oyun oynarken, koşarken, zıplarken, düşerken, yemek yerken farkında olmadan hatta zaman zaman doğal deneyimler yoluyla gerçekleşebilmektedir.

Çocuklar kavramları ya kasıtlı bir öğrenme süreci içerisinde ya da kendiliğinden gerçekleşen bir öğrenme ortamında kazanabilmektedir. Bilimsel süreç becerileri çocukların somut deneyimlerle yeni bilgiler kazanmasını sağlar. Bu beceriler, birbiri üstüne inşa edilerek gelişir. Okul öncesi dönem çocukları için en uygun bilimsel süreç beceriler; gözlem yapma, karşılaştırma, sınıflama, ölçme ve iletişimidir. Bu beceriler matematik ve fenedeki gelecek çalışmalar kadar günlük yaşamı sürdürebilmek için de gerekli olan becerilerdir (Aktaş Arnas, 2012).

Çocuk, doğduğu andan itibaren sürekli bir keşfetme ihtiyacı içerisinde. Bu keşfetme süreci duyarlar yoluyla desteklenmekte ve çocuğun yaşadığı dünyayı araştırmasına, çevresini tanıdıkça yeni kavramlar öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Çocuk doğası gereği araştırmacı, sorgulayıcı ve keşfetmeye açıktır. Bebeklikte başlayan bu keşfetme ve merak etme süreci okul öncesi dönemde ailenin ve öğretmenin desteğiyle gelişmektedir.

Okul öncesi eğitim programında yer alan fen ve doğa etkinlikleri, çocukların meraklarından yararlanılarak çevrelerini tanımalarına, gözlem ve araştırma yapmalarına sorular sorup düşüncelerini açıklığa kavuşturmalarına yardım eden çalışmalar olarak tanımlanabilir (MEB, 2013). Okul öncesi dönemde fen eğitimi çocuğun hava, su, toprak, tohum, mıknaş, hayvanlar, güneş ışığı, renkler,

şekiller, aletler, kıyafetler, yiyecekler veya diğer günlük nesnelere karşılaştıkları her yerde başlayabilir (Aktaş Arnas, 2012). Bu dönemde fen eğitimi, geleneksel öğrenme yollarının aksine daha çok çocuğun sürece aktif olarak katılımının sağlanmasıyla, çocuğun çevresini tanımasına yardımcı olacak oyun temelli etkinliklerle sağlanmalıdır ve çocuğun yaratıcılığını destekleyici, hayal dünyasını zenginleştirici ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olacak nitelikler taşımaktadır. Bunların yanı sıra fen eğitimi; deneyler, mutfakta besin hazırlama, doğa ve alan gezileri, koleksiyon yapma, bitki yetiştirme/ hayvan besleme ve kitap, dergi, fotoğrafların incelenmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir. Genel olarak bakıldığında çocuklara fen kavramlarının kazandırılmasında somut deneyimlere yer verilmesi ağırlıklıdır ancak çocuklara bu kavramların kazandırılmasında kullanılacak yöntemler, teknikler ve materyaller büyük önem taşımaktadır.

Erken çocukluk yıllarında çocuk; dış dünyayı dokunarak, görerek, koklayarak ve duyarak algılar ve anlamlandırmaya çalışır. Çocukların duyularını harekete geçiren materyallerden birisi de kitaplardır. Özellikle erken çocukluk döneminde renkli sayfaların içinde çocuk faklı bir dünyanın kapılarını aralar. Yaşamın ilk yıllarında okuma ve yazma bilmeyen çocuk parlak, canlı renkleriyle, resimleri ve şekilleriyle görsel bir şölen sunan resimli kitaplar sayesinde harflerle, kelimelerle ve cümlelerle tanışır (Oruç, 2010). Çocukların bu büyüdü dünyayla tanışmalarında masal ve hikâye kitaplarının önemi büyüktür. Çünkü bu iki tür de çocukların dikkatini çeker ve çocuklara kazandırılmak istenen değer ve kavramların uygun yaştaki kitleye ulaşmasına katkı sağlar. Masallar hayal ürünüdür, masalda yer masal ülkesidir ve masal kahramanları; insanlar, hayvanlar, bitkiler ve olağanüstü varlıklardır. Masallar, insana başka bir alemin kapısını aralayıp bu büyüdü dünyada insanların yeni şeyler keşfetmesine ve öğrenmesine yardımcı olur (Dağı, Alptekin ve Kaplan, 2018, s.229). Çocuklar masal kitaplarıyla hayvan ve bitkilerin olduğu büyüdü dünyadan içeri girer. Resimli hikâye kitaplarıyla da çeşitli kavramları kazanabilmektedir. Nitelikli resimli çocuk kitapları çocuğa kitap sevgisi aşıladığı gibi, çocuğun bütün gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemekte, ona yeni kavram ve deneyimler kazandırmakta, eleştirel düşünce gelişimini desteklemektedir (Gönen 1989).

Resimli kitaplar, basit ve anlaşılır kelimeler ile anlatılan öykülerin kullanıldığı, farklı büyüklük ve şekillerde hazırlanan, genellikle her sayfada renkli resimlerin kullanıldığı kitaplardır (<https://tegm.meb.gov.tr>). Resimli çocuk kitapları, çocukların kitapları tanımasına vesile olan ilk araçlardandır. Bu kitaplar; görsel öğelerin ön planda olduğu, çocuğun kitaba alışıp yaratıcılığının ve hayal dünyasının gelişmesine, çocukta yazı farkındalığının oluşmasına yardımcı olan nitelikleri bünyesinde barındırır. Çocuklar ilk kez bu kitaplarla yaşadıkları dünyadaki farklılıkları tanıyıp onları öğrenmeye başlar. Bunun yanı sıra çocuğun bildiği, gördüğü, tanıdığı varlıkları kitap içerisinde farklı şekillerde görmesi sonucunda çocukta bir keşfetme, sorgulama ve merak öğeleri ön plana çıkar.

Resimli çocuk kitaplarının ayrıca vazgeçilmez özelliklerinden birisi de kavram öğrenmeye yardımcı olmasıdır. Resimli çocuk kitapları, çocukların hayal dünyasına açılan bir kapı niteliği taşıyabilmektedir. Resimli kitaplarla kurulan iletişim, çocukları sanatsal ve estetik öğrenme sürecinin bir öznesi olarak görsel okur-yazarlığa hazırlar; nesne ve kavramları tanıtarak onların söz varlığının gelişimini desteklemektedir (Özkan Kılıç, Güleç ve Genç 2014). Eğer çocuk için seçilen kitap, kavramsal bakımından zenginse ve verilmek istenen mesaj gelişimsel açıdan uygun görsel öğelerle destekleniyorsa, kazandırılmak istenen kavramlar çocuk tarafından kolaylıkla algılanır ve öğrenilebilir.

Resimli hikâye kitaplarının çocuk gelişiminde oynadığı rol, çocukların fen eğitimi açısından da önemlidir. İyi yazılmış ve gelişimi destekleyici metinler sadece kavram bilgisine katkı sağlamaz aynı zamanda bilimsel süreç becerilerini geliştirir; ayrıca çocuklarda merak ve sorgulama şansı da sunar (Saçkes, Trundle ve Flevares, 2009). Fenle ilgili herhangi bir konu okuma becerisine yönelik etkinliklerle çocuklar için anlamlı hale gelebilmektedir. Fen ve teknoloji okuryazarlığı günümüzde oldukça değer kazanmakta, erken çocukluk döneminde çocukları fen ve teknoloji ile tanıştırmak büyük önem taşımaktadır (Veziroğlu, 2009). Bu açıdan bakıldığında özellikle resimli çocuk kitaplarının içerik bakımından fen kavramlarıyla donatılmış olması çocukların fen bilimlerine karşı olumlu bir tutum takınmalarına yardımcı olmaktadır. Çocukların resimli hikâye kitaplarından öğrendikleri kavramların özellikle fen ile ilgili kavramların öğrenilmesi çocukların neden sonuç ilgisi kurma, karşılaştırma yapabilme ve problem çözebilme becerileri gibi yeterlilikler kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Yağmurun yağması, gökkuşağının oluşumu, ışığın kırılması, yanardağın patlaması,

deprem gibi bilimsel olaylar resimli çocuk kitapları yoluyla çocuğa aktararak çocuğun bu kavramlar hakkında bilgi sahibi olması sağlanır.

Okul öncesi dönem çocuklar için hazırlanan resimli hikâye kitaplarına yönelik çalışmalar sayıca sınırlı olmakla birlikte; kitapların fiziksel özellikleri ve gramer yapısı (Gönen ve arkadaşları, 2011), hikâye kitaplarının resimli kısımlarında yer alan şiddet ve korku öğeleri (Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009), benlik kavramı (Işıtan, 2005), iletişim engelleri (Kıran, 2008), değer kavramı (Akyol 2012), çocuğa görelilik kavramı (Bilgin, 2011), coğrafi kavramların verilmesi (Özkan Kılıç, 2012), Milli Eğitim Bakanlığı amaç ve kazanımlarının gerçekleştirilme düzeyleri (Veziroğlu ve Gönen, 2012), temel değerler (Dirican, 2013) ve mizahi unsurlar (Akıncı, 2015) olarak ele alınmıştır. Ayrıca yapılan diğer çalışmalarda anlayışının (Yol, 2015), fen kavram, konu ve temalarının (Yılmaz Genç ve Özen Uyar, 2016) ve temel kavramların (Uyanık Balat, Kılıç, Değirmenci ve Ünsal, 2017) incelendiğinde göze çarpmaktadır.

Bayır, Günşen ve Fazlıoğlu (2015) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi program kitabında geçen fen kavramları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda 80 tane fen ile ilgili kavramın geçtiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; parlak-mat, renk, ağır-hafif, kaygan-pütürlü, hareketli-hareketsiz, hızlı-yavaş, ıslak-kuru, sıcak-soğuk-ılık, kokulu-kokusuz, tatlı-tuzlu-acı-ekşi, sert-yumuşak, canlı-cansız, kirli-temiz, aynı-farklı- benzer, karanlık-aydınlık, sabah-öğle-akşam, gece-gündüz kavramlarının fen ve doğa etkinliklerinde kullanılacak kavramlar olduğunu sonucuna varılmıştır. Bu kavramların resimli çocuk kitaplarında kullanılma durumu araştırmanın temelini oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarında yer alan fen kavramlarının neler olduğunu ve bu kavramlara hangi sıklıkla yer verildiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarındaki fen kavramları nelerdir?
2. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarındaki fen kavramlarının oranları nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, Türkiye’de yayımlanmış okul öncesi dönem çocuklara yönelik resimli çocuk kitaplarının fen kavramlarını içerip içermediği analiz edilmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma deseninin kullanıldığı bu çalışmada doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Nitel araştırma; doküman analizi, görüşme, gözlem vb. nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı olayların doğal ortamda bütüncül bir şekilde ortaya konduğu araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Doküman analizi ise içerisinde araştırılması istenen kavramla ilgili yazılı kaynakların incelenmesini kapsayan yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).Doküman analizi sonucunda ortaya çıkan sonuçlara bakılarak çalışmada resimli çocuk kitaplarında fen kavramlarının olup olmadığı eğer varsa bu kavramların fiziksel bilimler, yaşam bilimleri ve dünya ve uzay bilimleri kategorilerinde sınıflandırmaları yapılmıştır.

Araştırma Evreni ve Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de basılmış yerli ve yabancı resimli çocuk kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise Mersin ili Silifke ilçesindeki kitap evlerinde satışa sunulan, hedef kitlesi okul öncesi dönem çocukları olan resimli çocuk kitapları arasından seçilmiş 55 kitaptan oluşmaktadır. Araştırmada yer alan resimli çocuk kitaplarının seçilme yönteminde içerik ön planda bulundurulmuştur. Resimli çocuk kitaplarının orijinal yazım dilinin Türkçe olması veya İngilizceden

Türkçeye çevrilmiş olması, yayın yılı, etiket fiyatı ve sayfa sayısı gibi özellikleri araştırmaya dahil edilmesinde belirleyici bir ölçüt olmamıştır.

Kitap Listesi
1) Tim, Elma ve Yer Çekimi
2) Kanatlı'nın Pusulası
3) Şaşırtıcı Örümcek Ağı
4) Gök Gürültülü Havalarda
5) Armi Rüzgarı Merak Ediyor
6) Hava Her Yerde
7) Uçan Balonlar
8) Kuki Donmuş Gölde
9) Didi Enerji İstiyor
10) Eğlencenin Sesi
11) Nerede Bu Çevre
12) Özgürlüğün Tadı
13) Hücreler Mikroplarla Savaşıyor
14) Müzik Aletlerinin Büyüklü Ezgileri
15) Zenginim Beş Duyum Var.
16) Uyumak İstemiyorum Artık Ya
17) Öff Şu Çöplerden Bıktım
18) Mevsimler
19) Abur Cubura Bayılım
20) Tirtula Ne Oldu?
21) Minik Kayısı Ağacı
22) Sinirli Toprak Teyze
23) Zıp Zıp Yumurta
24) Yaramaz Bulutlar
25) Somurtkan Rüzgar
26) Kıskaç Ay
27) Suskun Deve
28) Nehir Kardeşler
29) Yanardağın Hastalığı
30) Parlak Balık
31) Küçük Karınca
32) Şanslı Karga
33) Benim İnanılmaz Renkler Kitabım
34) Astronot Olsam

35) Gece İle Gündü
36) Bir Kış Gecesi
37) Baykuşlar Hangi Dilde Konuşur?
38) Sütün Yolculuğu
39) Ayı Kim Çaldı?
40) Zürafanın Benekleri
41) Sevimli Timsah Ve Arkadaşları
42) Küçük Panda Çok Açık
43) Niloya Gökkuşuğu
44) Korkusuz Küçük Balık
45) Jumbo Yüzüyor
46) Kendini Beğenmiş Timsah
47) Beni Kim Sevecek
48) Zıp Zıp Çekirge
49) Baloncuk Ve Ürür
50) Kış Papatyaları
51) Renkli Yavrular
52) Elma
53) Yeşil Kurbağa Ve San Nilüfer
54) Uçmak İstiyorum
55) Tavşan Ve Kirpi

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için araştırmacı tarafından okul öncesi dönemi kapsayan 3-6 yaş çocuklarına yönelik kitaplara yönelik yerli ve yabancı çocuk edebiyatı alan yazını incelenerek, içinde fen kavramlarını barındıran kitaplar toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan resimli hikâye kitaplarının temel fen kavramlarını içerip içermediğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından "Kitap Değerlendirme Formu" oluşturulmuştur. Kitap değerlendirme formu çalışmanın başında alan yazın taraması yapıp resimli çocuk edebiyatı, fen/bilim /kavram ile ilgili kaynaklar gözden geçirilerek fen/bilimle ilgili kavramlar tespit edilmiş ve çocukların gelişim aşamalarına uygun olarak değerlendirilmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan form okul öncesi eğitimi uzmanı ve 1 fen eğitimi uzmanının görüşüne sunulmuş olup öneri ve düzeltmelerle en son halini almıştır.

Veri toplama süreci

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından Mersin ilinin Silifke ilçesinde yer alan kitabevlerinden toplanmıştır. Veri toplama sürecine başlamadan önce kitaplar araştırmacı tarafından okunmuş ve kitapta yer alan kavramlar kitap değerlendirme formuna işlenmiştir. Bu incelemenin ardından son olarak kitaplar başka bir okul öncesi uzmanı tarafından okunmuş ve eksik/yanlış değerlendirmeler gözden geçirilmiştir. Fen kavramları tespit edilerek kategorilendirme aşamasına geçilmiştir.

Verilerin Analizi

İçerisinde fen kavramı geçen resimli çocuk kitaplarındaki metinler incelenerek fen ve bilim ile ilgili kelimeler kategorilere ayrılmıştır. Çalışma; doküman analizi yöntemiyle incelenerek kavramların kullanılma sıklığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

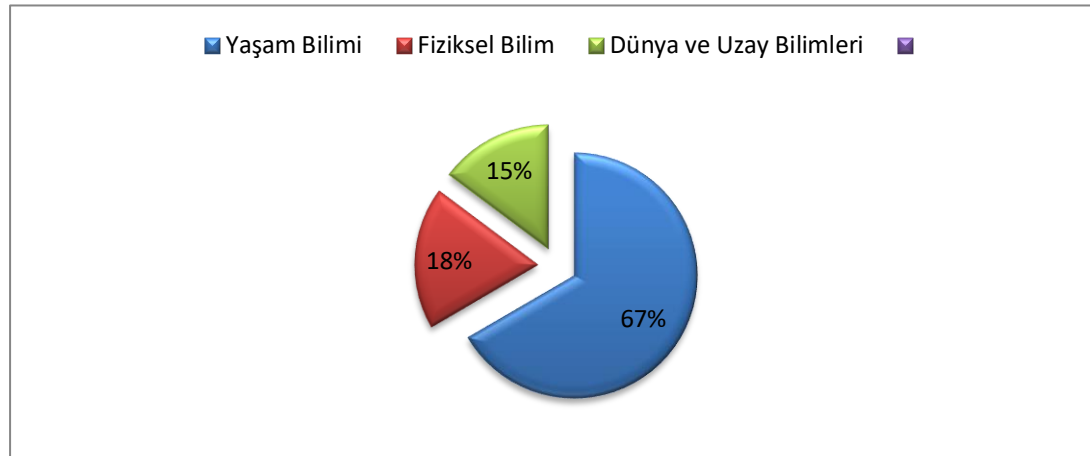
Bulgu ve Yorumlar

Resimli Çocuk Kitaplarında Fen/Bilim Kavramları

Metinlerde yer alan cümleler incelenerek belirtilen kategorilere yerleştirilmiştir. Metinlerdeki cümlelerin kodlanmasında kullanılan kategoriler ve kategori tanımları aşağıdaki gibidir:

FEN KAVRAMLARI	Kategori Tanımı
Yaşam Bilimleri	Hücre, Bitki, Hayvan, Döngü, Ekoloji
Fiziksel Bilimler	Madde (katı, sıvı, gaz), Enerji (ışık, ısı, ses, elektrik, hareket ve manyetizma), Yerçekimi, denge ve maddelerin bileşimi ve dönüşümleri ile ilgili kimya konuları
Dünya Ve Uzay Bilimleri	Jeoloji (dünyayı, kayaları ve kabukları); meteoroloji (hava ve atmosferi); Astronomi (güneş, ay, gezegenler ve yıldızlar)

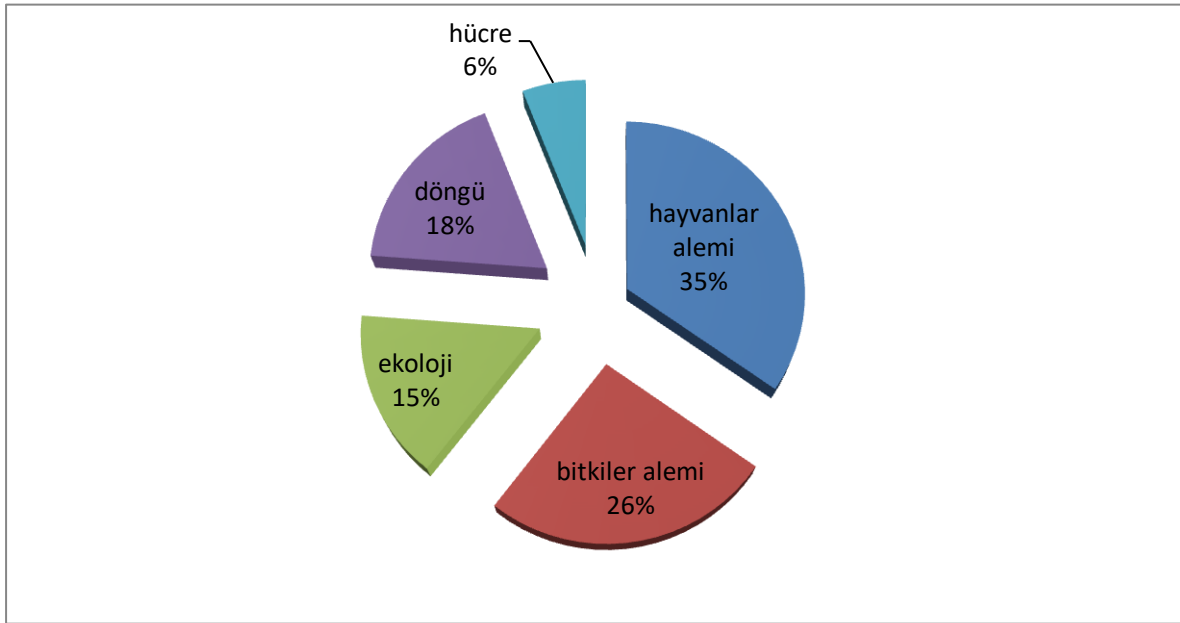
Okul öncesi eğitim programında fen ile ilgili tespit edilen kavramlar fiziksel bilimlerle ilgili kavramlar madde, ısı, hareket, enerji ile ilgili olan kavramlardır. Yaşam bilimiyle ilgili geçen kavramlar ise bitki, hayvan, döngü kavramlarıdır. Dünya ve uzay bilimiyle ilgili kavramlar ise astronomi ile ilgili kavramlardır (MEB 2013). İncelenen çocuk kitaplarında toplam 673 kavram kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışma bulgularına göre 448 kez yaşam bilimi ile alakalı kavramların kullanıldığı, 100 kez dünya ve uzay bilimleri ile ilgili ve son olarak 125 kez fiziksel bilimle ilgili kavramların kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çalışmada yaşam bilimi ile ilgili 448 kavram tespit edilmiştir. En sık kullanılan kavramın hayvanlar alemi ile ilgili olan kavramlar olduğu tespit edilmiştir. 146 kez kullanılan hayvanlar alemiyle ilgili kavramların daha çok hayvanların adları ve fiziksel özellikleriyle ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hayvanlar aleminden sonra en sık kullanılan kavramların bitkiler alemi ile ilgili olan kavramlar olduğu tespit edilmiştir. 108 kez kullanılan bu kavramların bitkilerin fiziksel özellikleriyle ilgili olan kavramlar olduğu görülmüştür. Ekoloji ile ilgili kavramlar 66 kez, döngü ile ilgili kavramlar

(mevsimler, gece-gündüz olaylarının 75 kez ve hücre ile kavramlara yer verilme sıklığının 25 olduğu tespit edilmiştir. En çok kullanılan alanın yaşam bilimi olduğu ve bu alanda en çok kullanılan kavramların hayvanlar alemi ile ilgili olan kavramlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazında hayvan karakterlerin resimli çocuk kitaplarında sıklıkla kullanıldığı farklı çalışmalar da bulunmaktadır (Gönen ve Güler, 2011;Şahin Yılmaz Genç ve Özen Uyar, 2016;). Resimli çocuk kitaplarında hayvan karakterlerin kullanılmasında, bu karakterler aracılığıyla verilen mesajın daha etkili olacağı görüşünün ön plana çıktığı düşünülmektedir (Yılmaz Genç ve Özen Uyar, 2016, s.605). Böylece çocukların hayvan karakterlerle özdeşim kurabilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca resimli hikâye kitaplarında hayvan karakterlere sıklıkla yer verilmesinde hayvanların büyüme, beslenme, gelişme gibi fiziksel özelliklerinin çocuklar tarafından öğrenilmesi de sağlanmakta ve bu sayede çocukların hayvanlarla ilgili çeşitli özellikleri öğrenmelerine katkı sağlanmaktadır. Çok küçük çocuklar için bilgilendirici kitaplar olarak düşünülebilen bu kitaplar, çocukların tanıdık nesnelere ve canlı varlıklarını tanımlarına yardımcı olur (Şahin 2014).

Çalışmada fiziksel bilimlere ilişkin 125 kavramın kullanıldığı tespit edilmiştir. Fiziksel bilimle ilgili kullanılan en çok alan 68 kez kullanılan enerji ile ilgili kavramlardır. Madde (maddenin halleri) ile ilgili kullanılan kavramların 38 kez kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. En az kullanılan kavramın ise 19 kez kullanılan yer çekimi kavramı olduğu çalışma sonucunda tespit edilmiştir.

Çalışmada dünya ve uzay bilimleri ile ilgili 100 tane kavramın olduğu tespit edilmiştir. En çok kullanılan kavramın astroloji ile ilgili olan güneş, ay, gezegenlerle ilgili kavramlar olduğu görülmüştür. Bu kavramlar 38 kez kullanıldığı görülmüştür. Meteoroloji ile ilgili olan kavramların 37 kez kullanıldığı ve son olarak en az kullanılan kavramın ise 25 kez kullanılan jeoloji kavramı olduğu çalışma sonucunda tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

İçerisinde fen kavramlarını barındıran 55 okul öncesi dönem resimli hikâye kitabının temel fen kavramlarını içerme durumları incelendiğinde yaşam bilimi, fiziksel bilimlerle ilgili kavramlara yer verildiği tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre incelenen çocuk kitaplarında en çok ele alınan kavramlarının yaşam bilimi kategorisi altında toplandığı ve bu kategoride hayvan ve bitkilerle ilgili kavramların sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Özellikle resimli çocuk kitaplarında sıklıkla kullanılan hayvan karakterler insanlar gibi düşünüp konuşur ve böylece insanların doğasını yansıtarak çocuğun yaşadığı dünyayı öğrenmesine yardımcı bir rol oynar (İşitan, 2005). Okul öncesi eğitim programında (MEB, 2013) geçen fen kavramları arasında yer alan kavramlardan olan bitki ve hayvanlarla ilgili olan kavramların kullanım sıklığının resimli çocuk

kitaplarında da görülmesi bu kavramların çocuğa kazandırılmasında resimli hikâye kitaplarından faydalanabilme imkânı sunmaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklar hayvanlar, bitkiler gibi yaşadıkları dünyadaki canlıları resimli kitaplar aracılığıyla tanıyabilirler (Yılmaz Genç ve Özen Uyar, 2016) ve resimli çocuk kitapları yoluyla çocukların daha önce çevrelerinde görme fırsatı bulamadıkları bitki ve hayvan türlerini yine bu kitaplar sayesinde öğrenebilirler. Çocukların özellikle okul öncesi dönemde yeni ve ilgi çekici öğelere karşı açık olduğu düşünülürse bu kitaplarda sunulan kavramların çocuklar tarafından öğrenilmesi daha kolay olabilmektedir.

Okul öncesi eğitim programında kazandırılması amaçlanan kavramlardan olan ısı, sıcaklık, maddenin halleri gibi fiziksel bilimlerle ilgili kavramlar okul öncesi eğitim programında ağırlıklı olarak verilirken resimli hikâye kitaplarında daha az kullanıldığı görülmüştür. Fiziksel bilimin resimli hikâye kitaplarında yeteri kadar kavramsal açıdan desteklenmediği görülmüştür. Sıcaklık, ısı, hareket, denge, maddenin halleri gibi temel fen/bilimde önemli olan kavramları destekleyici resimli çocuk kitaplarının az olduğu görülmüştür. Saçkes, Trundle ve Flevaris (2009) tarafından yapılan çalışmada 73 resimli hikâye kitabında geçen fen kavramları araştırılmış ve fiziksel bilimle ilgili 32 kitabın olduğu tespit edilmiş ve bu kitaplardan da 12 tanesinin okul öncesi düzey olduğu görülmüştür. Fiziksel bilimle ilgili olan kavramların ışık, gölge, yansıma, hareket ve maddenin halleriyle ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. çalışmanın sonucunda fiziksel bilimle ilgili resimli hikâye kitaplarının daha kısıtlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dağlı (2014) tarafından yapılan çalışma okul öncesi öğretmenleri üzerine yapılmış ve fizik bilimi kavramlarına ağırlık verilmesi gerektiğini düşünen öğretmenlerin oranının yüksek olduğu ancak bu öğretmenlerin uygulamalarında bu kavramlara yer vermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Dünya ve uzay bilimleri günümüzde en çok ilgi gören, merak edilen bilimlerdir. Çocuğun uzayı görememesi bu merakın daha da artmasına sebep olmaktadır. Çocuğun gelişim özellikleri de dikkate alınarak hazırlanmış kitapların öğrenmeye yardımcı nitelikte olduğu unutulmamalıdır. Çocukların dünya, gezegenler, ay, uzay gibi kavramları öğrenmesine yardımcı olacak şekilde hazırlanmış kitaplar görsel öğelerle de desteklenerek çocuklarda dünya ve uzay hakkında temel bir bilginin oluşmasına yardımcı olur. Ancak bu alanla alakalı kitapların azlığı dikkat çekmektedir. Saçkes, Trundle ve Flevaris (2009) tarafından yapılan çalışmada resimli hikâye kitaplarında yer alan dünya ve uzay bilimiyle ilgili kavramların okul öncesi dönem çocukların düzeyine uygun olmadığı ve bu kavramlarla ilgili az sayıda kitap olduğu tespit edilmiştir. Ancak içerisinde çocukların merak duygularını artırıcı konulardan olan dünya ve uzay bilimi ile ilgili kavramları barındıran çalışmalarda (Küçük ve Laçın Şimşek, 2017) çocukların bu konuları öğrenmekten zevk aldığını ve hatta güneş, ay, yıldız gibi kavramları bilmekte olduklarını ve bazı çocukların gezegenlerin sıralarını bile bildiklerini göstermiştir.

Öneriler

Çalışmadan elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak;

Okul öncesi eğitim programında ağırlıklı olarak verilen fiziksel bilim ile ilgili kavramların resimli hikâye kitaplarında daha çok verilmesi,

Resimli hikâye kitaplarında dünya ve uzay bilimiyle ilgili konuların daha çok işlenmesi,

Okul öncesi öğretmenlerinin fen ve doğa etkinliklerinde resimli hikâye kitaplarını bir etkinlik materyali olarak kullanması önerilmektedir.

Kaynakça

Akıncı, Ş. (2015). *Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Mizahi Unsurların İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aktaş Arnas, Y (2002). Okul öncesi dönemde fen eğitimi. *Yaşadıkça Eğitim* 76/2002.

Akyol, T. (2012). *Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Arslan, E. (2012). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim, M. Engin Deniz(Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*, 1-20, Maya Akademi.
- Bayır, E., Günşen, G. ve Fazlıoğlu, Y. (2015). Okul öncesi eğitim programında fene ilişkin kavramların belirlenmesi ve kavramlara yönelik uygulama önerileri, IV. Uluslararası Kimya Kongresi. BAÜ eğitim fakültesi, 07-10 Eylül 2015, Balıkesir.
- Bilgin, H. (2011). *5-6 Yaş Çocuklarına Yönelik 1990-2010 Yılları Arasında Basılan Resimli Kitapların Çocuğa Görelik Kavramına Göre İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dağı, F., Alptekin, M. ve Kaplan, T. (2018). Türk Dünyası hayvan masallarında tespit edilen değerler, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 43, 227-247.
- Dağı, H. (2014). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Fen Eğitiminin İçeriği Konusunda Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dağlıoğlu, E. ve Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (3), 510-534.
- Dirican, R. (2013). *3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gönen, M. (1989). Beş ve altı yaş çocuklarının resimli çocuk kitaplarındaki değişik resimleme tarzlarına tepkileri, *Türk Kütüphaneciliği*. 3 (1), 32-35.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. ve Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36 (160), 250-265.
- Gönen, M. ve Güler, T. (2011). The environment and its place in children's picture story books, *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 1, 753-759.
- Işıtan, S. (2005). *Resimli Çocuk Kitaplarının Benlik Kavramıyla İlgili Konuları İçermesi Yönünden İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karamustafaoğlu, S. ve Kandaz, U. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Fen Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntemleri ve Karşılaşılan Güçlükler, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 26(1), 65-81.
- Kıran, S. (2008). *Okul Öncesi Dönemi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Masal ve Öykü Kitaplarında Geçen İletişim Engelleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Küçük, A. ve Laçın Şimşek, C. (2017). Okulöncesi dönemdeki çocuklar uzay hakkında ne biliyor?, *Sakarya Üniversitesi Journal of Education*. 7(4 özel sayı), 730-738.
- MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı yayınları.
- Oruç, C. (2010). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi, *Eğitim ve İnsan Bilimler Dergisi*. 1(2), 37-60.
- Özkan Kılıç, Ö. (2012). *Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarının Coğrafi Kavramları İçermesi Yönünden İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Özkan Kılıç, Ö., Güleç, H. ve Genç, S.Z. (2014). Okul öncesi dönem resimli öykü kitaplarının coğrafi kavramları içermesi yönünden incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 15 (1), 35-52.
- Şahin, F. (2000). *Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- Şahin, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim, *Turkish Studies*. 9(3), 1309-1324.
- Saçkes, M., Trundle, K. ve Flevares, L.M. (2009). Using children's literature to teach standard-based science concepts in early years, *Early Childhood Education Journal*. 36(5), 415-422.
- Uyanık Balat, G., Kılıç, Z., Değirmenci, Ş. ve Ünsal, F.Ö. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarında yer alan temel kavramların incelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 424-441.
- Veziroğlu, M (2009). *Resimli Çocuk Kitaplarının M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki Kazanımlara Uygunluğunun İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Veziroğlu, M. ve Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının M.E.B. okul öncesi eğitim programındaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*. 37 (163), 216-225.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Yılmaz Genç, M.M. ve Özen Uyar, R.(2016). Resimli çocuk kitaplarının fene yönelik kavram, konu ve temalar açısından incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9(46), 600-607.
- Yol, F. (2015). *4-6 Yaş Resimli Çocuk Kitaplarında Çocukluk Anlayışının İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- <https://Tegm.Meb.Gov.Tr/Dosya/Okuloncesi/Resimli%20%C3%87ocuk%20kitaplar%C4%B1.Pdf> Adresinden 10.02.2018 tarihinde alınmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

CONTRIBUTION OF PICTURE STORY BOOKS PUBLISHED FOR 3-6 YEAR GROUP CHILDREN INVESTIGATION ON BASIC SCIENCE CONCEPTS

Introduction

Pre-school period has a crucial importance for children's development. Encouraging their improvement along the way contributes to their intellectual, socio-affective, linguistic and motor development. Throughout pre-school period, children are both sensitive towards what is going on around them and they are apt to learn, be curious about and question occurrences. Their intellectual development is also rapid. Because they constantly form mental schemas and begin to attain concepts.

Attainment of science and maths concepts along pre-school period helps children develop a positive attitude towards science and maths in the future. As is known, science and maths contain abstract concepts. Abstract concepts mean nothing for pre-school children, yet the methods, techniques, materials, etc. enable them learn these concepts in a concrete manner. Along pre-school period, children are able to perceive these concepts much more easily through activities regarding science and maths.

Tales and illustrated storybooks that contribute to cognitive, socio-affective and linguistic development of pre-school children not only trigger and activate their dream worlds but also affect their creativity. These books can also bring them the concepts within. Through these books, children know about the physical attributes of living things in real world and satisfy their curiosity about how they feed themselves and grow up. At the same time, children get the opportunity to find about the concepts of space, which contain the mysteries of the universe.

Method

The target of the study is to establish science concepts in native and foreign illustrated storybooks printed for children aged 3-6 and to present the concepts that are widely used. This is a qualitative research that makes use of the document analysis technique. The population of the research includes illustrated storybooks for children aged 3-6 which were translated into Turkish and printed in Turkey. The sample group of the research comprises 55 illustrated storybooks collected from the bookstores of Silifke district in Mersin.

"Book review form", prepared by the researcher was used during the gathering of research data. The document analysis was performed during the examination of data.

Discussion and Result

Scientific concepts were analysed under the following headings: biology, physics, earth and space science. After the examination of the illustrated storybooks, it was found out that biology concepts are the most widely used ones. They are mainly about animals; their natural habitat, growth and nourishment. Concepts about plants, especially their physical properties, take the second place. As for physics concepts, energy is the most widely used one which is followed by the states of matter. It was revealed that concepts about science within pre-school curriculum are predominantly about physical science, yet illustrated storybooks do not attach the similar importance. Moreover, it was concluded that illustrated storybooks include concepts about earth and space science at a minimum level.

It is of vital value to include concepts regarding earth and space science in these books designed for children during a time when their curiosity and discovery senses peak. This definitely helps them understand and shape the world they live in.